

# МКФУЗ

## ПОДРОБНА КЛАСИФИКАЦИЯ С ОПРЕДЕЛЕНИЯ

**Всички категории  
в класификацията с техните  
определения, включвания  
и изключвания**



## ФУНКЦИИ НА ОРГАНИЗМА

**Определения:** *Функциите на организма са физиологичните функции на телесните системи (включително физиологични функции).*

*Уврежданията са проблеми във функцията или структурата, като значително отклонение или загуба.*

### Определител

Общ определител с отрицателна скала, използван, за да се посочи степента или величината на увреждането:

xxx.0	НЯМА увреждане	(никакво, липсващо, незначително, ...)	0-4%
xxx.1	ЛЕКО увреждане	(слабо, в ниска степен, ...)	5-24%
xxx.2	УМЕРЕНО увреждане	(средно, в достатъчна степен, ...)	25-49%
xxx.3	ТЕЖКО увреждане	(във висока степен, крайно, ...)	50-95%
xxx.4	ПЪЛНО увреждане	(цялостно, ...)	96-100%
xxx.8	неопределено		
xxx.9	не е приложимо		

Предвидени са широки диапазони на процентите за случаите, при които са налице калибрирани инструменти за оценка или други стандарти за количествена оценка на увреждането във функцията на организма. Например, когато се кодира „няма увреждане“ или „пълно увреждане“ във функцията на организма, това оценяване по скалата може да има диапазон на грешката до 5%. „Умереното увреждане“ обикновено е до половината от скалата на пълното увреждане. Процентите трябва да бъдат калибрирани в различните области с позоваване на популационните стандарти като персенти. За да може тази количествена оценка да се използва по еднакъв начин, трябва да бъдат разработени, чрез изследвания, процедури за оценка.

За допълнително обяснение на конвенциите за кодиране в МКФУЗ вижте Приложение 2.

## Глава 1

# Психични функции

Тази глава е за функциите на мозъка: както глобалните психични функции, като съзнание, енергия и задвижване, така и специфичните психични функции като памет, език и изчислителни психични функции.

### Глобални психични функции (b110-b139)

#### **b 110** Функции на съзнанието

Общи психични функции на състоянието на осъзнаване и будност, включително яснота и непрекъснатост на будното състояние.

*Включват: функции на състоянието, непрекъснатост и качество на съзнанието; загуба на съзнание, кома, вегетативни състояния, състояние на фуга, състояния на транс, състояния на обсебване, променено съзнание в резултат от прием на наркотици, делириум, ступор*

*Изключват: функции на ориентацията (b114); функции на енергията и мотивацията (b130); функции на съня (b134)*

#### **b 1100** Състояние на съзнанието

Психични функции, които при промяна водят до състояния като замъгляване на съзнанието, ступор или кома.

#### **b 1101** Непрекъснатост на съзнанието

Психични функции, свързани със състоянието на будност и осъзнаване и, когато се нарушат, могат да доведат до фуга, транс или други подобни състояния.

#### **b 1102** Качество на съзнанието

Психични функции, които при изменение водят до промени в характера на усещанията в будното, бдително и съзнателно състояние, като променени състояния в резултат от прием на наркотици или делириум.

#### **b 1108** Функции на съзнанието, други уточнени

#### **b 1109** Функции на съзнанието, неуточнени

**б 114** **Функции на ориентацията**

Общи психични функции на познаване и констатиране на връзката със собствената личност, с другите, с времето и със заобикалящата среда.

*Включват: функции на ориентацията за време, място и личност; ориентацията за собствена идентичност и за другите; дезориентация за време, място и личност*

*Изключват: функции на съзнанието (b110); функции на вниманието (b140); функции на паметта (b144)*

**б 1140** **Ориентация за време**

Психични функции, които водят до осъзнаване на деня, датата, месеца и годината.

**б 1141** **Ориентация за място**

Психични функции, които водят до осъзнаване на собственото местонахождение, като непосредствено заобикаляща среда, град или страна.

**б 1142** **Ориентация за личност**

Психични функции, които водят до осъзнаване на собствената идентичност и тази на индивидите в непосредствено заобикалящата среда.

**б 11420** **Ориентация за собствена идентичност**

Психични функции, които водят до осъзнаване на собствената идентичност.

**б 11421** **Ориентация за другите**

Психични функции, които водят до осъзнаване на идентичността на другите индивиди в непосредствено заобикалящата среда.

**б 11428** **Ориентация за личност, друга определена****б 11429** **Ориентация за личност, неопределена****б 1148** **Функции на ориентацията, други уточнени****б 1149** **Функции на ориентацията, неуточнени**

**б 117** **Функции на интелекта**

Общи психични функции, необходими за разбирането и конструктивното интегриране на различните психични функции, включително всички когнитивни функции, и тяхното развитие през целия живот.

*Включват: функции на интелектуалното развитие; интелектуално изоставане, умствено изоставане, деменция*

*Изключват: функции на паметта (b144); функции на мисленето (b160); висши когнитивни функции (b164)*

**б 122** **Общи психосоциални функции**

Общи психични функции, развивани през целия живот, необходими за разбиране и конструктивно интегриране на психичните функции, които водят до формирането на междуличностните умения, необходими за установяване на реципрочни социални взаимодействия, както по смисъл така и по цел.

*Включват: такива както при аутизъм*

**б 126** **Функции на темперамента и личността**

Общи психични функции на конституционалната нагласа/предразположение на индивида да реагира по определен начин на ситуации, включително наборът от психични характеристики, който го отличава от другите индивиди/хора.

*Включват: функции на екстравертността, интровертността, сговорчивост, съзнателност, психическа и емоционална стабилност и отвореност към опита; оптимизъм; новаторство; увереност; способност за създаване на доверие*

*Изключват: функции на интелекта (b117); функции на енергията и мотивацията (b130); психомоторни функции (b147); функции на емоциите (b152)*

**б 1260** **Екстровеертност**

Психични функции, които водят до личностна нагласа, характеризираща се с насоченост навън, общителност и показност, за разлика от тази, характеризираща се със срамежливост, самоограничение и потиснатост (интровертност).

- б 1261 Сговорчивост**  
Психични функции, които водят до личностна нагласа, характеризираща се със сътрудничене, любезност и услужливост, за разлика от тази, характеризираща се с недружелюбност, противопоставяне и предизвикателност.
- б 1262 Съзнателност**  
Психични функции, които водят до личностна нагласа, характеризираща се с трудолюбивост, методичност и добросъвестност, за разлика от психичните функции, които произвеждат нагласи като мързел, ненадеждност и безотговорност.
- б 1263 Психическа стабилност**  
Психични функции, които водят до личностна нагласа, характеризираща се с уравновесеност, спокойствие и улегналост, за разлика от тази, характеризираща се с раздразнителност, безпокойство, непостоянство и променливо настроение.
- б 1264 Отвореност към опита**  
Психични функции, които водят до личностна нагласа, характеризираща се с любопитство, въображение, любознателност и търсене на преживявания, за разлика от тази, характеризираща се с инертност, невнимание и емоционална безизразност.
- б 1265 Оптимизъм**  
Психични функции, които водят до личностна нагласа, характеризираща се с бодрост, жизнерадостност и изпълненост с надежда, за разлика от тази, характеризираща се с обезсърченост, мрачност и отчаяние.
- б 1266 Увереност**  
Психични функции, които водят до личностна нагласа, характеризираща се със самоувереност, смелост и самоизтъкване, за разлика от тази, характеризираща се с плахост, несигурност и самообезличаване.
- б 1267 Пораждане на доверие**  
Психични функции, които водят до личностна нагласа, характеризираща се с надеждност и принципност, за разлика от тази, която е измамническа и противообществена.
- б 1268 Функции на темперамента и личността, други уточнени**
- б 1269 Функции на темперамента и личността, неуточнени**

**б 130** Функции на енергията и мотивацията

Общи психични функции на физиологичните и психологическите механизми, които карат индивида да се движи към задоволяване на конкретни нужди и общи цели по постоянен начин.

*Включват: функции на енергийното ниво, мотивацията, апетита, силното влечение (включително силното влечение към вещества, с които може да се злоупотребява) и контрол на вътрешните импулси*

*Изключват: функции на съзнанието (b110); функции на темперамента и личността (b126); функции на съня (b134); психомоторни функции (b147); функции на емоциите (b152)*

**b 1300 Енергийно ниво**

Психични функции, които предизвикват енергичност и издръжливост.

**b 1301 Мотивация**

Психични функции, които предизвикват стимул за действие; съзнателната или несъзнателната движеща сила за действие.

**b 1302 Апетит**

Психични функции, които предизвикват естествения копнеж или желание, особено естественото и повтарящо се желание за храна и напитки.

**b 1303 Силно влечение**

Психични функции, които предизвикват желанието за консумация на вещества, включително вещества, с които може да се злоупотребява.

**b 1304 Контрол на вътрешните импулси**

Психични функции, които регулират и се противопоставят на внезапен силен порив да се направи нещо.

**b 1308 Функции на енергията и мотивацията, други уточнени**

**b 1309 Функции на енергията и мотивацията, неуточнени**

**b 134 Функции на съня**

Общи психични функции на периодично, обратимо и избирателно физическо и психическо освобождаване от непосредствената заобикаляща среда, придружено от характерни физиологични промени.

*Включват: функции на количеството на съня и на заспиването, поддържането и качеството на съня; функции, включващи цикъла на съня, както при инсомния, хиперсомния и нарколепсия*

*Изключват: функции на съзнанието (b110); функции на енергията и мотивацията (b130); функции на вниманието (b140); психомоторни функции (b147)*

**b 1340 Количество на съня**



Психични функции, свързани с времето, прекарано в състояние на сън в рамките на дневния цикъл или циркадния ритъм.

**b 1341 Заспиване**

Психични функции, които предизвикват прехода между будното състояние и съня.

**b 1342 Поддържане на съня**

Психични функции, които поддържат състоянието на сън.

**b 1343 Качество на съня**

Психични функции, които предизвикват естествения сън, водещ до оптимална физическа и психическа почивка и отпускане.

**b 1344 Функции, включващи цикъла на съня**

Психични функции, които предизвикват фаза REM (rapid eye movement – свързана със сънуването) и фаза не-REM на съня (non-rapid eye movement, NREM) (характеризирана от традиционната концепция за съня като време на намалена физиологична и психологическа активност).

**b 1348 Функции на съня, други уточнени**

**b 1349 Функции на съня, неуточнени**

**b 139 Общи психични функции, други уточнени и неуточнени**

**Специфични психични функции (b140-b189)**

**b 140 Функции на вниманието**

Специфични психични функции на съсредоточаване върху външен стимул или вътрешно преживяване за необходимия период от време.

*Включват: функции на поддържане на вниманието, прехвърляне на вниманието, разделяне на вниманието, споделяне на вниманието; концентрация; разсеяност*

*Изключват: функции на съзнанието (b110); функции на енергията и мотивацията (b130); функции на съня (b134); функции на паметта (b144); психомоторни функции (b147); функции на перцепцията (b156)*

**b 1400 Поддържане на вниманието**

Психични функции, които водят до концентрация за необходимия период от време.

**б 1401 Прехвърляне на вниманието**

Психични функции, които позволяват пренасочване на концентрацията от един стимул към друг.

**б 1402 Разделяне на вниманието**

Психични функции, които позволяват съсредоточаването върху два или повече стимули по едно и също време.

**б 1403 Споделяне на вниманието**

Психични функции, които позволяват съсредоточаването върху един и същи стимул на два или повече индивида, напр. дете и детегледач, и двамата съсредоточени върху една играчка.

**б 1408 Функции на вниманието, други уточнени**

**б 1409 Функции на вниманието, неуточнени**

**б 144 Функции на паметта**

Специфични психични функции на регистриране и съхранение на информацията и нейното извличане при необходимост.

*Включват: функции на краткотрайната и дълготрайна памет, незабавна, скорошна и отдалечена памет; обхват на паметта; извличане на спомени; спомняне; функции, използвани при припомняне и учене, както при номинална, селективна и дисоциативна амнезия*

*Изключват: функции на съзнанието (b110); функции на ориентацията (b114); функции на интелекта (b117); функции на вниманието (b140); функции на перцепцията (b156); функции на мисленето (b160); висши когнитивни функции (b164); психични функции на езика (b167); изчислителни функции (b172)*

**б 1440 Краткотрайна памет**

Психични функции, които създават временно, разпадащо се съхранение на информацията в паметта с продължителност около 30 секунди, от което информацията се губи, ако не се затвърди в дълготрайната памет.

**б 1441 Дълготрайна памет**

Психични функции, които създават система на запаметяване, позволяваща дългосрочно съхранение на информацията от краткотрайната памет, както автобиографична памет за минали събития, така и семантична памет за езици и факти.

- b 1442 Извличане на спомен**  
Специфични психични функции на припомняне на информация, съхранявана в дълготрайната памет и привеждането ѝ до осъзнаване.
- b 1448 Функции на паметта, други уточнени**
- b 1449 Функции на паметта, неуточнени**

**b 147 Психомоторни функции**

Специфични психични функции за контрол върху двигателните и психичните събития на нивото на организма.

*Включват: функции на психомоторния контрол, като психомоторно забавяне, възбуждане и възбуда, заемане на поза, кататония, негативизъм, амбитенденция/амбивалентност, ехопраксия и ехолалия; качество на психомоторната функция*

*Изключват: функции на съзнанието (b110); функции на ориентацията (b114); функции на интелекта (b117); функции на енергията и мотивацията (b130); функции на вниманието (b140); психични функции на езика (b167); психични функции за секвениране на сложните движения (b176)*

- b 1470 Психомоторен контрол**  
Психични функции, които регулират скоростта на поведението или времето за реакция, включващи както двигателни, така и психологични компоненти, както при разпадане на контрола, водещо до психомоторно забавяне (забавени движения и говор, намаляване на жестовете и спонтанността) или до психомоторна възбуда (прекомерна поведенческа и когнитивна активност, обикновено непродуктивна и често в отговор на вътрешно напрежение, както при потропване с пръстите на краката, кършене на ръце, възбуда или безпокойство).
- b 1471 Качество на психомоторните функции**  
Психични функции, които създават невербално поведение в правилната последователност и естество на неговите подкомпоненти, като координация на ръцете и очите, или походка.
- b 1478 Психомоторни функции, други уточнени**
- b 1479 Психомоторни функции, неуточнени**

**б 152** **Функции на емоциите**

Специфични психични функции, свързани с чувствените и афективни компоненти на процесите на психиката.

*Включват: функции на уместност на емоциите, регулиране и диапазон на емоциите; афект; тъга, щастие, любов, страх, гняв, омраза, напрежение, тревожност, радост, скръб; лабилност на емоциите; изглаждане на афекта*

*Изключват: функции на темперамента и личността (ф126); функции на енергията и мотивацията/влечението (ф130)*

**б 1520** **Уместност на емоцията**

Психични функции, които създават съгласуваност между чувството или афекта и ситуацията, както щастие при получаването на добри новини.

**б 1521** **Регулиране на емоцията**

Психични функции, които контролират преживяването и външната проява на афекта.

**б 1522** **Диапазон на емоцията**

Психични функции, които създават спектъра на преживяванията на възбуда на афекта или чувствата, като любов, омраза, безпокойство, скръб, радост, страх и гняв.

**б 1528** **Функции на емоциите, други уточнени****б 1529** **Функции на емоциите, неуточнени****б 156** **Функции на перцепцията (възприятието)**

Специфични психични функции за разпознаване и интерпретиране на сетивните стимули.

*Включват: функции на слуховите, зрителни, обонятелни, вкусови, тактилни и зрително-пространствени възприятия, като халюцинация или илюзия*

*Изключват: функции на съзнанието (b110); функции на ориентацията (b114); функции на вниманието (b140); функции на паметта (b144); психични функции на езика (b167); зрителни и свързани функции (b210-b229); слухови и вестибуларни функции (b230-b249); допълнителни сетивни функции (b250-b279)*

**б 1560** **Слухова перцепция**

Психични функции, свързани с разграничаването на звуци, тонове, височини и други акустични стимули.

- b 1561 Зрителна перцепция**  
Психични функции, свързани с разграничаването на формата, размера, цвета и други очни стимули.
- b 1562 Обонятелна перцепция**  
Психически функции, свързани с разграничаването на разликите в миризмите.
- b 1563 Вкусова перцепция**  
Психични функции, свързани с разграничаването на разликите във вкуса, като сладки, кисели, солени и горчиви стимули, идентифицирани от езика.
- b 1564 Тактилна перцепция**  
Психични функции, свързани с различаването на различията в текстурата, като груби или гладки стимули, идентифицирани чрез докосване.
- b 1565 Зрително-пространствена перцепция**  
Психична функция, включваща разграничаването чрез зрението на относителната позиция на обектите в заобикалящата среда или във връзка със собствената личност.
- b 1568 Функции на перцепцията, други уточнени**
- b 1569 Функции на перцепцията, неуточнени**

**b 160 Функции на мисленето**

Специфични психични функции, свързани с идеационния компонент на ума.

*Включват: функции на хода, формата, контрола и съдържанието на мисленето; функции на целенасоченото мислене, функции на нецеленасоченото мислене; функции на логическото мислене, като наплив на мисли, полет на идеите, мисловен блокаж, несъгласуваност на мисленето, тангенциалност, обстоятелственост, заблуди, обесии (натрапчиви идеи) и компулсии (натрапчиви модели на поведение)*

*Изключват: функции на интелекта (b117); функции на паметта (b144); психомоторни функции (b147); функции на перцепцията (b156); висши когнитивни функции (b164); психични функции на езика (b167); изчислителни функции (b172)*

- b 1600 Ход на мисленето**  
Психични функции, които управляват скоростта на мисловния процес.

- b 1601 Форма на мисленето**  
Психични функции, които организират мисловния процес по отношение на неговата съгласуваност и логика.  
*Включват: увреждания като идеационна персеверация, тангенциалност и обстоятелственост*
- b 1602 Съдържание на мисленето**  
Психични функции, състоящи се от идеите, които присъстват в мисловния процес и концептуализациите.  
*Включват: увреждания като заблуди, свръхценни идеи и соматизация*
- b 1603 Контрол на мисленето**  
Психични функции, които осигуряват волевия контрол на мисленето и се разпознават като такива от личността.  
*Включват: увреждания като руминация (предгъвкване), обсеция, излъчване на мисли и вмъкване на мисли*
- b 1608 Функции на мисленето, други уточнени**
- b 1609 Функции на мисленето, неуточнени**
- b 164 Висши когнитивни (познавателни) функции**  
Специфични психични функции, особено зависими от фронталните дялове на мозъка, включително сложните целенасочени поведения като вземане на решения, абстрактно мислене, планиране и изпълнение на плановете, психическа гъвкавост и определяне кои поведения са подходящи при какви обстоятелства; често наричани изпълнителни функции.  
*Включват: функции на абстракцията и организацията на идеите; управление на времето, самопознание и преценка; формиране на понятия, категоризация и когнитивна гъвкавост*  
*Изключват: функции на паметта (b144); функции на мисленето (b160); психични функции на езика (b167); изчислителни функции (b172)*
- b 1640 Абстракция**  
Психични функции на извличане на общи идеи, качества или характеристики от и различни от конкретните реалности, специфичните обекти или актуалните събития.
- b 1641 Организация и планиране**  
Психични функции на координиране на частите в едно цяло, на систематизиране; психичната функция, участваща в разработването на начина на постъпване или действие.

- b 1642 Управление на времето**  
Психични функции на подреждане на събитията в хронологична последователност, определяйки количествата време за събитията и дейностите.
- b 1643 Когнитивна гъвкавост**  
Психични функции на промяна на стратегиите или прехвърляне на психични набори, особено като тези, включени в решаването на проблеми.
- b 1644 Самопознание**  
Психични функции на осъзнаване и разбиране на собствената личност и поведение.
- b 1645 Преценка**  
Психични функции, свързани с разграничаването между и различните възможности и тяхното оценяване, като тези, които участват във формирането на мнение.
- b 1646 Решаване на проблеми**  
Психични функции на идентифицирането, анализирането и интегрирането на несъгласувана или противоречива информация в решение.
- b 1648 Висши когнитивни функции, други уточнени**
- b 1649 Висши когнитивни функции, неуточнени**

**b 167****Психични функции на езика**

Специфични психични функции на разпознаване и използване на знаци, символи и други компоненти на езика.

*Включват: функции на рецепция (приемане) и декодиране на говорими, писмени или други форми на езика, като жестомимичен език; функции на експресия (изразяване) на говорими, писмени или други форми на езика; интегративни функции на езика, говорими и писмени, като участващите в рецептивна, експресивна, афазия на Broca, афазия на Wernicke и проводна афазия*

*Изключват: функции на вниманието (b140); функции на паметта (b144); функции на перцепцията (b156); функции на мисленето (b160); висши когнитивни функции (b164); изчислителни функции (b172); психични функции за секвениране на сложните движения (b176); Глава 2 Сетивни функции и болка; Глава 3 Гласови и говорни функции*

**b 1670 Рецепция на езика**

Специфични психични функции на декодиране на съобщения в говорими, писмени или други форми, като жестомимичен език, за получаване на значението им.

- б 16700    Рецепция на говоримия език**  
Психични функции на декодиране на съобщения в говорима форма, за получаване на значението им.
- б 16701    Рецепция на писмения език**  
Психични функции на декодиране на съобщения в писмена форма, за получаване на значението им.
- б 16702    Рецепция на жестомимичния език**  
Психични функции на декодиране на съобщения на езици, които използват знаци, правени с ръце и други движения, за получаване на значението им.
- б 16708    Рецепция на езика, друга определена**
- б 16709    Рецепция на езика, неопределена**
- б 1671    Експресия на езика**  
Специфични психични функции, необходими за създаване на смислени послания в говорими, писмени, жестомимични или други форми на езика.
- б 16710    Експресия на говоримия език**  
Психични функции, необходими за създаване на смислени послания в говорима форма.
- б 16711    Експресия на писмения език**  
Психични функции, необходими за създаване на смислени послания в писмена форма.
- б 16712    Експресия на жестомимичния език**  
Психични функции, необходими за създаване на смислени послания на езици, които използват знаци, правени с ръце и други движения.
- б 16718    Експресия на езика, друга определена**
- б 16719    Експресия на езика, неопределена**
- б 1672    Интегративни функции на езика**  
Психични функции, които организират семантично и символно значение, граматическа структура и идеи за създаването на послания в говорими, писмени или други форми на езика.



**б 1678** Психични функции на езика, други уточнени

**б 1679** Психични функции на езика, неуточнени

**б 172** Изчислителни функции

Специфични психични функции на определяне, сравнение и манипулиране на математически символи и процеси.

*Включват: функции на събиране, изваждане и други прости математически изчисления; функции на сложните математически операции*

*Изключват: функции на вниманието (b140); функции на паметта (b144); функции на мисленето (b160); висши когнитивни функции (b164); психични функции на езика (b167)*

**б 1720** Просто изчисление

Психични функции на изчисляване с числа, като събиране, изваждане, умножение и деление.

**б 1721** Сложно изчисление

Психични функции на превеждане на задачи с думи в аритметични процедури, превеждане на математически формули в аритметични процедури, както и други сложни манипулации с числа.

**б 1728** Изчислителни функции, други уточнени

**б 1729** Изчислителни функции, неуточнени

**б 176** Психична функция за секвениране (последователно подреждане) на сложните движения

Специфични психични функции на последователно подреждане и координиране на сложни, целенасочени движения.

*Включват: увреждания като при идеационна, идеомоторна, апраксия на обличането, окуломоторна и говорна апраксия*

*Изключват: психомоторни функции (b147); висши когнитивни функции (b164); Глава 7 Невро-мускулно-скелетни и свързани с движението функции*

**б 180** Функции на преживяването за собствена идентичност и време

Специфични психични функции, свързани с осъзнаването на собствената идентичност, тяло, позиция в реалността на заобикалящата среда и времето.

*Включват: функции на преживяването за собствена идентичност/самоличност, представа за тялото и времето*

- б 1800** **Преживяване за собствена идентичност**  
Специфични психични функции на осъзнаване на собствената идентичност и позиция в реалността на заобикалящата среда.

*Включват: увреждания като деперсонализация и дереализация*

- б 1801** **Представа за тялото**  
Специфични психични функции, свързани с представата за и осъзнаването на собственото тяло.

*Включват: увреждания като фантомен крайник и чувство за прекалена дебелина или прекалена слабост*

- б 1802** **Преживяване за времето**  
Специфични психични функции на субективните преживявания, свързани с продължителността и преминаването на времето.

*Включват: увреждания като *jamais vu* (никога невидяно) и *déjà vu* (вече видяно)*

- б 1808** **Функции на преживяването за собствена идентичност и време, други уточнени**

- б 1809** **Функции на преживяването за собствена идентичност и време, неуточнени**

**б 189** Специфични психични функции, други уточнени и неуточнени

**б 198** Психични функции, други уточнени

**б 199** Психични функции, неуточнени

## Глава 2

# Сетивни функции и болка

Тази глава е за функциите на сетивата, зрението, слуха, вкуса и т.н., както и усещането за болка.

## Зрителни и свързани функции (b210-b229)

### **b 210** Зрителни функции

Сетивни функции, свързани с усещането за наличие на светлина и усещането за формата, големината, контура и цвета на визуалните стимули.

*Включват: функции на зрителната острота; функции на зрителното поле; качество на зрението; функции на усещането за светлина и цвят, зрителна острота на зрението на далечно и близко разстояние, монокуларно и бинокуларно зрение; визуално качество на картината; увреждания като миопия, хиперметропия, астигматизъм, хемиянопия, цветна слепота, тунелно зрение, централна и периферна скотома, диплопия, нощна слепота и нарушена способност за адаптиране към светлината*  
*Изключват: функции на перцепцията (възприятието) (b156)*

### **b 2100** Функции на зрителната острота

Зрителни функции на усещането за форма и контур, както бинокуларно, така и монокуларно, на зрението на далечно и близко разстояние.

#### **b 21000** Бинокуларна острота на зрението на далечно разстояние

Зрителни функции на усещането за големина, форма и контур, използвайки и двете очи, за обекти на далечно разстояние от окото.

#### **b 21001** Монокуларна острота на зрението на далечно разстояние

Зрителни функции на усещането за големина, форма и контур, използвайки само или дясното или лявото око, за обекти на далечно разстояние от окото.

#### **b 21002** Бинокуларна острота на зрението на близко разстояние

Зрителни функции на усещането за големина, форма и контур, използвайки и двете очи, за обекти на близко разстояние от окото.

#### **b 21003** Монокуларна острота на зрението на близко разстояние

Зрителни функции на усещането за големина, форма и контур, използвайки само или дясното или лявото око, за обекти на близко разстояние от окото.

- б 21008** Функции на зрителната острота, други уточнени
- б 21009** Функции на зрителната острота, неуточнени
- б 2101** **Функции на зрителното поле**  
Зрителни функции, свързани с цялото пространство, което може да се види при фиксиране на погледа.
- Включват: увреждания като скотома, тунелно зрение, анопсия*
- б 2102** **Качество на зрението**  
Зрителни функции, включващи чувствителността към светлина, цветното виждане, чувствителността към контраст и цялостното качество на картината.
- б 21020** **Чувствителност към светлина**  
Зрителни функции на усещането за минимално количество светлина (светлинен минимум) и минимална разлика в интензитета (светлинна разлика).
- Включват: функции на адаптирането към тъмнина; увреждания като нощна слепота (намалена чувствителност към светлина) и фотофобия (свръхчувствителност към светлина)*
- б 21021** **Цветно виждане**  
Зрителни функции на разграничаване и съчетаване на цветовете.
- б 21022** **Чувствителност към контраст**  
Зрителни функции на разграничаване на фигура от фона, включващи минималното количество на необходима яркост.
- б 21023** **Визуално качество на картината**  
Зрителни функции, включващи качеството на картината.
- Включват: увреждания като виждане на блуждаещи светлини, повлияване на качеството на картината (плаващи петна или паяжини), изкривяване на картината и виждане на звезди или светкавици*
- б 21028** **Качество на зрението, друго определено**
- б 21029** **Качество на зрението, неопределено**
- б 2108** **Зрителни функции, други уточнени**
- б 2109** **Зрителни функции, неуточнени**

**b 215** **Функции на структурите, прилежащи към окото**  
**Функции на структурите във и около окото, които улесняват зрителните функции.**

*Включват: функции на вътрешните мускули на окото, клепача, външните мускули на окото, включително волевите и проследяващи движения и фиксиране на окото, слъзни жлези, акомодация, зеничен рефлекс; увреждания като при нистагъм, ксерофталмия и птоза*

*Изключват: зрителни функции (b210); Глава 7 Невро-мускулно-скелетни и свързани с движението функции*

**b 2150** **Функции на вътрешните мускули на окото**  
Функции на мускулите във вътрешността на окото, като ириса, които регулират контура и големината на зеницата и лещата на окото.

*Включват: функции на акомодацията; зеничен рефлекс*

**b 2151** **Функции на клепача**  
Функции на клепача, като защитен рефлекс.

**b 2152** **Функции на външните мускули на окото**  
Функции на мускулите, които се използват за гледане в различни посоки, проследяване на обект, който се движи през зрителното поле, за произвеждане на сакадични скокообразни движения (сакади) за улавяне на движеща се мишена и фиксиране на окото.

*Включват: нистагъм, съгласувани движения на двете очи*

**b 2153** **Функции на слъзните жлези**  
Функции на слъзните жлези и канали

**b 2158** **Функции на структурите, прилежащи към окото, други уточнени**

**b 2159** **Функции на структурите, прилежащи към окото, неуточнени**

**b 220** **Усещания, свързани с окото и прилежащите структури**  
**Усещания за уморено, сухо и сърбящо око и свързани усещания.**

*Включват: усещане за натиск зад окото, чуждо тяло в окото, напрежение в окото, парене в окото; дразнене в окото*

*Изключват: усещане за болка (b280)*

**b 229** **Зрителни и свързани функции, други уточнени и неуточнени**

## Слухови и вестибуларни функции (b230-b249)

### **b 230** Слухови функции

Сетивни функции, свързани с усещането за наличие на звуци и разграничаването на местонахождението, височината, силата и качеството на звуците.

*Включват: функции на слуха, слухово разграничаване, локализиране на източника на звука, латерализация на звука, разграничаване на говор; увреждания като глухота, увреждане на слуха и загуба на слуха*

*Изключват: функции на перцепцията (b156) и психични функции на езика (b167)*

**b 2300** **Долавяне на звук**  
Сетивни функции, свързани с усещането за наличие на звуци.

**b 2301** **Разграничаване на звук**  
Сетивни функции, свързани с усещането за наличие на звук, включващи разграничаването на фоновия и бинаурален синтез, отделяне и смесване.

**b 2302** **Локализиране на източника на звука**  
Сетивни функции, свързани с определянето на местонахождението на източника на звука.

**b 2303** **Латерализация на звука**  
Сетивни функции, свързани с определянето дали звукът идва от дясната или от лявата страна.

**b 2304** **Разграничаване на говор**  
Сетивни функции, свързани с определянето на говорим език и различаването му от другите звуци.

**b 2308** **Слухови функции, други уточнени**

**b 2309** **Слухови функции, неуточнени**

### **b 235** Вестибуларни функции

Сетивни функции на вътрешното ухо, свързани с позицията, равновесието и движението.

*Включват: функции на позицията и усещането за позиция; функции на равновесието и движението на тялото*

*Изключват: усещане, свързано със слуха и вестибуларната функция (b240)*

- b 2350 Вестибуларна функция на позицията**  
Сетивни функции на вътрешното ухо, свързани с определянето на позицията на тялото.
- b 2351 Вестибуларна функция на равновесието**  
Сетивни функции на вътрешното ухо, свързани с определянето на равновесието на тялото.
- b 2352 Вестибуларна функция на определяне на движение**  
Сетивни функции на вътрешното ухо, свързани с определянето на движение на тялото, включително неговата посока и скорост.
- b 2358 Вестибуларни функции, други уточнени**
- b 2359 Вестибуларни функции, неуточнени**

**b 240 Усещания, свързани със слуха и вестибуларната функция**  
Усещания за замайване, падане, тинитус и вертиго.

*Включват: усещания за шум в ушите, дразнене в ухото, аурално (слухово) налягане, гадене, свързано със замайване или вертиго (световъртеж)*

*Изключват: вестибуларни функции (b235); усещане за болка (b280)*

- b 2400 Шум в ушите или тинитус**  
Усещане за нискочестотен шум, съскане или звънтене в ухото.
- b 2401 Замайване**  
Усещане за движение, включващо или собственото тяло или заобикалящата среда; усещане за въртене, люлеене или накланяне.
- b 2402 Усещане за падане**  
Усещане за загуба на сцепление и падане.
- b 2403 Гадене, свързано със замайване или вертиго**  
Усещане на позив за повръщане, който възниква от замайване или световъртеж.
- b 2404 Дразнене в ухото**  
Усещане за сърбеж или други подобни усещания в ухото.
- b 2405 Аурално (слухово) налягане**  
Усещане за налягане в ухото.
- b 2408 Усещания, свързани със слуха и вестибуларната функция, други уточнени**

**б 2409** Усещания, свързани със слуха и вестибуларната функция, неуточнени

**б 249** Слухови и вестибуларни функции, други уточнени и неуточнени

### *Допълнителни сетивни функции (b250-b279)*

**б 250** Вкусова функция

Сетивни функции на усещането за качествата горчиво, сладко, кисело и солено.

*Включват: вкусови функции; увреждания като агеузия и хипогеузия*

**б 255** Обонятелна функция

Сетивни функции на усещането за аромати и миризми.

*Включват: обонятелни функции; увреждания като аносмия или хипосмия*

**б 260** Проприоцептивна функция

Сетивни функции на усещането за относителната позиция на частите на тялото.

*Включват: функции на статестезията и кинестезията*

*Изключват: вестибуларни функции (b235); усещания, свързани с мускулите и функциите на движение (b780)*

**б 265** Тактилна функция

Сетивни функции на усещането за повърхности и тяхната текстура или качество.

*Включват: функции на докосването, усещане за докосване; увреждания като скованост, анестезия, мравучкане, парестезия и хиперестезия*

*Изключват: сетивни функции, свързани с температурата и други стимули (b270)*

**б 270** Сетивни функции, свързани с температурата и други стимули

Сетивни функции на усещането за температура, вибрации, налягане и вредни стимули.

*Включват: функции на чувствителността към температура, вибрации, разклащане или трептене, повърхностен натиск, дълбок натиск, усещане за парене или вредни стимули*

*Изключват: тактилни функции (b265); усещане за болка (b280)*



- б 2700 Чувствителност към температура**  
Сетивни функции на усещането за студ и горещина.
- б 2701 Чувствителност към вибрация**  
Сетивни функции на усещането за разклащане или трептене.
- б 2702 Чувствителност към натиск**  
Сетивни функции на усещането за натиск срещу или върху кожата.
- Включват: увреждания като чувствителност към докосване, скованост, хипоестезия, хиперестезия, парестезия и мравучкане*
- б 2703 Чувствителност към вреден стимул**  
Сетивни функции на чувството за болезнени или неприятни усещания.
- Включват: увреждания като хипалгезия, хиперпатия, алодиния, аналгезия и анестезия долороза*
- б 2708 Сетивни функции, свързани с температурата и други стимули, други уточнени**
- б 2709 Сетивни функции, свързани с температурата и други стимули, неуточнени**

**б 279** Допълнителни сетивни функции, други уточнени и неуточнени

## **Болка (b280-b289)**

**б 280** Усещане за болка

Усещане за неприятно чувство, указващо за потенциално или действително увреждане на някаква структура на организма.

*Включват: усещания за генерализирана или локализирана болка, в една или повече части на тялото, болка в дерматом, пронизваща болка, изгаряща болка, тъпа болка, болезнена болка; увреждания като миалгия, аналгезия и хипералгезия*

**б 2800 Генерализирана болка**

Усещане за неприятно чувство, указващо за потенциално или действително увреждане на някаква структура на организма, чувствано навсякъде по или в цялото тяло.

- б 2801 Болка в част от тялото**  
Усещане за неприятно чувство, указващо за потенциално или действително увреждане на някаква структура на организма, чувствано в определена част или части от тялото.
- б 28010 Болка в главата и шията**  
Усещане за неприятно чувство, указващо за потенциално или действително увреждане на някаква структура на организма, чувствано в главата и шията.
- б 28011 Болка в гърдите**  
Усещане за неприятно чувство, указващо за потенциално или действително увреждане на някаква структура на организма, чувствано в гръдния кош.
- б 28012 Болка в стомаха или корема**  
Усещане за неприятно чувство, указващо за потенциално или действително увреждане на някаква структура на организма, чувствано в стомаха или корема.
- Включва: болка в тазовата област*
- б 28013 Болка в гърба**  
Усещане за неприятно чувство, указващо за потенциално или действително увреждане на някаква структура на организма, чувствано в гърба.
- Включва: болка в торса; болка в долната част на гърба*
- б 28014 Болка в горен крайник**  
Усещане за неприятно чувство, указващо за потенциално или действително увреждане на някаква структура на организма, чувствано в единия или двата горни крайника, включително в китката.
- б 28015 Болка в долен крайник**  
Усещане за неприятно чувство, указващо за потенциално или действително увреждане на някаква структура на организма, чувствано в единия или двата горни крайника, включително в стъпалата.
- б 28016 Болка в ставите**  
Усещане за неприятно чувство, указващо за потенциално или действително увреждане на някаква структура на организма, чувствано в една или повече стави, включително в малките и големите стави.

*Включва: болка в бедрото; болка в рамото*

**б 28018** Болка в част от тялото, друга определена

**б 28019** Болка в част от тялото, неопределена

**б 2802** Болка в множество части на тялото

Неприятно усещане, указващо за потенциално или действително увреждане на някаква структура на организма, локализирано в няколко части на тялото.

**б 2803** Ирадираща болка в дерматом

Неприятно усещане, указващо за потенциално или действително увреждане на някаква структура на организма, локализирано в кожни участъци, обслужвани от едно и също нервно коренче.

**б 2804** Ирадираща болка в сегмент или област

Неприятно усещане, указващо за потенциално или действително увреждане на някаква структура на организма, локализирано в кожни участъци в различни части на тялото, необслужвани от един и същи нервни коренчета.

**б 289** Усещане за болка, друго определено и неопределено

**б 298** Сетивни функции и болка, други уточнени

**б 299** Сетивни функции и болка, неуточнени

## Глава 3

# Гласови и говорни функции

Тази глава е за функциите на произвеждане на звуци и реч.

### **б 310** Гласови функции

Функции на произвеждане на различни звуци в резултат от преминаването на въздуха през ларинкса.

*Включват: функции на произвеждането на глас и качество на гласа; функции на фонацията, височината, силата на звука и други качества на гласа; увреждания като афония, дисфония, сипкавост, хиперназализация и хипоназализация*

*Изключват: психични функции на езика (b167); артикулационни функции (b320)*

#### **б 3100** Произвеждане на глас

Функции на произвеждането на звук чрез координиране на ларинкса и заобикалящите го мускули с дихателната система.

*Включват: функции на фонацията, силата на звука; увреждане като афония*

#### **б 3101** Качество на гласа

Функции на произвеждането на характеристиките на гласа, включително височина, резонанс и други особености.

*Включват: функции на висока или ниска височина; увреждания като хиперназализация, хипоназализация, дисфония, сипкавост или дрезгавост на гласа*

#### **б 3108** Гласови функции, други уточнени

#### **ф 3109** Гласови функции, неуточнени

### **б 320** Артикулационни функции

Функции на произвеждането на звуци на речта.

*Включват: функции на изговарянето, артикулацията на фонемите; спастична, атаксична, вяла дизартрия; анартрия*

*Изключват: психични функции на езика (b167); гласови функции (b310)*

**б 330 Плавност и ритъм на говорните функции**

Функции на произвеждане на потока и темпа на речта.

*Включват: функции на плавността, ритъма, скоростта и мелодията на речта; прозодика и интонация; увреждания като заекване, неясно произношение (мънкане), изопачаване на звуците, брадилалия и тахилалия*

*Изключват: психични функции на езика (b167); гласови функции (b310); артикулационни функции (b320)*

**б 3300 Плавност на речта**

Функции на произвеждането на плавен, непрекъснат поток на речта.

*Включват: функции на гладко свързване на речта; увреждания като заекване, неясно произношение (мънкане), изопачаване, нарушена плавност, повторение на звуци, думи или части от думи и неравномерни накъсвания на речта*

**б 3301 Ритъм на речта**

Функции на моделите на модулация, темп и ударение в речта.

*Включват: увреждания като стереотипен или репетативен (повтарящ се) ритъм на речта*

**б 3302 Скорост на речта**

Функции на скоростта на произвеждане на речта.

*Включват: увреждания като брадилалия и тахилалия*

**б 3303 Мелодия на речта**

Функции на модулиране на височината на гласа.

*Включват: прозодика на речта, интонация, мелодия на речта; увреждания като монотонна реч*

**б 3308 Плавност и ритъм на говорните функции, други уточнени****б 3309 Плавност и ритъм на говорните функции, неуточнени**

**б 340** Функции на алтернативната вокализация

Функции на произвеждането на други форми на вокализация.

*Включват: функции на произвеждане на (музикални) тонове и диапазон от звуци, като пеене, монотонно повтаряне/скандиране, гукане и тананикане; плачене с глас и пищене*

*Изключват: психични функции на езика (b167); гласови функции (b310); артикулационни функции (b320); плавност и ритъм на говорните функции (b330)*

**б 3400** Произвеждане на (музикални) тонове

Функции на произвеждане на музикални вокални звуци.

*Включват: поддържане, модулиране и прекратяване на произвеждането на единични или свързани вокализации с промяна във височината на гласа, като пеене, тананикане и монотонно повтаряне/скандиране*

**б 3401** Произвеждане на диапазон от звуци

Функции на произвеждане на разнообразие от вокализации.

*Включват: функции на гукане при децата*

**б 3408** Функции на алтернативната вокализация, други уточнени**б 3409** Функции на алтернативната вокализация, неуточнени**б 398** Гласови и говорни функции, други уточнени**б 399** Гласови и говорни функции, неуточнени

## Глава 4

# Функции на сърдечно-съдовата, хематологичната, имунната и дихателната системи

Тази глава е за функциите, свързани със сърдечно-съдовата система (функции на сърцето и кръвоносните съдове), хематологичната и имунната системи (функции на кръвотворенето и на имунитета) и дихателната система (функции на дишането и на поносимостта към физическо натоварване).

## Функции на сърдечно-съдовата система (b410-b429)

### **b 410** Функции на сърцето

Функции на изпомпването на кръвта в достатъчно или необходимо количество и налягане в организма.

*Включват: функции на сърдечната честота, ритъм и дебит; сила на съкращението на камерната мускулатура; функции на сърдечните клапи; изпомпване на кръвта през белодробния кръг на кръвообращението; динамика на циркулацията към сърцето; увреждания като тахикардия, брадикардия и неравномерен сърдечен ритъм, и както при сърдечна недостатъчност, кардиомиопатия, миокардит и коронарна недостатъчност*

*Изключват: функции на кръвоносните съдове (b415); функции на кръвното налягане (b420); функции на поносимостта към физическо натоварване (b455)*

#### **b 4100** Сърдечна честота

Функции, свързани с броя на съкращенията на сърцето за минута.

*Включват: увреждания като честоти, които са прекомерно бързи (тахикардия) или прекомерно бавни (брадикардия)*

#### **b 4101** Сърдечен ритъм

Функции, свързани с равномерността на биенето на сърцето.

*Включват: увреждания като аритмии*

#### **b 4102** Сила на съкращението на камерната мускулатура

Функции, свързани с количеството кръв, изпомпвано от камерната мускулатура при всеки удар.

*Включват: увреждания като намален сърдечен дебит*

**б 4103 Кръвоснабдяване на сърцето**  
Функции, свързани с обема на кръвта към сърдечния мускул.

*Включват: увреждания като коронарна исхемия*

**б 4108 Сърдечни функции, други уточнени**

**б 4109 Сърдечни функции, неуточнени**

**б 415 Функции на кръвоносните съдове**

Функции на пренасяне на кръвта в организма.

*Включват: функции на артериите, капилярите и вените; вазомоторна функция; функции на белодробните артерии, капиляри и вени; функции на венозните клапи; увреждания като блокаж или стеснение на артериите; атеросклероза, артериосклероза, тромбоемболизъм и варикозни вени*

*Изключват: функции на сърцето (b410); функции на кръвното налягане (b420); функции на хематологичната система (b430); функции на поносимостта към физическо натоварване (b455)*

**б 4150 Функции на артериите**

Функции, свързани с кръвотока в артериите

*Включват: увреждания като артериална дилатация (разширение); артериална констрикция (стеснение), както при интермитентно клаудикацио (периодично накуцване)*

**б 4151 Функции на капилярите**

Функции, свързани с кръвотока в капилярите.

**б 4152 Функции на вените**

Функции, свързани с кръвотока във вените и с функциите на венозните клапи.

*Включват: увреждания като венозна дилатация (разширение); венозна констрикция (стеснение); недостатъчно затваряне на клапите, както при варикозни вени*

**б 4158 Функции на кръвоносните съдове, други уточнени**

**б 4159 Функции на кръвоносните съдове, неуточнени**



**б 420** **Функции на кръвното налягане**

Функции на поддържане на кръвното налягане в артериите.

*Включват: функции на поддържане на кръвното налягане; високо (повишено) и ниско (понижено) кръвно налягане; увреждания като хипотония, хипертония и ортостатична хипотония*

*Изключват: функции на сърцето (b410); функции на кръвоносните съдове (b415); функции на поносимостта към физическо натоварване (b455)*

**б 4200** **Високо кръвно налягане**

Функции, свързани с повишаването на систоличното или диастоличното кръвно налягане над нормалното за възрастта.

**б 4201** **Ниско кръвно налягане**

Функции, свързани с понижаването на систоличното или диастоличното кръвно налягане под нормалното за възрастта.

**б 4202** **Поддържане на кръвното налягане**

Функции, свързани с поддържане на подходящо кръвно налягане в отговор на промени в организма.

**б 4208** **Функции на кръвното налягане, други уточнени****б 4209** **Функции на кръвното налягане, неуточнени****б 429**

**Функции на сърдечно-съдовата система, други уточнени и неуточнени**

**Функции на хематологичната и имунната системи (b430-b439)****б 430**

**Функции на хематологичната система**

Функции на кръвотворенето, преноса на кислород и метаболити, и кръвосъсирването.

*Включват: функции на кръвотворенето и на костния мозък; функции на кръвта, свързани с пренасянето на кислород; функции на слезката, свързани с кръвта; функции на кръвта, свързани с пренасянето на метаболити; кръвосъсирване; увреждания като анемия, хемофилия и други нарушени функции на кръвосъсирването*

*Изключват: функции на сърдечно-съдовата система (b410-b429); функции на имунната система (b435); функции на поносимостта към физическо натоварване (b455)*

- б 4300 Кръвотворене**  
Функции, свързани с образуването на кръвта и всичките ѝ съставки.
- б 4301 Функции на кръвта, свързани с пренасянето на кислород**  
Функции, свързани със способността на кръвта да пренася кислород в организма.
- б 4302 Функции на кръвта, свързани с пренасянето на метаболити**  
Функции, свързани със способността на кръвта да пренася метаболити в организма.
- б 4303 Функции на кръвосъсирването**  
Функции, свързани с коагулацията (съсирването) на кръвта, напр. в участъка на нараняване.
- б 4308 Функции на хематологичната система, други уточнени**
- б 4309 Функции на хематологичната система, неуточнени**

**б 435****Функции на имунната система**

Функции на организма, свързани със защитата срещу чужди вещества, включително инфекции, чрез специфични и неспецифични имунни отговори.

*Включват: имунен отговор (специфичен и неспецифичен); реакции на свръхчувствителност; функции на лимфните съдове и възли; функции на клетъчно-медиирания имунитет, антияло-медиирания имунитет; отговор на имунизация; увреждания като автоимунни нарушения, алергични реакции, лимфаденит и лимфедем*

*Изключват: функции на хематологичната система (б430)*

**б 4350 Имунен отговор**

Функции на отговора на организма под формата на сенсibiliзация към чужди вещества, включително инфекции.

**б 43500****Специфичен имунен отговор**

Функции на отговора на организма под формата на сенсibiliзация към специфично чуждо вещество.

**б 43501****Неспецифичен имунен отговор**

Функции на общия отговор на организма под формата на сенсibiliзация към чужди вещества, включително инфекции.

- b 43508**            **Имунен отговор, друг определен**
- b 43509**            **Имунен отговор, неопределен**
- b 4351**    **Реакции на свръхчувствителност**  
 Функции на отговора на организма под формата на повишена сенсибилизация към чужди вещества, както при чувствителност към различни антигени.
- Включват: увреждания като свръхчувствителност или алергии*
- Изключват: поносимост към храна (b5153)*
- b 4352**    **Функции на лимфните съдове**  
 Функции, свързани със съдовите канали, по които се пренася лимфата.
- b 4353**    **Функции на лимфните възли**  
 Функции, свързани с жлезите по протежението на лимфните съдове.
- b 4358**    **Функции на имунологичната система, други уточнени**
- b 4359**    **Функции на имунологичната система, неуточнени**
- b 439**    **Функции на хематологичната и имунната системи, други уточнени и неуточнени**

## Функции на дихателната система (b440-b449)

- b 440**    **Функции на дишането**  
 Функции на вдишването на въздух в белите дробове, обмена на газове между въздуха и кръвта, и издишването на въздух.
- Включват: функции на честотата, ритъма и дълбочината на дишането; увреждания като апнея, хипервентиляция, неравномерно дишане, парадоксално дишане и бронхиален спазъм, и както при белодробен емфизем*
- Изключват: функции на дихателните мускули (b445); допълнителни дихателни функции (b450); функции на поносимостта към физическо натоварване (b455)*
- b 4400**    **Дихателна честота**  
 Функции, свързани с броя на вдишванията за минута.
- Включват: увреждания като честоти, които са прекомерно бързи (тахипнея) или прекомерно бавни (брадипнея)*

**b 4401 Дихателен ритъм**  
Функции, свързани с периодичността и равномерността на дишането.

*Включват: увреждания като неравномерно дишане*

**b 4402 Дълбочина на дишането**  
Функции, свързани с обема на разширяване на белите дробове по време на дишането.

*Включват: увреждания като повърхностно или плитко дишане*

**b 4408 Функции на дишането, други уточнени**

**b 4409 Функции на дишането, неуточнени**

**b 445 Функции на дихателните мускули**

Функции на мускулите, участващи в дишането.

*Включват: функции на гръдните дихателни мускули; функции на диафрагмата; функции на спомагателните дихателни мускули*

*Изключват: функции на дишането (b440); допълнителни дихателни функции (b450); функции на поносимостта към физическо натоварване (b455)*

**b 4450 Функции на гръдните дихателни мускули**  
Функции на гръдните мускули, участващи в дишането.

**b 4451 Функции на диафрагмата**  
Функции на диафрагмата, участваща в дишането.

**b 4452 Функции на спомагателните дихателни мускули**  
Функции на допълнителните мускули, участващи в дишането.

**b 4458 Функции на дихателните мускули, други уточнени**

**b 4459 Функции на дихателните мускули, неуточнени**

**b 449 Функции на дихателната система, други уточнени и неуточнени**

## Допълнителни функции и усещания на сърдечно-съдовата и дихателната системи (b450-b469)

### **b 450** Допълнителни функции на дишането

Допълнителни функции, свързани с дишането, като кашлица, кихане и прозяване.

*Включват: функции на духане, свирене и дишане през устата*

### **b 455** Функции на поносимост към физическо натоварване

Функции, свързани с дихателния и сърдечно-съдов капацитет, необходим за издържане на продължително физическо натоварване.

*Включват: функции на физическата издръжливост, аеробен капацитет, издръжливост/жилавост и уморяемост*

*Изключват: функции на сърдечно-съдовата система (b410-b429); функции на хематологичната система (b430); функции на дишането (b440); функции на дихателните мускули (b445); допълнителни дихателни функции (b450)*

#### **b 4550** Обща физическа издръжливост

Функции, свързани с общото ниво на поносимост към физическо натоварване или с издръжливостта.

#### **b 4551** Аеробен капацитет

Функции, свързани със степента, до която човек може да поема физическо натоварване, без да остане без дъх.

#### **b 4552** Уморяемост

Функции, свързани с податливостта към умора, на което и да е ниво на физическо усилие.

#### **b 4558** Функции на поносимост към физическо натоварване, други уточнени

#### **b 4559** Функции на поносимост към физическо натоварване, неуточнени

### **b 460** Усещания, свързани със сърдечно-съдовите и дихателните функции

Усещания като пропускане на удар на сърцето, палпитация (сърцебиене) и задух.

*Включват: усещания за стягане в гърдите, усещане за неравномерен ритъм, диспнея (задух), недостиг на въздух, задушаване, задавяне и хриптене*

*Изключват: усещане за болка (b280)*

**б 469**

**Допълнителни функции и усещания на сърдечно-съдовата и дихателната системи, други уточнени и неуточнени**

**б 498**

**Функции на сърдечно-съдовата, хематологичната, имунологичната и дихателната системи, други уточнени**

**б 499**

**Функции на сърдечно-съдовата, хематологичната, имунологичната и дихателната системи, неуточнени**

## Глава 5

# Функции на храносмилателната, метаболитната и ендокринната системи

Тази глава е за функциите на поглъщане/приемане на храна, храносмилане и елиминиране, както и функциите, свързани с метаболизма и ендокринните жлези.

## Функции, свързани с храносмилателната система (b510-b539)

### **b 510** Гълтателни функции

Функции, свързани с поемането и обработването на твърди вещества или течности през устата в тялото.

*Включват: функции на смучене, дъвчене и захващане, придвижване на храната в устата, слюноотделяне, гълтане, хълцане/оригване, регургитация, плюене и повръщане; увреждания като дисфагия, аспирация на храна, аерофагия, прекомерно слюноотделяне, лигавене и недостатъчно слюноотделяне*

*Изключват: усещания, свързани с храносмилателната система (b535)*

#### **b 5100** Смучене

Функции на притегляне в устата чрез смукателна сила, предизвикана от движенията на бузите, устните и езика.

#### **b 5101** Захващане

Функции на разрязване, пробиване или откъсване на храната с предните зъби.

#### **b 5102** Дъвчене

Функции за раздробяване, смилане и сдъвкване на храната със задните зъби (напр. с моларите).

#### **b 5103** Придвижване на храната в устата

Функции на придвижване на храната в устата със зъбите и езика.

#### **b 5104** Слюноотделяне

Функция на произвеждането на слюнка в устата.

#### **b 5105** Гълтане

Функции на освобождаване на храната и напитките през устната кухина, фаринкса и хранопровода към стомаха с подходяща честота и скорост.

*Включват: орална, фарингеална или езофагеална дисфагия; увреждания при преминаването на храната през хранопровода*

**b 51050 Орално гълтане**

Функция на преминаване на храната и напитките през устната кухина с подходяща честота и скорост.

**b 51051 Фарингеално гълтане**

Функция на преминаване на храната и напитките през фаринкса с подходяща честота и скорост.

**b 51052 Езофагеално гълтане**

Функция на преминаване на храната и напитките през хранопровода с подходяща честота и скорост.

**b 51058 Гълтане, друго определено**

**b 51059 Гълтане, неопределено**

**b 5106 Регургитация и повръщане**

Функции на придвижване на храна или течност в посока, обратна на поглъщането, от стомаха към хранопровода към устата и навън.

**b 5108 Гълтателни функции, други уточнени**

**b 5109 Гълтателни функции, неуточнени**

**b 515 Храносмилателни функции**

Функции на пренасяне на храната през стомашно-чревния тракт, разграждане на храната и абсорбиране на нутриентите (хранителните вещества).

*Включват: функции на пренасяне на храната през стомаха, перисталтика; разграждане на храната, произвеждане на ензими и действие в стомаха и червата; абсорбция на нутриентите и поносимост към храната; увреждания като хиперацидитет на стомаха, малабсорбция, непоносимост към храна, хипермотилитет на червата, чревна парализа, чревна обструкция и намалено произвеждане на жлъчни сокове*

*Изключват: гълтателни функции (b510); функции на асимилацията (b520); функции на дефекацията (b525); усещания, свързани с храносмилателната система (b535)*



- b 5150 Пренасяне на храната през стомаха и червата**  
Перисталтика и свързаните функции, които механично придвижват храната през стомаха и червата.
- b 5151 Разграждане на храната**  
Функции на механично намаляване на храната на по-малки частици в стомашно-чревния тракт.
- b 5152 Абсорбция на нутриентите**  
Функции на преминаване на нутриентите от храната и напитките в кръвотока, по хода на червата.
- b 5153 Поносимост към храната**  
Функции на приемането на подходящата храна и напитки за храносмилането и отхвърлянето на това, което е неподходящо.
- Включват: увреждания като свръхчувствителност, непоносимост към глутен*
- b 5158 Храносмилателни функции, други уточнени**
- b 5159 Храносмилателни функции, неуточнени**

**b 520 Функции на асимилацията**

Функции, чрез които нутриентите се превръщат в компоненти на живия организъм.

*Включват: функции на складиране на нутриентите в организма*

*Изключват: храносмилателни функции (b515); функции на дефекацията (b525); функции на поддържането на телото (b530); общи метаболитни функции (b540)*

**b 525 Функции на дефекацията**

Функции на елиминиране на отпадъците и несмляната храна като фекалии и свързаните функции.

*Включват: функции на елиминиране, консистенция на фекалиите, честота на дефекацията; фекална континенция (задръжка), метеоризъм; увреждания като констипация (запек), диария, воднисти изпражнения и некомпетентност или инконтиненция на аналния сфинктер*

*Изключват: храносмилателни функции (b515); функции на асимилацията (b520); усещания, свързани с храносмилателната система (b535)*

- b 5250 Елиминиране на фекалиите**  
Функции на елиминиране на отпадъците от ректума, включително функциите на съкращение на коремните мускули в този процес.

- b 5251 Фекална консистенция**  
Консистенция на фекалиите като твърди, меки или воднисти.
- b 5252 Честота на дефекацията**  
Функции, свързани с честотата на дефекация.
- b 5253 Фекална континенция**  
Функции, свързани с волевия контрол върху функциите на елиминиране.
- b 5254 Метеоризъм**  
Функции, свързани с изпускането на прекомерни количества въздух или газове от червата.
- b 5258 Функции на дефекацията, други уточнени**
- b 5259 Функции на дефекацията, неуточнени**

**b 530 Функции на поддържането на теллото**

Функции на поддържане на подходящо телесно тегло, включително увеличаване на теллото по време на периода на развитие.

*Включват: функции на поддържане на приемлив индекс на телесната маса (ИТМ); и увреждания като поднормено тегло, кахексия, загуба на тегло, наднормено тегло, измършавяване и такива като при първично и вторично затлъстяване*

*Изключват: функции на асимилацията (b520); общи метаболитни функции (b540); функции на ендокринните жлези (b555)*

**b 535 Усещания, свързани с храносмилателната система**

Усещания, свързани с храненето, пиенето и свързаните храносмилателни функции.

*Включват: чувство на гадене, усещане за подуване и усещане за коремни крампи; пълнота на стомаха, усещане за буца, спазъм на стомаха, газове в стомаха и киселини*

*Изключват: усещане за болка (b280); гълтателни функции (b510); храносмилателни функции (b515); функции на дефекацията (b525)*

- b 5350 Чувство на гадене**  
Усещане на позив за повръщане.

**b 5351 Усещане за подуване**

Усещане за раздуване на стомаха или корема.

- b 5352 Усещане за коремни крампи**  
Усещане на спазматични или болезнени мускулни съкращения на гладките мускули на стомашно-чревния тракт.
- b 5358 Усещания, свързани с храносмилателната система, други уточнени**
- b 5359 Усещания, свързани с храносмилателната система, неуточнени**

**b 539**

**Функции, свързани с храносмилателната система, други уточнени и неуточнени**

## **Функции, свързани с метаболизма и ендокринната система (b540-b559)**

**b 540**

**Общи метаболитни функции**

Функции на регулиране на основните компоненти на организма като въглехидрати, протеини и мазнини, преобразуването на едните в другите и тяхното разграждане в енергия.

*Включват: функции на метаболизма, базова метаболитна скорост, метаболизъм на въглехидратите, протеините и мазнините, катаболизъм, анаболизъм, произвеждане на енергия в организма; увеличаване или намаляване на метаболитната скорост*

*Изключват: функции на асимилацията (b520); функции на поддържането на телото (b530); функции на водния, минерален и електролитен баланс (b545); терморегулаторни функции (b550); функции на ендокринните жлези (b555)*

- b 5400 Базова метаболитна скорост**  
Функции, свързани с консумацията на кислород от организма при уточнени условия на почивка и температура.

*Включват: увеличаване или намаляване на базовата метаболитна скорост; увреждания като хипертиреозидизъм и хипотиреозидизъм*

- b 5401 Метаболизъм на въглехидратите**  
Функции, участващи в процеса, чрез който въглехидратите в храната се складират и разграждат до глюкоза и впоследствие, до въглероден двуокис и вода.
- b 5402 Метаболизъм на протеините**

Функции, участващи в процеса, чрез който протеините в храната се превръщат в аминокиселини и се разграждат по-нататък в организма.

**b 5403 Метаболизъм на мазнините**

Функции, участващи в процеса, чрез който мазнините в храната се складираат и разграждат в организма.

**b 5408 Общи метаболитни функции, други уточнени**

**b 5409 Общи метаболитни функции, неуточнени**

**b 545**

**Функции на водния, минерален и електролитен баланс**

Функции на регулиране на водата, минералите и електролитите в организма.

*Включват: функции на водния баланс, баланса на минерали като калций, цинк и желязо, и баланса на електролити като натрий и калий; увреждания, като задържане на вода, дехидратация, хиперкалциемия, хипокалциемия, железен дефицит, хипернатриемия, хипонатриемия, хиперкалиемия и хипокалиемия*

*Изключват: функции на хематологичната система (b430); общи метаболитни функции (b540); функции на ендокринните жлези (b555)*

**b 5450 Воден баланс**

Функции, свързани с поддържане на нивото или количеството вода в организма.

*Включват: увреждания като дехидратация и рехидратация*

**b 54500 Задържане на вода**

Функции, свързани със съхраняване на водата в организма.

**b 54501 Поддържане на водния баланс**

Функции, свързани с поддържане на оптималното количество вода в организма.

**b 54508 Функции на водния баланс, други уточнени**

**б 54509 Функции на водния баланс, неуточнени**

- б 5451 Минерален баланс**  
Функции, свързани с поддържане на равновесие между приема, складирането, оползотворяването и екскрецията на минерали в организма.
- б 5452 Електролитен баланс**  
Функции, свързани с поддържане на равновесие между приема, складирането, оползотворяването и екскрецията на електролити в организма.
- б 5458 Функции на водния, минерален и електролитен баланс, други уточнени**
- б 5459 Функции на водния, минерален и електролитен баланс, неуточнени**

**б 550 Терморегулаторни функции**

Функции на регулиране на телесната температура.

*Включват: функции на поддържане на телесната температура; увреждания като хипотермия, хипертермия*

*Изключват: общи метаболитни функции (б540); функции на ендокринните жлези (б555)*

- б 5500 Телесна температура**  
Функции, свързани с регулиране на вътрешната температура на организма.
- Включват: увреждания като хипертермия или хипотермия*
- б 5501 Поддържане на телесната температура**  
Функции, свързани с поддържане на оптимална телесна температура както при промени в температурата на околната среда.
- Включват: поносимост към горещина или студ*
- б 5508 Терморегулаторни функции, други уточнени**
- б 5509 Терморегулаторни функции, неуточнени**

**б 555 Функции на ендокринните жлези**

Функции на производство и регулиране на хормоналните нива в организма, включително цикличните промени.

*Включват: функции на хормоналния баланс; хиперпитуитаризъм, хипопитуитаризъм, хипертиреозидизъм, хипотиреозидизъм, хиперадренализъм, хипоадренализъм, хиперпаратиреозидизъм, хипопаратиреозидизъм, хипергонадизъм, хипогонадизъм*

*Изключват: общи метаболитни функции (b540); функции на водния, минерален и електролитен баланс (b545); терморегулаторни функции (b550); сексуални функции (b640); функции на менструацията (b650)*

**b 559****Функции, свързани с метаболизма и ендокринната система, други уточнени и неуточнени****b 598****Функции на храносмилателната, метаболитната и ендокринната системи, други уточнени****b 599****Функции на храносмилателната, метаболитната и ендокринната системи, неуточнени**

## Глава 6

# Функции на пикочо-половата и репродуктивната системи

Тази глава е за функциите на уринирането и репродуктивните функции, включително сексуалните и възпроизводителни функции.

## Функции на уринарната (пикочната) система (b610-b639)

### **b 610** Функции на екскрецията (отделянето) на урина

Функции на филтриране и събиране на урината.

*Включват: функции на филтриране на урината, събиране на урината; увреждания както при бъбречна недостатъчност, анурия, олигурия, хидронефроза, хипотоничен пикочен мехур и обструкция на уретера*

*Изключват: функции на уринирането (b620)*

#### **b 6100** Филтриране на урината

Функции на филтриране на урината от бъбреците.

#### **b 6101** Събиране на урината

Функции на събиране и съхранение на урината от уретерите и пикочния мехур.

#### **b 6108** Функции на екскрецията на урина, други уточнени

#### **b 6109** Функции на екскрецията на урина, неуточнени

### **b 620** Функции на уринирането

Функции на освобождаване на урината от пикочния мехур.

*Включват: функции на уринирането, честота на уринирането, континенция (задържане) на урината; увреждания както при стресова, императивна, рефлекторна, преливна, непрекъсната инконтиненция (изпускане на урината), изпускане на урина на капки, автоматичен пикочен мехур, полиурия, ретенция (невъзможно спонтанно освобождаване) на урината и императивни позиви за уриниране*

*Изключват: функции на екскрецията на урина (b610); усещания, свързани с функциите на уриниране (b630)*

#### **b 6200** Уриниране

Функции на изпразване на пикочния мехур.

*Включват: увреждания както при ретенция на урината*

**б 6201 Честота на уринирането**  
Функции, участващи в броя на уриниранията.

**б 6202 Континенция (задържане) на урината**  
Функции на контрола върху уринирането.

*Включват: увреждания както при стресова, императивна, рефлексорна, непрекъсната и смесена инконтиненция*

**б 6208 Функции на уринирането, други уточнени**

**б 6209 Функции на уринирането, неуточнени**

**б 630 Усещания, свързани с функциите на уриниране**  
Усещания, възникващи от изпразването и свързани функции на уринирането

*Включват: усещания за непълно изпразване на урината, усещане за пълнота на пикочния мехур*

*Изключват: усещания за болка (b280); функции на уринирането (b620)*

**б 639 Функции на уринарната (пикочната) система, други уточнени и неуточнени**

## **Полови и репродуктивни функции (b640-b679)**

**б 640 Сексуални функции**  
Психически и физически функции, свързани със сексуалния акт, включително фазите на възбуда, подготовка, оргазъм и разрешение.

*Включват: функции на сексуалната възбудна, подготвителна, оргазмична и отпускаща фаза: функции, свързани със сексуалния интерес, изпълнение, ерекция на пениса, ерекция на клитора, вагинална лубрикация, еякулация, оргазъм; увреждания като импотентност, фригидност, вагинизъм, преждевременна еякулация, приапизъм и забавена еякулация*

*Изключват: възпроизводителни функции (b660); усещания, свързани с половите и репродуктивни функции (b670)*

**б 6400 Функции на сексуалната възбудна фаза**  
Функции на сексуален интерес и вълнение.



- b 6401** **Функции на сексуална подготвителна фаза**  
Функции на извършване на полово сношение.
- b 6402** **Функции на оргазмичната фаза**  
Функции за достигане на оргазъм.
- b 6403** **Функции на фазата на сексуално разрешение**  
Функции на удовлетворение след оргазъм и съпътстващо отпускане.
- Включват: увреждания като неудовлетвореност от оргазма*
- b 6408** **Сексуални функции, други уточнени**
- b 6409** **Сексуални функции, неуточнени**

**b 650****Функции на менструацията**

Функции, свързани с менструалния цикъл, включително редовност на менструацията и отделяне на менструалните течности.

*Включват: функции на редовност и интервал на менструацията, степента на менструално кървене, менархе, менопауза; увреждания като първична и вторична аменорея, менорагия, полименорея и ретроградна менструация, предменструално напрежение*

*Изключват: сексуални функции (b640); възпроизводителни функции (b660); усещания, свързани с полови и репродуктивни функции (b670); усещане за болка (b280)*

- b 6500** **Редовност на менструалния цикъл**  
Функции, свързани с редовността на менструалния цикъл.
- Включват: твърде често или твърде рядка поява на менструация*
- b 6501** **Интервал на менструацията**  
Функции, свързани с продължителността на периода между два менструални цикъла.
- b 6502** **Степен на менструално кървене**  
Функции, свързани с количеството на менструалното течение.
- Включват: прекалено оскъдно менструално течение (хипоменорея); прекалено обилно менструално течение (менорагия, хиперменорея)*
- b 6508** **Функции на менструацията, други уточнени**
- b 6509** **Функции на менструацията, неуточнени**

**б 660 Възпроизводителни функции**

Функции, свързани с фертилитета, бременността, раждането и кърменето.

*Включват: функции на мъжкия фертилитет и женския фертилитет, бременността и раждането, и кърменето; увреждания като азооспермия, олигозооспермия, агалакторея, галакторея, алактация и такива като субфертилитет, стерилитет, спонтанни аборти, ектопична бременност, помятане, малък фетус, хидрамнион и преждевременно раждане и забавено раждане*

*Изключват: сексуални функции (b640); функции на менструацията (b650)*

**б 6600 Функции, свързани с фертилитета**

Функции, свързани със способността за произвеждане на гамети/полови клетки за възпроизводство.

*Включват: увреждания както при субфертилитет и стерилитет*

*Изключват: сексуални функции (b640)*

**б 6601 Функции, свързани с бременността**

Функции, свързани със забременяването и износването на бременността.

**б 6602 Функции, свързани с раждането**

Функции, участващи по време на раждането.

**б 6603 Кърмене**

Функции, участващи в произвеждането и доставянето на кърма за детето.

**б 6608 Възпроизводителни функции, други уточнени****б 6609 Възпроизводителни функции, неуточнени****б 670 Усещания, свързани с половите и репродуктивните функции**

Усещания, възникващи от сексуалната възбуда, сношението, менструацията и свързаните полови или репродуктивни функции.

*Включват: усещания за диспареуния, дисменорея, горещи вълни по време на менопаузата и нощни изпотявания по време на менопаузата*

*Изключват: усещане за болка (b280); усещания, свързани с функциите на уриниране (f630); сексуални функции (b640); функции на менструацията (b650); възпроизводителни функции (b660)*

- б 6700** **Дискомфорт, свързан със сексуалното сношение**  
Усещания, свързани със сексуалната възбуда, подготовка, сношение, оргазъм и разрешение.
- б 6701** **Дискомфорт, свързан с менструалния цикъл**  
Усещания, свързани с менструацията, включително фазите, предшестващи и последващи менструацията.
- б 6702** **Дискомфорт, свързан с менопаузата**  
Усещания, свързани с прекратяването на менструалния цикъл.
- Включват: горещи вълни и нощни изпотявания по време на менопаузата*
- б 6708** **Усещания, свързани с полови и репродуктивни функции, други уточнени**
- б 6709** **Усещания, свързани с полови и репродуктивни функции, неуточнени**

**б 679** **Полови и репродуктивни функции, други уточнени и неуточнени**

**б 698** **Пикочо-полови и репродуктивни функции, други уточнени**

**б 699** **Пикочо-полови и репродуктивни функции, неуточнени**

## Глава 7

# Невро-мускулно-скелетни и свързани с движението функции

Тази глава е за функциите на движение и подвижност, включително функции на ставите, костите, рефлексите и мускулите.

## Функции на ставите и костите (b710-b729)

### **b 710** Подвижността като част от ставните функции

Функции на обхвата и лекотата на движение на ставата.

*Включват: функции на подвижността на една или няколко стави, междупрешиленни, раменни, лакътни, стави на китката, тазобедрени, коленни, глезенни, малките стави на ръцете и стъпалата; обща подвижност на ставите; увреждания както при увеличена подвижност на ставите, блокирани стави, блокирано рамо, артрит*

*Изключват: стабилността като част от ставните функции (b715); контрол на волевите функции на движение (b760)*

#### **b 7100** Подвижност на единична става

Функции на обхвата и лекотата на движение на една става.

#### **b 7101** Подвижност на няколко стави

Функции на обхвата и лекотата на движение на повече от една става.

#### **b 7102** Обща подвижност на ставите

Функции на обхвата и лекотата на движение на ставите в целия организъм.

#### **b 7108** Подвижност като част от ставните функции, друга определена

#### **b 7109** Подвижност като част от ставните функции, неопределена

### **b 715** Стабилността като част от ставните функции

Функции на поддържане на структурната цялост на ставите.

*Включват: функции на стабилността на единична става, няколко стави и ставите като цяло; увреждания като нестабилна раменна става, луксация (изместване) на ставата, луксация (изместване) на рамото и бедрото*

*Изключват: подвижността като част от ставните функции (b710)*

- b 7150 Стабилност на единична става**  
Функции на поддържане на структурната цялост на една става.
- b 7151 Стабилност на няколко стави**  
Функции на поддържане на структурната цялост на повече от една става.
- b 7152 Обща стабилност на ставите**  
Функции на поддържане на структурната цялост на в целия организъм.
- b 7158 Стабилност като част от ставните функции, друга уточнена**
- b 7159 Стабилност като част от ставните функции, неуточнена**

**b 720****Подвижността като част от функциите на костите**

Функции на обхвата и лекотата на движение на скапулата (лопатката), таза, карпалните и тарзални кости.

*Включват: увреждания като блокирана скапула и блокиран таз*

*Изключват: подвижността като част от ставните функции (b710)*

**b 7200 Подвижност на скапулата**

Функции на обхвата и лекотата на движение на скапулата.

*Включват: увреждания като протракция, ретракция, латерална ротация и медиална ротация на скапулата*

**b 7201 Подвижност на таза**

Функции на обхвата и лекотата на движение на таза.

*Включват: ротация на таза*

**b 7202 Подвижност на карпалните кости**

Функции на обхвата и лекотата на движение на карпалните кости.

**b 7203 Подвижност на тарзалните кости**

Функции на обхвата и лекотата на движение на тарзалните кости.

**б 7208** Подвижност като част от функциите на костите, друга определена

**б 7209** Подвижност като част от функциите на костите, неопределена

**б 729** Функции на ставите и костите, други уточнени и неуточнени

## Функции на мускулите (b730-b749)

**б 730** Функции на мускулната сила

Функции, свързани със силата, генерирана от контракцията на мускул или мускулни групи.

*Включват: функции, свързани със силата на специфични мускули и мускулни групи, мускулите на единия крайник, едната страна на тялото, долната половина на тялото, всички крайници, торса и тялото като цяло; увреждания като слабост на малките мускули на стъпалата и ръцете, мускулна пареза, мускулна парализа, моноплегия, хемиплегия, параплегия, квадриплегия и акинетичен мутизъм*

*Изключват: функции на структурите, прилежащи към окото (b215); функции на мускулния тонус (b735); функции на мускулната издръжливост (b740)*

**б 7300** Сила на отделни мускули и мускулни групи

Функции, свързани със силата, генерирана от контракцията на специфични и отделни мускули и мускулни групи.

*Включват: увреждания като слабост на малките мускули на стъпалата или ръцете*

**б 7301** Сила на мускулите на един крайник

Функции, свързани със силата, генерирана от контракцията на мускулите и мускулните групи на едната ръка или крак.

*Включват: увреждания като монопареза и моноплегия*

**б 7302** Сила на мускулите в едната страна на тялото

Функции, свързани със силата, генерирана от контракцията на мускулите и мускулните групи, които се намират в лявата или дясната страна на тялото.

*Включват: увреждания като хемипареза и хемиплегия*

**б 7303** Сила на мускулите в долната половина на тялото

Функции, свързани със силата, генерирана от контракцията на мускулите и мускулните групи, които се намират в долната половина на тялото.

*Включват: увреждания като парепареза и пареплегия*

**b 7304 Сила на мускулите на всички крайници**

Функции, свързани със силата, генерирана от контракцията на мускулите и мускулните групи на всичките четири крайника.

*Включват: увреждания като тетрапареза и тетраплегия*

**b 7305 Сила на мускулите на торса**

Функции, свързани със силата, генерирана от контракцията на мускулите и мускулните групи на торса.

**b 7306 Сила на всички мускули на тялото**

Функции, свързани със силата, генерирана от контракцията на всички мускули и мускулни групи на тялото.

*Включват: увреждания като акинетичен мутизъм*

**b 7308 Функции на мускулната сила, други уточнени**

**b 7309 Функции на мускулната сила, неуточнени**

**b 735 Функции на мускулния тонус**

Функции, свързани с напрежението на мускулите в покой и съпротивлението при опит за пасивно движение на мускулите.

*Включват: функции, свързани с напрежението на отделни мускули и мускулни групи, мускулите на единия крайник, едната страна на тялото и долната половина на тялото, мускулите на всички крайници, мускулите на торса и всички мускули на тялото; увреждания като хипотония, хипертония и мускулна спастичност*

*Изключват: функции на мускулната сила (b730); функции на мускулната издръжливост (b740)*

**b 7350 Тонус на отделни мускули и мускулни групи**

Функции, свързани с напрежението на отделни мускули и мускулни групи в покой и съпротивлението при опит за пасивно движение на тези мускули.

*Включват: увреждания както при фокални дистонии, напр. тортиколис*

**b 7351 Тонус на мускулите на един крайник**

Функции, свързани с напрежението на мускулите и мускулните групи на едната ръка или единия крак в покой и съпротивлението при опит за пасивно движение на тези мускули.

*Включват: увреждания, свързани с монопареза и моноплегия*

**б 7352 Тонус на мускулите в едната страна на тялото**

Функции, свързани с напрежението на мускулите и мускулните групи в дясната или лявата страна на тялото в покой и съпротивлението при опит за пасивно движение на тези мускули.

*Включват: увреждания, свързани с хемипареза и хемиплегия*

**б 7353 Тонус на мускулите в долната половина на тялото**

Функции, свързани с напрежението на мускулите и мускулните групи в долната половина на тялото в покой и съпротивлението при опит за пасивно движение на тези мускули.

*Включват: увреждания, свързани с парапареза и параплегия*

**б 7354 Тонус на мускулите на всички крайници**

Функции, свързани с напрежението на мускулите и мускулните групи на всичките четири крайника в покой и съпротивлението при опит за пасивно движение на тези мускули.

*Включват: увреждания, свързани с тетрапареза и тетраплегия*

**б 7355 Тонус на мускулите на торса**

Функции, свързани с напрежението на мускулите и мускулните групи на торса в покой и съпротивлението при опит за пасивно движение на тези мускули.

**б 7356 Тонус на всички мускули на тялото**

Функции, свързани с напрежението на мускулите и мускулните групи на цялото тяло в покой и съпротивлението при опит за пасивно движение на тези мускули.

*Включват: увреждания както при генерализирани дистонии и болест на Parkinson, или обща пареза и парализа*



**b 7358** Функции на мускулния тонус, други уточнени

**b 7359** Функции на мускулния тонус, неуточнени

**b 740** Функции на мускулната издръжливост

Функции, свързани с поддържане на мускулната контракция за необходимия период от време.

*Включват: функции, свързани с поддържане на мускулната контракция на отделни мускули и мускулни групи, и на всички мускули на тялото; увреждания както при миастения гравис*

*Изключват: функции на поносимостта към физическо натоварване (b455); функции на мускулната сила (b730); функции на мускулния тонус (b735)*

**b 7400** Издръжливост на отделни мускули

Функции, свързани с поддържане на мускулната контракция на отделни мускули за необходимия период от време.

**b 7401** Издръжливост на мускулни групи

Функции, свързани с поддържане на мускулната контракция на отделни мускулни групи за необходимия период от време.

*Включват: увреждания, свързани с монопареза, моноплегия, хемипареза и хемиплегия, парапареза и параплегия*

**b 7402** Издръжливост на всички мускули на тялото

Функции, свързани с поддържане на мускулната контракция на всички мускули на тялото за необходимия период от време.

*Включват: увреждания, свързани с тетрапареза, тетраплегия, обща пареза и парализа*

**b 7408** Функции на мускулната издръжливост, други уточнени

**b 7409** Функции на мускулната издръжливост, неуточнени

**b 749** Функции на мускулите, други уточнени и неуточнени

## Функции на движението (b750-b789)

**b 750** Двигателни рефлексни функции

Функции на неволева контракция на мускулите, автоматично предизвикана чрез специфични стимули.

*Включват: функции на рефлекс на разтягане (stretch reflex) или миотатичен рефлекс, автоматичния рефлекс на близко разположена става, рефлекс, генерирани от вредни стимули и други екстероцептивни стимули; рефлекс на отдръпване, рефлекс на бицепса, радиален рефлекс, рефлекс на квадрицепса, пателарен рефлекс, ахилов рефлекс*

**b 7500 Стреч двигателен рефлекс**

Функции на неволевите контракции на мускулите, автоматично предизвикани от разтягане (стречинг).

**b 7501 Рефлекси, генерирани от вредни стимули**

Функции на неволевите контракции на мускулите, автоматично предизвикани от болезнени или други вредни стимули.

*Включват: рефлекс на отдръпване*

**b 7502 Рефлекси, генерирани от други екстероцептивни стимули**

Функции на неволевите контракции на мускулите, автоматично предизвикани от външни стимули, различни от вредните стимули.

**b 7508 Двигателни рефлексни функции, други уточнени**

**b 7509 Двигателни рефлексни функции, неуточнени**

**b 755 Функции на реакциите (отговора) с неволеви движения**

Функции на неволевите контракции на големите мускули или на цялото тяло, предизвикани от позата на тялото, равновесието и заплашващи стимули.

*Включват: функции на постуралните реакции, реакциите на изправяне, реакциите на коригиране позата на тялото, реакциите на равновесие, поддържащите реакции, отбранителните реакции*

*Изключват: двигателни рефлексни функции (b750)*

**b 760 Функции на контрола на волевите движения**

Функции, свързани с контрола върху и координацията на волевите движения.

*Включват: функции на контрола на простите волеви движения и сложните волеви движения, координацията на волевите движения, функции на задържането на ръката или крака, десностранна левостранна двигателна координация, координация око-ръка, координация око-стъпало; увреждания като проблеми с контрола и координацията, напр. дисдиадохокинезия*

*Изключват: функции на мускулната сила (b730); функции на неволевите движения (b765); функции на модела на походката (b770)*

**b 7600 Контрол на простите волеви движения**

Функции, свързани с контрола върху и координацията на прости или отделни волеви движения.

**b 7601 Контрол на сложните волеви движения**

Функции, свързани с контрола върху и координацията на сложните волеви движения.

**b 7602 Координация на волевите движения**

Функции, свързани с координацията на простите и сложните волеви движения, извършването на движения в подредена комбинация.

*Включват: десностранна левостранна координация, координация на визуално насочваните движения, като координация око-ръка, координация око-стъпало; увреждания като дисдиадохокинезия*

**b 7603 Функции на задържането на ръката или крака**

Функции, свързани с контрола върху и координацията на волевите движения чрез поставяне на тежест върху ръцете (лактите или ръцете) или върху краката (коленете или стъпалата).

**b 7608 Функции на контрола на волевите движения, други уточнени**

**b 7609 Функции на контрола на волевите движения, неуточнени**

**b 765 Функции на неволевите движения**

Функции на непреднамерените, не- или полу-целевите неволеви контракции на мускул или група мускули.

*Включват: неволеви контракции на мускулите; увреждания като тремор, тикове, маниеризми, стереотипии, двигателна персеверация (многократни повторения на едни и същи движения), хорей, атетоза, вокални тикове, дистонични движения и дискинезия*

*Изключват: функции на контрола на волевите движения (b760);  
функции на модела на походката (b770)*

**b 7650 Неволеви контракции на мускулите**

Функции на непреднамерените, не- или полу-целевите неволеви контракции на мускул или група мускули, като тези, участващи като част от психична дисфункция.

*Включват: увреждания като хорейтични и атетотични движения; свързани със съня увреждания на движението,*

**b 7651 Тремор**

Функции на редуващо се съкращаване и отпускане на група мускули около става, което води до треперене.

**b 7652 Тикове и маниеризми**

Функции на повтарящи се, квази-целеви, неволеви контракции на група мускули.

*Включват: увреждания като вокални тикове, копроталия и бруксизъм*

**b 7653 Стереотипии и двигателна персеверация**

Функции на спонтанни, не-целеви движения, като повтарящо се люлеене назад и напред и кимане с глава или въртене/шаване.

**b 7658 Функции на неволевите движения, други уточнени**

**b 7659 Функции на неволевите движения, неуточнени**

**b 770 Функции на модела на походката**

Функции на моделите на движение, свързани с ходене, тичане или други движения на цялото тяло.

*Включват: моделите на ходене и моделите на тичане; увреждания като спастична походка, хемиплегична походка, париплегична походка, асиметрична походка, модела на походка с накуцване и скованост*

*Изключват: функции на мускулната сила (b730); функции на мускулния тонус (b735); функции на контрола на волевите движения (b760); функции на неволевите движения (b765)*

**b 780 Усещания, свързани с мускулите и функциите на движение**

Усещания, свързани с мускулите или мускулните групи на тялото и тяхното движение.

*Включват: усещания за мускулна скованост и стягане на мускулите, мускулен спазъм (крампа) или съкращение, и тежест на мускулите*

*Изключват: усещане за болка (b280)*

- b 7800**    **Усещане за мускулна скованост**  
Усещане за стягане или скованост на мускулите.
- b 7801**    **Усещане за мускулен спазъм (крампа)**  
Усещане за неволево съкращение на мускула или група мускули.
- b 7808**    **Усещания, свързани с мускулите и функциите на движение, други уточнени**
- b 7809**    **Усещания, свързани с мускулите и функциите на движение, неуточнени**

**b 789**    **Функции на движението, други уточнени и неуточнени**

**b 798**    **Невро-мускулно-скелетни и свързани с движението функции, други уточнени**

**b 799**    **Невро-мускулно-скелетни и свързани с движението функции, неуточнени**

## Глава 8

# Функции на кожата и свързаните структури

Тази глава е за функциите на кожата, ноктите и косата.

## Функции на кожата (b810-b849)

### **b 810** Защитни функции на кожата

Функции на кожата за защита на организма от физически, химични и биологични заплахи.

*Включват: функции за защита срещу слънчевите и други лъчения, фоточувствителност, пигментация, качество на кожата; изолираща функция на кожата, образуване на калус, втвърдяване; увреждания като нарушена цялост на кожата, язви, декубитални язви и изтъняване на кожата*

*Изключват: възстановителни функции на кожата (b820); други функции на кожата (b830)*

### **b 820** Възстановителни функции на кожата

Функции на кожата за възстановяване на нарушена цялост и други увреждания на кожата.

*Включват: функции на образуване на коруста, зарастване без белег, с белег; образуване на кръвонасядане и келоид*

*Изключват: защитни функции на кожата (b810); други функции на кожата (b830)*

### **b 830** Други функции на кожата

Функции на кожата, различни от защитни и възстановителни, като охлаждане и потоотделяне.

*Включват: функции на потене, функции на кожните жлези и произвежданата телесна миризма*

*Изключват: защитни функции на кожата (b810); възстановителни функции на кожата (b820)*

### **b 840** Усецане, свързано с кожата

Усецания, свързани с кожата, като сърбеж, усецане за парене и мравучкане.

*Включват: увреждания като усецане за изтръпване и полазване*

*Изключват: усецане за болка (b280)*

### **b 849** Функции на кожата, други уточнени и неуточнени

**Функции на косата и ноктите (b850-b869)****b 850** Функции на косата

Функции на косата, като защита, оцветеност и външен вид.

*Включват: функции на растежа на косата, пигментация на косата, местоположение на косата; увреждания като косопад или алопеция*

**b 860** Функции на ноктите

Функции на ноктите, като защита, надраскване и външен вид.

*Включват: растеж и пигментация на ноктите, качество на ноктите*

**b 869** Функции на косата и ноктите, други уточнени и неуточнени**b 898** Функции на кожата и свързаните структури, други уточнени**b 899** Функции на кожата и свързаните структури, неуточнени

## СТРУКТУРИ НА ОРГАНИЗМА

**Определения:** *Структурите на организма са анатомични части на тялото, като органи, крайници и техните компоненти.*

*Уврежданията са проблеми във функцията или структурата на организма, като значително отклонение или загуба.*

### Първи определител

Общ определител с отрицателна скала, използван, за да се посочи степента или величината на увреждането:

xxx.0	НЯМА увреждане	(никакво, липсващо, незначително, ...)	0-4%
xxx.1	ЛЕКО увреждане	(слабо, в ниска степен, ...)	5-24%
xxx.2	УМЕРЕНО увреждане	(средно, в достатъчна степен, ...)	25-49%
xxx.3	ТЕЖКО увреждане	(във висока степен, крайно, ...)	50-95%
xxx.4	ПЪЛНО увреждане	(цялостно, ...)	96-100%
xxx.8	неопределено		
xxx.9	не е приложимо		

Предвидени са широки диапазони на процентите за случаите, при които са налице калибрирани инструменти за оценка или други стандарти за количествена оценка на увреждането в структурата на организма. Например, когато се кодира „няма увреждане“ или „пълно увреждане“ в структурата на организма, това оценяване по скалата може да има диапазон на грешката до 5%. „Умереното увреждане“ обикновено е до половината от скалата на пълното увреждане. Процентите трябва да бъдат калибрирани в различните области с позоваване на популационните стандарти като персентили. За да може тази количествена оценка да се използва по еднакъв начин, трябва да бъдат разработени чрез изследвания процедури за оценка.

### Втори определител

Използван, за да се посочи естеството на промяната в съответната структура на организма:

0	няма промяна в структурата
1	пълна липса
2	частична липса
3	допълнителна част
4	анормални размери
5	нарушена цялост
6	анормално положение
7	качествени промени в структурата, включително натрупване на течност
8	неопределена
9	не е приложимо



*Трети определител (предложен)*

Да се разработи, за да се посочи локализацията

0	повече от една област
1	вдясно
2	вляво
3	от двете страни
4	отпред
5	отзад
6	проксимално
7	дистално
8	неопределена
9	не е приложимо

За допълнително обяснение на конвенциите за кодиране в МКФУЗ вижте Приложение 2.

## Глава 1

# Структури на нервната система

### s 110

#### Структура на мозъка

- s 1100 Структура на коровите дялове
  - s 11000 Фронтален (челен) дял
  - s 11001 Темпорален (слепоочен) дял
  - s 11002 Париетален (теменен) дял
  - s 11003 Окципитален (тилен) дял
  - s 11008 Структура на коровите дялове, друга уточнена
  - s 11009 Структура на коровите дялове, неуточнена
- s 1101 Структура на средния мозък
- s 1102 Структура на междинния мозък
- s 1103 Базални ганглии и свързани структури
- s 1104 Структура на малкия мозък
- s 1105 Структура на мозъчния ствол
  - s 11050 Продълговат мозък
  - s 11051 Понс (мост)
  - s 11058 Структура на мозъчния ствол, друга уточнена
  - s 11059 Структура на мозъчния ствол, неуточнена
- s 1106 Структура на черепно-мозъчните нерви
- s 1108 Структура на мозъка, друга уточнена
- s 1109 Структура на мозъка, неуточнена

### s 120

#### Гръбначен мозък и свързани структури

- s 1200 Структура на гръбначния мозък
  - s 12000 Цервикален (шиен) отдел на гръбначния мозък

- s 12001 Торакален (гръден) отдел на гръбначния мозък
- s 12002 Лумбо-сакрален (поясно-кръстцов) отдел на гръбначния мозък
- s 12003 Кауда еквина
- s 12008 Структура на гръбначния мозък, друга уточнена
- s 12009 Структура на гръбначния мозък, неуточнена
- s 1201 Гръбначномозъчни нерви
- s 1208 Гръбначен мозък и свързани структури, други уточнени
- s 1209 Гръбначен мозък и свързани структури, неуточнени

**s 130** Структура на менингите (мозъчните обвивки)

**s 140** Структура на симпатиковата нервна система

**s 150** Структура на парасимпатиковата нервна система

**s 198** Структура на нервната система, друга уточнена

**s 199** Структура на нервната система, неуточнена

## Глава 2

# Око, ухо и свързани структури

**s 210** Структура на очната кухина

**s 220** Структура на очната ябълка

- s 2200 Конюнктива, склера, хороидея
- s 2201 Корнея (роговица)
- s 2202 Ирис
- s 2203 Ретина
- s 2204 Леща на очната ябълка
- s 2205 Стъкловидно тяло
- s 2208 Структура на очната ябълка, друга уточнена
- s 2209 Структура на очната ябълка, неуточнена

**s 230** Структури около окото

- s 2300 Слезна жлеза и свързани структури
- s 2301 Клепач
- s 2302 Вежда
- s 2303 Външни очни мускули
- s 2308 Структури около окото, други уточнени
- s 2309 Структури около окото, неуточнени

**s 240** Структура на външното ухо

**s 250** Структура на средното ухо

- s 2500 Тъпанчева мембрана
- s 2501 Евстахиева тръба
- s 2502 Слухови костици
- s 2508 Структура на средното ухо, друга уточнена

s 2509 Структура на средното ухо, неуточнена

**s 260** Структура на вътрешното ухо

s 2600 Кохлеа (охлюв)

s 2601 Вестибуларен лабиринт

s 2602 Полуокръжни канали

s 2603 Вътрешен слухов проход

s 2608 Структура на вътрешното ухо, друга уточнена

s 2609 Структура на вътрешното ухо, неуточнена

**s 298** Око, ухо и свързани структури, други уточнени

**s 299** Око, ухо и свързани структури, неуточнени

## Глава 3

## Структури, участващи в гласа и говора

**s 310**

## Структура на носа

- s 3100 Външен нос
- s 3101 Носна преграда
- s 3102 Носни конхи (раковини)
- s 3108 Структура на носа, друга определена
- s 3109 Структура на носа, неопределена

**s 320**

## Структура на устата

- s 3200 Зъби
- s 3201 Венци
- s 3202 Структура на небцето
  - s 32020 Твърдо небце
  - s 32021 Меко небце
- s 3203 Език
- s 3204 Структура на устните
  - s 32040 Горна устна
  - s 32041 Долна устна
- s 3208 Структура на устата, друга уточнена
- s 3209 Структура на устата, неуточнена

**s 330**

## Структура на фаринкса

- s 3300 Носна част на фаринкса
- s 3301 Устна част на фаринкса

s 3308 Структура на фаринкса, друга уточнена

s 3309 Структура на фаринкса, неуточнена

**s 340** Структура на ларинкса

s 3400 Гласни гънки/връзки

s 3408 Структура на ларинкса, друга уточнена

s 3409 Структура на ларинкса, науточнена

**s 398** Структури, участващи в гласа и говора, други уточнени

**s 399** Структури, участващи в гласа и говора, неуточнени

## Глава 4

**Структури на сърдечно-съдовата,  
имунната и дихателната системи****s 410** Структури на сърдечно-съдовата система

- s 4100 Сърце
  - s 41000 Предсърдия
  - s 41001 Камери
  - s 41008 Структура на сърцето, друга уточнена
  - s 41009 Структура на сърцето, неуточнена
- s 4101 Артерии
- s 4102 Вени
- s 4103 Капиляри
- s 4108 Структура на сърдечно-съдовата система, друга уточнена
- s 4109 Структура на сърдечно-съдовата система, неуточнена

**s 420** Структура на имунната система

- s 4200 Лимфни съдове
- s 4201 Лимфни възли
- s 4202 Тимус
- s 4203 Слезка
- s 4204 Костен мозък
- s 4208 Структура на имунната система, друга уточнена
- s 4209 Структура на имунната система, неуточнена

**s 430** Структура на дихателната система

- s 4300 Трахея
- s 4301 Бели дробове
  - s 43010 Бронхиално дърво
  - s 43011 Алвеоли
  - s 43018 Структура на белите дробове, друга уточнена
  - s 43019 Структура на белите дробове, неуточнена
- s 4302 Гръден кош
- s 4303 Мускули на дишането



- s 43030 Междуребрени мускули
- s 43031 Диафрагма
- s 43038 Дихателни мускули, други уточнени
- s 43039 Дихателни мускули, неуточнени
- s 4308 Структура на дихателната система, друга уточнена
- s 4309 Структура на дихателната система, неуточнена

**s 498****Структури на сърдечно-съдовата, имунната и дихателната системи, други уточнени****s 499****Структури на сърдечно-съдовата, имунната и дихателната системи, неуточнени**

## Глава 5

# Структури, свързани с храносмилателната, метаболитната и ендокринната системи

**s 510** Структура на слюнчените жлези

**s 520** Структура на хранопровода

**s 530** Структура на стомаха

**s 540** Структура на червата

s 5400 Тънки черва

s 5401 Дебело черво

s 5408 Структура на червата, друга уточнена

s 5409 Структура на червата, неуточнена

**s 550** Структура на панкреаса

**s 560** Структура на черния дроб

**s 570** Структура на жлъчния мехур и жлъчните канали

**s 580** Структура на ендокринните жлези

s 5800 Хипофизна жлеза

s 5801 Щитовидна жлеза

s 5802 Паращитовидна жлеза

s 5803 Надбъбречна жлеза

s 5808 Структура на ендокринните жлези, друга уточнена

s 5809 Структура на ендокринните жлези, неуточнена

**s 598****Структури, свързани с храносмилателната, метаболитната и ендокринната системи, други уточнени****s 599****Структури, свързани с храносмилателната, метаболитната и ендокринната системи, неуточнени**

## Глава 6

# Структури, свързани с пикочо-половата и репродуктивната системи

### s 610 Структура на уринарната (пикочната) система

- s 6100 Бъбреци
- s 6101 Уретери
- s 6102 Пикочен мехур
- s 6103 Уретра
- s 6108 Структура на уринарната система, друга определена
- s 6109 Структура на уринарната система, неопределена

### s 620 Структура на тазовото дъно

### s 630 Структура на репродуктивната система

- s 6300 Яйчници
- s 6301 Структура на матката
  - s 63010 Тяло на матката
  - s 63011 Цервикс (шийка на матката)
  - s 63012 Фалопиеви тръби
  - s 63018 Структура на матката, друга уточнена
  - s 63019 Структура на матката, неуточнена
- s 6302 Гърда и зърно
- s 6303 Структура на влагалището и гениталиите (външните полови органи)
  - s 63030 Клитор
  - s 63031 Голяма устна
  - s 63032 Малка устна
  - s 63033 Вагинален канал
- s 6304 Тестиси
- s 6305 Структура на пениса
  - s 63050 Главичка на пениса
  - s 63051 Ствол на пениса
  - s 63058 Структура на пениса, друга уточнена

s 63059 Структура на пениса, неуточнена

s 6306 Простатна жлеза

s 6308 Структури на репродуктивната система, други уточнени

s 6309 Структури на репродуктивната система, неуточнени

s 698

Структури, свързани с пикочо-половата и репродуктивната системи, други уточнени

s 699

Структури, свързани с пикочо-половата и репродуктивната системи, неуточнени

## Глава 7

## Структури, свързани с движението

**s 710****Структура на главата и шийната област**

- s 7100 Кости на черепа
- s 7101 Кости на лицето
- s 7102 Кости на шийната област
- s 7103 Стави на главата и шийната област
- s 7104 Мускули на главата и шийната област
- s 7105 Лигamenti и фасции на главата и шийната област
- s 7108 Структура на главата и шийната област, друга определена
- s 7109 Структура на главата и шийната област, неопределена

**s 720****Структура на раменната област**

- s 7200 Кости на раменната област
- s 7201 Стави на раменната област
- s 7202 Мускули на раменната област
- s 7203 Лигamenti и фасции на раменната област
- s 7208 Структура на раменната област, друга определена
- s 7209 Структура на раменната област, неопределена

**s 730****Структура на горен крайник**

- s 7300 Структура на мишницата
  - s 73000 Кости на мишницата
  - s 73001 Лакътна става
  - s 73002 Мускули на мишницата

- s 73003 Лигаменти и фасции на мишницата
- s 73008 Структура на мишницата, друга определена
- s 73009 Структура на мишницата, неопределена
- s 7301 Структура на предмишницата
  - s 73010 Кости на предмишницата
  - s 73011 Стави на китката
  - s 73012 Мускули на предмишницата
  - s 73013 Лигаменти и фасции на предмишницата
  - s 73018 Структура на предмишницата, друга определена
  - s 73019 Структура на предмишницата, неопределена
- s 7302 Структура на ръката
  - s 73020 Кости на ръката
  - s 73021 Стави на ръката и пръстите
  - s 73022 Мускули на ръката
  - s 73023 Лигаменти и фасции на ръката
  - s 73028 Структура на ръката, друга определена
  - s 73029 Структура на ръката, неопределена
- s 7308 Структура на горен крайник, друга определена
- s 7309 Структура на горен крайник, неопределена

**s 740**

- Структура на тазовата област
  - s 7400 Кости на тазовата област
  - s 7401 Стави на тазовата област
  - s 7402 Мускули на тазовата област
  - s 7403 Лигаменти и фасции на тазовата област
  - s 7408 Структура на тазовата област, друга определена
  - s 7409 Структура на тазовата област, неопределена

**s 750****Структура на долен крайник**

- s 7500 Структура на бедрото**
  - s 75000 Кости на бедрото**
  - s 75001 Тазобедрена става**
  - s 75002 Мускули на бедрото**
  - s 75003 Лигamenti и фасции на бедрото**
  - s 75008 Структура на бедрото, друга определена**
  - s 75009 Структура на бедрото, неопределена**
  
- s 7501 Структура на подбедрицата**
  - s 75010 Кости на подбедрицата**
  - s 75011 Колянна става**
  - s 75012 Мускули на подбедрицата**
  - s 75013 Лигamenti и фасции на подбедрицата**
  - s 75018 Структура на подбедрицата, друга определена**
  - s 75019 Структура на подбедрицата, неопределена**
  
- s 7502 Структура на глезена и стъпалото**
  - s 75020 Кости на глезена и стъпалото**
  - s 75021 Глезенна става и стави на стъпалото и пръстите на краката**
  - s 75022 Мускули на глезена и стъпалото**
  - s 75023 Лигamenti и фасции на глезена и стъпалото**
  - s 75028 Структура на глезена и стъпалото, друга определена**
  - s 75029 Структура на глезена и стъпалото, неопределена**
  
- s 7508 Структура на долен крайник, друга уточнена**
- s 7509 Структура на долен крайник, неуточнена**



**s 760****Структура на торса**

- s 7600 Структура на гръбначния стълб
  - s 76000 Цервикален (шиен) отдел на гръбначния стълб
  - s 76001 Торакален (гръден) отдел на гръбначния стълб
  - s 76002 Лумбален (поясен) отдел на гръбначния стълб
  - s 76003 Сакрален (кръстцов) отдел на гръбначния стълб
  - s 76004 Опашна кост
  - s 76008 Структура на гръбначния стълб, друга уточнена
  - s 76009 Структура на гръбначния стълб, неуточнена
- s 7601 Мускули на торса
- s 7602 Лигаменти и фасции на торса
- s 7608 Структура на торса, друга уточнена
- s 7609 Структура на торса, неуточнена

**s 770****Допълнителни мускулно-скелетни структури, свързани с движението**

- s 7700 Кости
- s 7701 Стави
- s 7702 Мускули
- s 7703 Извънставни лигаменти, фасции, извънмускулни апоневрози, ретинакулуми, септи, бурси, неуточнени
- s 7708 Допълнителни мускулно-скелетни структури, свързани с движението, други уточнени
- s 7709 Допълнителни мускулно-скелетни структури, свързани с движението, неуточнени

**s 798**

**Структури, свързани с движението, други уточнени**

**s 799**

**Структури, свързани с движението, неуточнени**

## Глава 8

# Кожа и свързани структури

- s 810** Структура на области от кожата
  - s 8100 Кожа на главата и шийната област
  - s 8101 Кожа на раменната област
  - s 8102 Кожа на горния крайник
  - s 8103 Кожа на тазовата област
  - s 8104 Кожа на долния крайник
  - s 8105 Кожа на торса и гърба
  - s 8108 Структура на области от кожата, друга определена
  - s 8109 Структура на области от кожата, неопределена

- s 820** Структура на кожните жлези
  - s 8200 Потни жлези
  - s 8201 Мастни жлези
  - s 8208 Структура на кожните жлези, друга определена
  - s 8209 Структура на кожните жлези, неопределена

- s 830** Структура на ноктите
  - s 8300 Нокти на пръстите на ръцете
  - s 8301 Нокти на пръстите на краката
  - s 8308 Структура на ноктите, друга определена
  - s 8309 Структура на ноктите, неопределена

- s 840** Структура на косата

- s 898** Кожа и свързани структури, други уточнени

- s 899** Кожа и свързани структури, неуточнени

## ДЕЙНОСТИ И УЧАСТИЕ

*Определения:* **Дейността** представлява изпълнение на дадена задача или действие от индивида.

**Участието** е дейност в житейска ситуация.

**Ограниченията в дейността** са затрудненията, които индивидът може да изпитва при изпълнение на дадена дейност(и).

**Ограниченията в участието** са проблемите, които индивидът може да изпитва във връзка с извършване на дейности в житейски ситуации.

### Определители

Областите, обхванати от компонента „Дейности и участие“, са посочени в общ списък, който обхваща всички сфери от живота (от основни умения за обучение и наблюдение до сложни области, като социални задачи). Този компонент може да се използва за обозначаване на дейности (а), участие (р) или и двете.

Двата определителя за компонента „Дейности и участие“ са определителят за *ефективност* и определителят за *функционална активност*. Определителят за ефективност описва какво прави индивидът в своята среда, тъй като настоящата му среда е свързана и с обществен контекст, ефективността, която се регистрира от този определител, може да се подразбира и като „участие в жизнена ситуация“ или „жизненият опит“ на хората в реалния контекст на техния живот. Този контекст включва факторите на околната среда – всички аспекти на физическия и социален свят и нагласите, които могат да бъдат обозначени с код чрез компонента „Фактори на околната среда“.

Определителят за функционалната активност описва способността на индивида да изпълнява дадена задача или действие. Този определител характеризира възможно най-високата вероятна степен на функциониране, която може да бъде постигната от индивида в дадена област в даден момент. Функционалната активност се измерва в уеднаквена или стандартна среда, поради което отразява способността на индивида да се адаптира към околната среда. Компонентът „Фактори на околната среда“ може да се използва за описание на характеристиките на дадената уеднаквена или стандартна среда.

Както определителят за ефективност, така и определителят за функционална активност могат да се използват за оценка с или без използваните помощни средства или персонална помощ, в съответствие с посочената тук скала:

xxx.0	НЯМА затруднения	(никакви, липсващи, незначителни, )	0-4 %
xxx.1	ЛЕКИ затруднения	(слаби, в ниска степен, ...)	5-24 %
xxx.2	УМЕРЕНИ затруднения	(средни, в достатъчна степен)	25-49 %
xxx.3	ТЕЖКИ затруднения	(във висока степен, крайно, ...)	50-95 %
xxx.4	ПЪЛНИ затруднения	(всеобщи, цялостни...)	96-100 %
xxx.8	не е уточнено		
xxx.9	не е приложимо		

Посочен е широк спектър от проценти във връзка със случаите, при които съществуват калибрирани инструменти за оценка или други стандарти, чрез които проблемът с ефективността или ограниченията във функционалната активност може да се изрази цифрово. Така например, при регистриран код, обозначаващ отсъствие на проблем с ефективността или наличие на пълен проблем с ефективността, по тази скала допустимата грешка няма да превишава 5%. „Умерен проблем“ с ефективността означава до половината от скалата на пълния/цялостния проблем. Процентите следва да се калибрират в отделните области като персентили спрямо съответната съвкупност от стандарти. За да може класификацията да се използва по един и същ начин навсякъде, трябва да се разработят научни процедури за оценка.

Приложение 2 съдържа по-подробно пояснение на начините за формиране на код според класификацията МКФУЗ.

## Глава 1

### Учене и прилагане на знанието

В тази глава става дума за ученето, прилагането на научените знания, мислене, решаване на проблеми и вземане на решения.

#### *Целенасочени сетивни възприятия (d110-d129)*

**d110** **Гледане**

Съзнателно използване на зрителните сетива с цел получаване на визуално стимулиране, например гледане на спортно събитие или наблюдаване на деца, които играят

**d115** **Слушане**

Съзнателно използване на слуховата способност с цел получаване на слухово стимулиране, например слушане на радио, музика или лекция

**d120** **Друга целенасочена сетивност**

Целенасочено използване на други основни сетива в организма с цел стимулиране, например допир, усет за текстура, вкусване на нещо сладко, усещане мириса на цветя

**d129** **Целенасочени сетивни възприятия, други, уточнени и неуточнени**

#### *Научаване на основни умения (d130-d159)*

**d130** **Копиране**

Имитирането и подражанието като основен компонент на обучението, например имитиране на жест, звук или копиране на буквите от азбуката

**d135** **Повторение (репетиране)**

Повтаряне на поредица от събития или символи като основен компонент на обучението, например броене по десет или упражнения по рецитиране на стихотворение

**d140 Обучение по четене**

Развиване на способност за четене на писмени материали (включително Брайлово писмо) свободно и точно, например разпознаване на символи и азбуки, правилно произнасяне на думите, разбиране на думи и изрази

**d145 Обучение по писане**

Развиване на способност за писане на символи, които представляват звуци, думи и изрази с цел предаване на смислово значение (включително Брайлово писмо), например правилно изписване на думите и спазване на граматичните правила

**d150 Обучение по смятане**

Развиване на умение за боравене с числата и извършване на прости и сложни математически действия, например използване на математическите знаци за събиране и изваждане и извършване на правилните математически действия за решаване на задачи

**d155 Придобиване на умения**

Развиване на основни и сложни компетенции в интегриран набор от действия и задачи с цел придобиване и развиване на умения, например манипулиране/работа с инструмент и игра на игри, например шах.

*Включва: Придобиване на основни и комплексни умения*

**d 1550 Придобиване на основни умения**

Изучаване на елементарни целенасочени действия, например научаване как се борави с прибори за хранене, с молив или с някое просто сечиво.

**d 1551 Придобиване на сложни умения**

Изучаване на интегрирани набори от действия с цел спазване на правила; извършване на последователни координирани движения, например игра на футбол или боравене със сечива.

**d 1558 Придобиване на умения, други, уточнени****d 1559 Придобиване на умения, неуточнени****d159 Основни умения, други – посочени или не**

## Прилагане на получените знания (d160-d179)

### **d160** Съсредоточаване на вниманието

Целенасочено съсредоточаване върху конкретни стимули, например чрез филтриране на отвличащите/разсейващи звуци

### **d163** Мислене

Формулиране и боравене с идеи, понятия и образи, независимо от това, дали индивидът прави това целево или не, сам или с други, например създаване на художествено произведение, доказване на теорема, игра с идеи, „мозъчна атака“ (брейнсторминг), медитиране, обмисляне, изказване на предположения, размишляване.

*Изключва: решаване на проблеми (d175); вземане на решения (d177)*

### **d166** Четене

Извършване на дейности, свързани с разбиране и тълкуване на, вестници или писмен текст (напр. книги, указания, вестници или Брайлово писмо) с цел получаване на общи познания или конкретна информация.

*Изключва: обучение по четене (d140)*

### **d170** Писане

Използване или съставяне на символи и език с цел предаване на информация, например съставяне на писмен запис на събития и идеи или съставяне на писмо

*Изключва: обучение по писане (d145)*

### **d172** Смятане

Извършване на изчисления с използване на математически принципи с цел решаване на задачи, описани с думи, и съставяне или демонстриране на резултатите, например изчисляване на сбора от три числа или намиране на резултата при деление на едно число с друго.

*Изключва: обучение по смятане (d150)*

### **d175** Решаване на проблеми

Намиране на решения на въпроси и ситуации чрез идентифициране и анализиране на проблемите, разработване на възможни решения, оценка на потенциалните ефекти/резултати от решенията, изпълнение на избраното решение, например както при разрешаване на конфликт между двама души.

*Включва: решаване на прости и сложни проблеми*

*Изключва: мислене (d163); вземане на решения (d177)*



**d 1750 Решаване на прости проблеми**

Намиране на решение на прост проблем, свързан само с един въпрос или тема, чрез идентифициране и анализиране на въпроса, намиране на решения, оценяване на потенциалните ефекти/резултати на решенията и изпълнение на едно избрано решение.

**d 1751 Решаване на сложни проблеми**

Намиране на решение на сложен проблем, свързан с много взаимосвързани въпроси, или на няколко свързани помежду си въпроси, или на няколко свързани проблема чрез идентифициране и анализиране на проблема, намиране на решения, оценяване на потенциалните ефекти/резултати на решенията и изпълнение на едно избрано решение.

**d 1758 Придобиване на умения, други, уточнени****d 1759 Решаване на проблеми, неуточнени****d177****Вземане на решения**

Правене на избор между няколко възможности, прилагане на избраното решение и оценка на ефекта на това решение, например избор и покупка на конкретен предмет или вземане на решение за изпълнението на задача и изпълнение на една задача измежду няколко, които трябва да бъдат изпълнени.

*Изключва: мислене (d163); решаване на проблеми (d175)*

**d179****Прилагане на научените знания; друго, посочено или не****d198****Обучение и прилагане на знанията, друго, посочено****d199****Обучение и прилагане на знанията, не посочено**

## Глава 2

# Общи задачи и изисквания

В тази глава се разглежда изпълнението на една задача или множество от задачи, организиране на рутинна дейност и преодоляване на стрес. Тези позиции могат да се използват заедно с по-специфични задачи или действия с цел идентифициране на подлежащите характеристики на изпълнението на задачите при различни обстоятелства.

### d210

#### Предприемане на една-единствена задача

Извършване на прости или сложни и координирани действия, свързани с умствения и физическия компоненти на една-единствена задача, например предприемане на задача, организиране на времето, пространството и материалите за тази задача, разпределяне на изпълнението на задачата във времето и извършване, приключване и поддържане на изпълнението на задачата.

*Включва: предприемане изпълнението на проста и сложна задача; предприемане изпълнението на проста задача като самостоятелна работа или работейки в група.*

*Изключва: придобиване на умения (d155); решаване на проблеми (d175); вземане на решения (d177); предприемане на множество от задачи (d220)*

#### d 2100 Предприемане на проста задача

Подготовка, стартиране и организиране на времето и пространството, необходими за извършването на проста задача; изпълнение на една-единствена задача, съдържаща един основен компонент, например четене на книга, писане на писмо или постилане на легло.

#### d 2101 Предприемане на сложна задача

Подготовка, стартиране и организиране на времето и пространството, необходими за извършването на една-единствена сложна задача; изпълнение на сложна задача, съдържаща повече от един компонент, които могат да се извършат последователно или едновременно, например подреждане на мебелите вкъщи или правене на домашно за училище.

#### d 2102 Самостоятелно извършване на една-единствена задача

Подготовка, стартиране и организиране на времето и пространството, необходими за извършване на проста или сложна задача; самостоятелно управление и изпълнение на задачата, без помощ от други хора.

**d 2103 Предприемане на проста задача в група**

Подготовка, стартиране и организиране на времето и пространството, необходими за извършване на една-единствена проста или сложна задача; управление и изпълнение на задачата заедно с други хора, които участват в отделни стъпки от нея или в цялото ѝ изпълнение.

**d 2108 Предприемане на прости задачи, други, уточнени****d 2109 Предприемане на прости задачи, неуточнени****d220****Предприемане на множество от задачи**

Последователно или едновременно извършване на прости или сложни координирани действия, които са компоненти на множествени, интегрирани и сложни задачи.

*Включва: предприемане на множество от задачи; завършване на множество от задачи; предприемане на множество от задачи едновременно и в група*

*Изключва: придобиване на умения (d155); решаване на проблеми (d175); вземане на решения (d177); предприемане на една-единствена задача (d210)*

**d 2200 Извършване на множество от задачи**

Подготовка, стартиране и организиране на времето и пространството, необходими за извършване на няколко задачи и управление изпълнение на няколко задачи, едновременно или последователно

**d 2201 Завършване на множество от задачи**

Завършване на няколко задачи постепенно или самостоятелно.

**d 2202 Самостоятелно предприемане на множество от задачи**

Подготовка, стартиране и организиране на времето и пространството, необходими за извършване на множество от задачи и управление и изпълнение на няколко задачи едновременно или последователно, самостоятелно и без помощ от други хора.

**d 2203 Предприемане на множество от задачи в група**

Подготовка, стартиране и организиране на времето и пространството, необходими за извършване на множество от задачи и управление и изпълнение на няколко задачи едновременно или последователно, заедно с други хора, които участват в отделни стъпки или във всички от множеството от задачи.

**d 2208** Предприемане на множество от задачи, други, уточнени

**d 2209** Предприемане на множество от задачи, неуточнени

**d230**

**Извършване на ежедневни /рутинни действия**

Изпълнение на прости или сложни координирани действия с цел планиране, управление и завършване на изискванията на ежедневни процедури или задължения, например планиране на бюджета и съставяне на планове за отделни дейности през деня.

*Включва: управление и завършване на ежедневните/ рутинни действия; управление на личната активност*

*Изключва: предприемане на многобройни задачи (d220)*

**d 2301** Управление на ежедневни/ рутинни действия

Изпълнение на прости или сложни координирани действия с цел планиране и управление на изискванията на рутинни процедури и задължения.

**d 2302** Приключване на ежедневните /рутинни действия

Извършване на прости или сложни координирани действия с цел завършване на изискванията на рутинни процедури и задължения.

**d 2303** Управление на собствената активност

Извършване на дейности и постъпки с цел организиране на изискванията по отношение на енергията и времето за рутинни процедури и задължения.

**d 2308** Изпълнение на рутинни действия, други, уточнени

**d 2309** Изпълнение на рутинни действия, неуточнени

**d240****Преодоляване на стрес и други психологически изисквания**

Извършване на прости или сложни координирани действия с цел управление и контролиране на психологически изисквания, необходими за изпълнение на задачи, изискващи голяма отговорност и включващи: стрес, отвличане на вниманието и кризисни положения, например управление на моторно превозно средство при натоварено движение на пътя или грижа за голям брой деца.

*Включва: поемане на отговорност; преодоляване на стрес и кризисно положение*

**d 2400 Поемане на отговорност**

Извършване на прости или сложни координирани действия с цел управление на задълженията, свързани с изпълнението на задачи, и оценка на изискванията свързани с тези задължения.

**d 2401 Преодоляване на стрес**

Извършване на прости или сложни координирани действия с цел преодоляване на напрежение, непредвидени ситуации или стрес, предизвикани от изпълнението на задачи.

**d 2402 Контролиране на криза**

Изпълнение на прости или сложни координирани действия с цел преодоляване на важни обратни точки в дадена ситуация или по време на силна опасност или затруднение.

**d 2408 Преодоляване на стрес и други психологически изисквания, други, уточнени****d 2409 Преодоляване на стрес и други психологически изисквания, неуточнени****d298****Общи задачи и изисквания, други, уточнени****d299****Общи задачи и изисквания, неуточнени**

## Глава 3

# Комуникация / Общуване

Тези глава се отнася за общите и специфични характеристики на общуването с помощта на езика, на знаци и символи, включително получаване и изпращане на съобщения, водене на разговор и използване на средства и техники за общуване.

### Общуване – приемане (d310-d329)

**d310****Общуване чрез – приемане – устни/речеви съобщения**

Разбиране на буквално и преносно значение на съобщения, предавани чрез говоримия език, например разбиране дали дадено съобщение утвърждава факт или е идиоматичен израз.

**d315****Общуване чрез – приемане – невербални съобщения**

Разбиране на буквално и преносно значение на съобщения, предавани с жестове, символи и рисунки, например осъзнаване, че когато едно дете си търка очите, значи, че е уморено, или че аварийният звънец е сигнал за пожар.

*Включва: общуване чрез – приемане – жестове на тялото, общи знаци и символи, картинки и снимки*

**d 3150 Общуване чрез – приемане – жестове на тялото**

Разбиране на смисъла, предаван чрез израз на лицето, движение и знаци с тяло, движения или знаци с ръка, положения на тялото и други форми на езика на тялото.

**d 3151 Общуване чрез – приемане – общи знаци и символи**

Разбиране на смисъла, предаван чрез знаци и символи на обществени места, например светофар, предупредителни знаци, музикални и научни условни съкращения и иконки.

**d 3152 Общуване чрез – приемане – рисунки/ скици и снимки**

Разбиране на смисъла на рисунки (например линейна графика, графичен дизайн, картини, триизмерни изображения), графики, схеми и снимки, например разбиране, че възходящата линия на графичното измерване на височина означава, че детето расте.

**d 3158 Общуване чрез – приемане – невербални съобщения, други, посочени****d 3159 Общуване чрез – приемане – невербални съобщения, не посочени**

**d320****Общуване чрез – приемане – съобщения на официалния жестомимичен език**

Приемане и разбиране на съобщения на официалния жестомимичен език с буквално и преносно значение.

**d325****Общуване чрез – приемане – писмени съобщения**

Разбиране на буквалното и преносно значение на съобщения, предадени с писмен език (включително Брайлово писмо), например следене на политически събития в ежедневниците и разбиране на смисъла/значението в религиозните писания.

**d329****Общуване – приемане, други, уточнени и неуточнени****Общуване – съставяне/ произвеждане (d330-d349)****d330****Говорене**

Съставяне на думи, фрази и по-дълги изрази в устно съобщение с буквален и преносен смисъл, например съобщаване на факти или устен разказ на история

**d335****Съставяне на невербални съобщения**

Използване на жестове, символи и рисунки за предаване на съобщения, например клатене с глава в знак на неодобрение или рисуване на картина или диаграма за предаване на факт или сложна идея.

*Включва: произвеждане на език на тялото, знаци, символи, рисунки и снимки*

**d 3350 Произвеждане на език на тялото**

Предаване на смисъл чрез движения на тялото, например лицева мимика (напр. усмихване, мръщене, потрепване), с движения на ръцете и тялото и със стойката (напр. прегръдка с цел изразяване на привързаност).

**d 3351 Произвеждане на знаци и символи**

Предаване на смисъл чрез използване на знаци и символи (напр. иконки, „блис карти/табели“<sup>19</sup> (bliss board), научни символи) и чрез системи от символи за условно обозначение, например чрез използване на нотното писмо за предаване на мелодия.

<sup>19</sup> Блиссимволиката е универсална система от символи, разработена от Чарлз К. Блис (1897–1985), австралиец от австрийски произход, включваща пиктограми-символи разбираеми за повечето хора независимо от родния им език. Използва се в обучението на деца с церебрална парализа и др. (бел. прев.).

**d 3352 Произвеждане на рисунки и снимки**

Предаване на смисъл чрез чертане, рисуване, скициране и съставяне на диаграми, рисунки и снимки, например съставяне на карта с цел указване някому посоката към дадено място.

**d 3358 Съставяне на невербални съобщения, други, уточнени****d 3359 Съставяне на невербални съобщения, неуточнени****d340****Съставяне на съобщения на официалния жестомимичен език**

Предаване на буквален и преносен смисъл чрез официалния жестомимичен език

**d345****Писане на съобщения**

Произвеждане на буквален и преносен смисъл в съобщения, предадени с писмен език, например писане на писмо на приятел.

**d349****Общуване – съставяне на съобщения, други, уточнени и неуточнени**

### ***Разговор и използване на средства и техники за общуване (d350-d369)***

**d350****Разговор**

Започване, поддържане и свършване на обмен от мисли и идеи, осъществяван чрез устна реч, писмен език, знаци или с друга езикова форма с един човек или с повече лица, сред които има познат/и или непознат/и, в официална или неофициална среда.

*Включва: започване, поддържане и свършване на разговор; разговор с едно или повече лица*

**d 3500 Започване на разговор**

Започване на диалог или беседа, например чрез представяне на себе си, изразяване на обичайни приветствия и въвеждане на тема или задаване на въпроси.

**d 3501 Поддържане на разговор**

Продължаване и оформяне на диалог или беседа чрез добавяне на идеи, въвеждане на нова тема или връщане към тема, която е спомената преди това, както и чрез редуване на говор и знаци.

**d 3502 Приключване на разговор**

Приключване на разговор или беседа чрез използване на обичайните заключителни думи или изрази и чрез приключване на обсъжданата тема.



**d 3503 Разговор с едно лице**

Започване, поддържане, оформяне и свършване на диалог или беседа с едно лице, например обсъждане на времето с приятел.

**d 3504 Разговор с много хора**

Започване, поддържане, оформяне и свършване на диалог или беседа с повече от едно лице, например както при започване и участие в разговор в група.

**d 3508 Разговор, други, уточнени****d 3509 Разговор, неуточнени****d355****Дискусия**

Започване, поддържане, оформяне и свършване на преглед на даден въпрос с аргументи за и против, или дебатирание чрез устна реч, писмен език, знаци или други езикови форми, с един човек или няколко души, сред които има познат/и или непознат/и, в официална или неофициална среда.

*Допълнение: дискусия с един човек или много хора*

**d 3550 Дискусия с един човек**

Започване, поддържане, оформяне или приключване на спор или дискусия с едно лице.

**d 3551 Дискусия с много хора**

Започване, поддържане, оформяне или приключване на спор или дискусия с повече от едно лице.

**d 3558 Дискусия, други, уточнени****d 3559 Дискусия, неуточнени****d360****Използване на средства и техники за общуване**

Използване на средства, техники и други начини за целите на общуването, например обаждане на приятел по телефона.

*Включва: използване на средства за телекомуникация, пишещи машини и техники за общуване*

**d 3600 Използване на средства за телекомуникация**

Използване на телефони и други машини, например факс и телекс, като средство за общуване.

**d 3601 Използване на пишещи машини**

Използване на машини за писане, например пишещи машини, компютър и машини за писане с Брайлов шрифт като средство за общуване.

**d 3602 Използване на техники за общуване**

Извършване на действия и задачи, които са част от техники за общуване, например четене по устни.

**d 3608 Използване на средства и техники за общуване, други, посочени****d 3609 Използване на средства и техники за общуване, неуточнени****d359**

Разговор и използване на средства и техники за общуване, други, уточнени и неуточнени

**d398**

Общуване, други, уточнени

**d399**

Общуване, неуточнени

## Глава 4

# Мобилност

Тази глава се отнася за движение чрез промяна в позицията или местоположението на тялото или чрез преместване от едно място на друго чрез носене, придвижване или манипулиране с предмети; чрез вървене, тичане или изкачване и чрез използване на различни транспортни средства.

### **Променяне и запазване на положението на тялото (d410-d429)**

#### **d410 Променяне на основното положение на тялото**

Заемане на дадена позиция на тялото и излизане от нея; придвижване от едно място на друго, например ставане от стола и лягане на леглото, заемане на положение клякане или приклякване и излизане от това положение.

*Включва: промяна на положението от лежащо, клекнало или стоене на колене, от седящо или изправено положение, чрез навеждане и изместване на центъра на тежестта на тялото*

*Изключва: придвижване (d420)*

#### **d 4100 Легнало положение**

Заемане на и излизане от лежащо положение и промяна в положението на тялото от хоризонтално в каквото и да е друго положение, например изправено или седящо.

*Включва: заемане на легнало положение*

#### **d 4101 Приклякване**

Заемане на и излизане от седящо или приклекнало положение с крака, свити близко към гърдите или седене на пети, което може да е необходимо при посещаване на тоалетна на нивото на пода, или промяна в положението на тялото от клечене в каквото и да е друго положение, например изправено.

#### **d 4102 Стоене на колене**

Заемане на и излизане от положение, при което тялото се поддържа от коленете с присвити крака, например при молитва, и промяна в положението на тялото от стоене на колене в каквото и да е друго положение, например изправено.

**d 4103 Седене**

Заемане на и излизане от седнало положение и промяна в положението на тялото от седящо в каквото и да е друго положение, например изправено или лежащо.

*Включва: заемане на седящо положение с присвити или кръстосани крака; заемане на седящо положение с поддържане или без поддържане на краката.*

**d 4104 Правостоящо положение**

Заемане на и излизане от правостоящо положение и промяна в положението на тялото от правостоящо в каквото и да е друго положение, например лежащо или седнало.

**d 4105 Навеждане**

Накланяне на гърба надолу или встрани от кръста нагоре, както при покланяне или навеждане за вземане на предмет.

**d 4106 Променяне на центъра на тежестта на тялото**

Адаптиране или преместване на тежестта на тялото от едно положение в друго в седнало положение, правостоящо положение и лежащо положение, например пристъпване от крак на крак в правостоящо положение.

*Изключва: придвижване на тялото (d420); ходене (d450)*

**d 4108 Промяна в основната позиция на тялото, друго уточнено****d 4109 Промяна в основната позиция на тялото, неуточнено****d415****Поддържане на тялото в едно и също положение**

Оставане в едно и също положение на тялото, когато това е необходимо, например седене или стоене прав на работа или в училище.

*Включва: оставане в лежащо, клекнало положение, на колене, седящо положение и изправено положение*

**d 4150 Поддържане на лежащо положение**

Оставане в лежащо положение известно време, колкото е необходимо, например лежане по корем в легло.

*Включва: оставане в лежащо положение по корем (с лице надолу), лежане по гръб и лежане на една страна*

**d 4151 Поддържане на клекнало положение**

Оставане в клекнало положение известно време, колкото е необходимо, например както когато се седи на право на пода, вместо на стол.

**d 4152 Поддържане на положение „на колене“**

Оставане в положение „на колене“, при което тялото се подкрепя от коленете със свити крака толкова, колкото е необходимо, както по време на молитва в църква.

**d 4153 Поддържане на седящо положение**

Оставане в седящо положение на стол или на пода известно време, колкото е необходимо, както когато се седи на чин или на масата.

*Включва: оставане в седящо положение с изправени или кръстосани крака, с или без опора за краката*

**d 4154 Поддържане на правостоящо положение**

Оставане в правостоящо положение известно време, колкото е необходимо, както когато се чака на опашка.

*Включва: оставане в правостоящо положение на склон, на хлъзгава и твърда повърхност*

**d 4158 Поддържане на положението на тялото, друго уточнено****d 4159 Поддържане на положението на тялото, неуточнено****d420****Придвижване/Преместване**

Придвижване от една повърхност на друга, както при изместване на пейка или местене от леглото на стол, без да се променя положението на тялото.

*Включва:: придвижване в седящо положение или в лежачо положение*

*Изключва: променяне на основното положение на тялото (d410)*

**d 4200 Придвижване в седящо положение**

Преместване от седящо положение от една седалка на друга на същото ниво или на различно ниво, както когато се отива от стол на легло.

*Включва: преместване от стол на друга седалка, например седалката в тоалетната; преместване от инвалидната количка до седалката на колата*

*Изключва: променяне на основното положение на тялото (d410)*

**d 4201 Придвижване в лежачо положение**

Преместване от едно лежачо положение в друго на същото или на друго ниво, например както придвижване от едно легло в друго.

*Изключва: променяне на основното положение на тялото (d410)*

**d 4208 Придвижване на тялото, друго, уточнено****d 4209 Придвижване на тялото, неуточнено**

**d429**

**Променяне и поддържане на положението на тялото, други, уточнени и неуточнени**

## **Носене, преместване и боравене с предмети (d430-d449)**

**d430**

**Вдигане и носене на предмети**

Вдигане на предмет или преместване на нещо от едно място на друго, както когато се премества чаша или се носи дете от една стая в друга.

*Включва: вдигане, носене с ръце или на ръце, носене на рамо, на хълбок, на гръб или на главата; поставяне долу.*

**d 4300 Вдигане**

Вдигане на предмет с цел да се премести от по-ниско на по-високо ниво, както например вдигане на чаша от масата.

**d 4301 Носене с ръце**

Вземане или пренасяне на предмет от едно място на друго с помощта на ръцете, както когато се носи чаша с напитка или куфар.

**d 4302 Носене на ръце**

Вземане или пренасяне на предмет от едно място на друго с помощта на ръцете, както когато се носи дете.

**d 4303 Носене на рамо, на хълбок и на гръб**

Вземане или пренасяне на предмет от едно място на друго, като се използват раменете, хълбоците или гръбът, или комбинация от трите, както когато се носи голям пакет.

**d 4304 Носене на глава**

Вземане или пренасяне на предмет от едно място на друго, като се използва главата, както когато на главата се носи съд с вода.

**d 4305 Поставяне на предмети на пода**

С помощта на ръцете и на други части на тялото, даден предмет се поставя на земята или на друга повърхност, както когато съд с вода се поставя на земята.

**d 4308 Вдигане и носене, друго, уточнено**

**d 4309 Вдигане и носене, неуточнено**

**d435 Местене на предмети с долните крайници**

Извършване на координирани действия с цел да се премести предмет с помощта на краката, както когато се рита топка или се въртят педалите на велосипед.

*Включва: бутане с долните крайници; ритане*

- d 4350 Бутане с долните крайници  
Използване на краката за употреба на сила върху предмет с цел той да бъде преместен встрани, както когато се избутва встрани стол с крака.
- d 4351 Ритане  
Използване на краката за изхвърляне на нещо встрани, както когато се рита топка.
- d 4358 Местене на предмети с долните крайници, други, уточнено
- d 4359 Местене на предмети с долните крайници, неуточно

**d440 Умело използване на ръцете**

Извършване на координирани действия на боравене с предмети, вдигането им, манипулиране с тях и оставянето им обратно с помощта на едната ръка, пръстите и палеца, както при вдигане на монета от земята, набиране на телефон с шайба или отваряне на врата с топка.

*Включва: вдигане, хващане, манипулиране и пускане*

*Изключва: вдигане и носене на предмети (d430)*

- d 4400 Вдигане**  
Вдигане или хващане на малък предмет с помощта на ръцете и пръстите, както когато се вдига молив.
- d 4401 Хващане**  
Използване на едната или двете ръце за хващане и задържане на нещо, както когато се държи прибор или дръжката на вратата.
- d 4402 Манипулиране**  
Използване на пръстите и ръцете за осъществяване на контрол над нещо, неговото направление или управление, както когато се борави с монети или други дребни предмети.
- d 4403 Пускане**  
Използване на пръстите и ръцете за отпускане или освобождаване на нещо, така че то да падне или да промени своето положение, както когато се пуска дреха.
- d 4408 Умело използване на ръцете, друго, уточнено**
- d 4409 Умело използване на ръцете, неуточно**

**d445 Използване на ръката до китката и на цялата ръка**

Извършване на координирани действия, необходими за преместване на предмети или манипулиране с тях с помощта на ръцете, както когато се завъртат дръжки на врати или се хвърля или улавя предмет.

*Включва: дърпане или бутане на предмети; докосване, въртене или извиване на ръцете; хвърляне, хващане*

*Исключва: умело използване на ръцете (d440)*

**d 4450 Дърпане**

Използване на пръстите, ръцете под китката и целите ръце за придръпване на предмет или за преместването му от едно място на друго, както когато се затваря вратата.

**d 4451 Бутане**

Използване на пръстите, ръцете под китката и целите ръце за избутване на нещо встрани или за преместването му от едно място на друго, както когато се избутва животно настрани.

**d 4452 Докосване**

Използване на ръцете под китката и целите ръце за пресягане, докосване и хващане на нещо, както когато се е необходимо пресяга през масата или чина, за да се вземе книга.

**d 4453 Обръщане или завъртане на ръцете под китката и целите ръце**

Използване на пръстите, ръцете под китката и целите ръце за завъртане, обръщане или извиване на предмет, както когато се борави с инструменти.

**d 4454 Хвърляне**

Използване на пръстите, ръцете под китката и целите ръце за вдигане на нещо и хвърлянето му със замах във въздуха, както когато се хвърля топка.

**d 4455 Хващане**

Използване на пръстите, ръцете под китката и целите ръце за хващане на движещ се предмет с цел да се спре и улови, както когато се хваща топка.

**d 4458 Използване на ръката до китката и на цялата ръка, други, посочени****d 4459 Използване на ръката до китката и на цялата ръка, не посочени****d449**

**Носене, местене и боравене с предмети, други, уточнени и неуточнени**



## Ходене и движение (d450-d469)

### **d450** **Ходене**

Движение по повърхност пеша, крачка по крачка, така че единият крак да е стъпил на пода, както при разходка, бавен ход, движение напред, назад и встрани.

*Включва: ходене на малки и дълги разстояния; ходене по различни повърхности; заобикаляне на препятствия*

*Исключва: придвижване/преместване (d420); местене от място на място (d455)*

#### **d 4500** **Ходене на кратки разстояния**

Изминаване на по-малко от един километър, например придвижване от една стая в друга или преминаване през вестибюл вътре в една сграда или на кратки разстояния навън.

#### **d 4501** **Ходене на дълги разстояния**

Изминаване на повече от един километър, например пресичане на селото или града, придвижване от едно село в друго или прекосяване на открити пространства.

#### **d 4502** **Ходене по различни повърхности**

Ходене по наклонени, неравни или движещи се повърхности, например по трева, чакъл, лед и сняг; ходене по палубата на кораб, във влак или в друго превозно средство.

#### **d 4503** **Заобикаляне на препятствия**

Ходене по начин, който е необходим за заобикаляне на движещи се и неподвижни предмети, хора, животни и превозни средства, например ходене по пазарна улица или в магазин, пресичане на улица, като се внимава за минаващите коли, движение в други многолюдни райони и места.

#### **d 4508** **Ходене, друго, уточнено**

#### **d 4509** **Ходене, неуточнено**

**d455 Придвижване от едно място на друго**

Придвижване на цялото тяло от едно място на друго различно от ходене, например с катерене по скали, тичане по улицата, подскачане, бягане, прескачане, преобръщане на 180° и тичане с препятствия.

*Включва: пълзене, катерене, бягане, бягане за здраве, скачане и плуване*

*Изключва: придвижване/преместване (d420); ходене (d450)*

**d 4550 Пълзене**

Придвижване на цялото тяло в легнало положение на корем от едно място на друго с помощта на ръцете под китката, на дланите и целите ръце и на коленете.

**d 4551 Катерене**

Придвижване на цялото тяло нагоре и надолу, върху повърхности или предмети, например изкачване на стъпала, скали, стълби, бордюр и други предмети.

**d 4552 Бягане**

Движение с бързи стъпки, така че и двата крака да бъдат едновременно над земята/повърхността.

**d 4553 Скачане**

Движение нагоре, над земята, със свиване и опъване на краката, както когато се скача на един крак, подскачане, скачане с въже, прескачане или скачане във водата.

**d 4554 Плуване**

Изтласкване на цялото тяло във водата с движения на тялото и крайниците без подкрепа отдолу.

**d 4558 Придвижване, друго, уточнено****d 4559 Придвижване, неуточнено****d460 Придвижване на различни места**

Ходене и придвижване на различни места и в различни ситуации, например ходене от една стая в друга в къща, ходене в сграда и ходене по улицата в града.

*Включва: придвижване в рамките на дома, пълзене и катерене в дома; ходене или придвижване в сгради, различни от дома; придвижване извън дома и другите сгради*

**d 4600 Придвижване в дома**

Ходене и придвижване в собствения дом, в една стая, между отделните стаи, както и обикаляне на цялата къща или жилището.

*Включва: придвижване от един етаж на друг, излизане на балкона, на двора, на верандата или в градината*

**d 4601 Придвижване в сгради, различни от дома**

Ходене и придвижване в сгради, които не са жилището, например обикаляне из жилищата на други хора, други частни домове, в общински, частни и обществени сгради и в оградено място.

*Включва: придвижване във всички части на сградите и затворени/оградени места, между етажите, вътре в, извън и около сгради, както частни, така и обществени .*

**d 4602 Придвижване извън дома и другите сгради**

Ходене и придвижване в близост до дома или други сгради, обществени или частни, или далеч от тях, без да се използва транспортно средство, например ходене пеша на малки и дълги разстояния из града или селото.

*Включва: ходене или придвижване по улиците в квартала, в града и селото; придвижване между градове и на по-дълги разстояния, без да се използва транспортно средство*

**d 4608 Придвижване на различни места, друго, уточнено****d 4609 Придвижване на различни места, неуточно****d465****Придвижване с използване на специални средства**

Придвижване на цялото тяло от едно място на друго, по всякаква повърхност и всякакво пространство, с помощта на специални средства, предназначени да улесняват движението или да създават други способности за придвижване, например кърки, ски, леководолазни апарати, както и придвижване по улицата с инвалидна количка или с проходилка.

*Изключва: придвижване/преместване (d420); ходене (d450); придвижване (d455); придвижване с транспортно средство (d470); шофиране (d475)*

**d469****Ходене и движение, друго, уточнено и неуточно**

## Придвижване с транспортно средство (d470-d489)

### **d470** Използване на транспортно средство

Използване на транспортно средство с цел придвижване като пътник, като лице, което използва лека кола или автобус, рикша, маршрутка, превозно средство, задвижвано от животинска сила, частно или обществено такси, автобус, влак, трамвай, метро, параход и самолет.

*Включва: използване на транспортно средство, задвижвано от човешка сила; използване на частен автотранспорт или обществения транспорт*

*Изключва: придвижване със специални средства (d465); шофиране (d475)*

### **d 4700** Използване на превозно средство, задвижвано от човешката сила

Транспортиране като пътник с превозно средство, задвижвано от един човек или от много хора, например пътуване с рикша или гребна лодка.

### **d 4701** Използване на частен автотранспорт

Транспортиране като пътник с частно моторно превозно средство по суша, въздух и вода, например такси или частен самолет или плавателен съд.

### **d 4702** Използване на обществени средства за транспорт

Транспортиране като пътник с обществено моторно превозно средство по суша, въздух и вода, например пътуване като пътник с автобус, влак, метро и самолет.

### **d 4708** Използване на транспортно средство, другоуточнено

### **d 4709** Използване на транспортно средство, неуточнено

### **d475** Шофиране / Управление

Контролиране и управление на превозно средство или на животното, което го задвижва; пътуване чрез лично управление или ползване за собствено разположение на какъвто и да е вид транспортно средство, например: лек автомобил, велосипед, плавателно средство или средство, задвижвано от животинска сила.

*Включва: управление на транспортно средство, задвижвано от човешка сила, моторни превозни средства, превозни средства, задвижвани от животинска сила*

*Изключва: придвижване със специални средства (d465); използване на транспортно средство (d470)*

### **d 4750** Управление на превозно средство, задвижвано от човешка сила

Управление на превозно средство, задвижвано от човешка сила, например велосипед, триколка, гребна лодка.

**d 4751 Управление на моторни превозни средства**

Управление на моторно превозно средство, например лек автомобил, мотоциклет, моторна лодка или самолет

**d 4752 Управление на превозни средства, задвижвани от животинска сила**

Управление на превозно средство, теглено от животно, например кола или каляска, теглена от коне.

**d 4758 Шофиране / Управление, други, уточнено****d 4759 Шофиране / Управление, неуточнено****d480 Яздене на животни с цел превоз**

Пътуване на гърба на животно, например яздене на кон, вол, камила, слон

*Изключва: шофиране / управление (d475); отдих и почивка (d920)*

**d489 Придвижване с помощта на транспортно средство, друго уточнено и неуточнено****d498 Мобилност, друга, уточнена****d499 Мобилност, неуточнена**

## Глава 5

# Самостоятелна грижа

Тази глава се отнася за грижите, които човек полага за себе си, миене, сушене, грижа за тялото и частите на тялото, обличане, хранене, пиене, както и грижа за здравето.

### **d510** Миене

Миене и сушене на цялото тяло или на части от тялото с помощта на вода и подходящи миещи и подсушаващи материали или методи, например къпане, вземане на душ, миене на ръцете и краката, лицето и косата и сушене с кърпа.

*Включва: миене на части от тялото, миене на цялото тяло, изсушаване*

*Исключва: полагане на грижи за частите на тялото (d520); тоалет (d530)*

#### **d 5100** Миене на части от тялото

Използване на вода, сапун и други вещества по частите на тялото, например ръцете, лицето, краката, косата и ноктите с цел измиване.

#### **d 5101** Измиване на цялото тяло

Използване на вода, сапун и други вещества по цялото тяло с цел измиване, например вземане на вана или душ.

#### **d 5102** Изсушаване

Използване на кърпа или друго средство за подсушаване на част или части на тялото или на цялото тяло, например след вана или душ.

#### **d 5108** Измиване, друго, уточнено

#### **d 5109** Измиване, неуточнено

### **d520** Грижа за частите на тялото

Грижа за онези части на тялото, например кожата, лицето, зъбите, скалпа, ноктите и гениталиите, които изискват повече грижи, отколкото само измиване и изсушаване.

*Включва: грижа за кожата, косата, ноктите на пръстите на ръцете и на краката*

*Исключва: миене (d510); тоалет (d530)*

#### **d 5200** Грижи за кожата

Грижа за текстурата и хидратацията на кожата, например премахване на жиците и мазолите и използване на хидратиращи лосиони и козметични препарати.

**d 5201 Грижи за зъбите**

Грижи за зъбната хигиена, например чистене на зъбите, използване на конци за зъби, полагане на грижи за зъбна протеза или ортопедичен апарат.

**d 5202 Грижи за косата**

Грижи за косата по главата и лицето, например сресване, подстригване/оформяне, бръснене, почистване.

**d 5203 Грижи за ноктите на ръцете**

Почистване, подрязване и полиране на ноктите на пръстите на ръцете.

**d 5204 Грижи за ноктите на краката**

Почистване, подрязване и полиране на ноктите на пръстите на краката.

**d 5208 Грижи за частите на тялото, друго уточнено****d 5209 Грижи за частите на тялото, неуточнено****d530****Тоалет**

Планиране и изпълнение на дейности, свързани с отстраняване на отпадъците, отделяни от човешкия организъм (менструация, уриниране и дефекация) и почистване на тялото след това.

*Включва: регулиране на уринирането, грижа за дефекацията и менструацията*

*Изключва: измиване (d510); грижи за частите на тялото (d520)*

**d 5300 Регулиране на уринирането**

Координиране и управление на уринирането, например чрез усет за тази нужда, заемане на правилно положение, избиране и заставане на подходящо място с цел уриниране, оправяне на дрехите преди и след уриниране и почистване след себе си след уриниране.

**d 5301 Регулиране на дефекацията**

Координиране и управление на дефекацията, например чрез усет за тази нужда, заемане на правилно положение, избиране и заставане на подходящо място с цел дефекация, оправяне на дрехите преди и след дефекация и почистване след себе си след дефекация.

**d 5302 Грижи по време на менструация**

Координиране, планиране и грижи за менструацията, например чрез предвиждане на нейното начало, и използване на дамски превръзки и хигиенни тампони.

**d 5308 Тоалет, друг, уточнен****d 5309 Тоалет, неуточнен**

**d540 Обличане**

Извършване на координирани дейности и действия, свързани с обличане и събличане на дрехи и обувки в определена последователност, в зависимост от климатичните и обществени изисквания, например слагане, нагласяне и махане на ризи, поли, блузи, панталони, долни дрехи, сари, кимоно, чорапогащи, шапки, ръкавици, палта, обувки, ботуши, сандали и чехли.

*Включва: обличане и събличане на дрехи, обуване и събуване на обувки, избиране на подходящо облекло*

**d 5400 Обличане на дрехи**

Извършване на координирани задачи, свързани с обличане на дрехи върху различните части от тялото, например обличане на дрехи през главата, през ръцете и раменете, както и през горната и долната половина на тялото; слагане на ръкавици и шапки.

**d 5401 Събличане на дрехи**

Извършване на координирани задачи, свързани със събличане на дрехи от различните части от тялото, например събличане на дрехи през главата, през ръцете и раменете, както и през горната и долната половина на тялото; махане на ръкавици и шапки.

**d 5402 Обуване**

Извършване на координирани задачи, свързани с обуване на чорапи с различна дължина и на обувки.

**d 5403 Събуване**

Извършване на координирани задачи, свързани със събуване на чорапи с различна дължина и на обувки.

**d 5404 Избиране на подходящо облекло**

Следване на ясни и подразбиращи се изисквания за облекло и условности, свързани с даденото общество и култура, и обличане в съответствие с климатичните условия.

**d 5408 Обличане, друго уточнено****d 5409 Обличане, неуточнено**



**d550** **Хранене**

Извършване на координирани дейности и действия, свързани с приемането на сервирана храна, поднасянето ѝ до устата и консумирането ѝ по начин, който е в съответствие с дадената култура на хранене, разрязване или разчупване на храната на по-малки парчета, отваряне на бутилки и кенчета, използване на прибори за хранене, хранене, празнуване, канене на гости на вечеря.

*Изключва: пиене (d560)*

**d560** **Пиене**

Хващане на напитка, поднасянето ѝ до устата и консумиране на напитката по начин, който е в съответствие с дадената култура на пиене, смесване, разбъркване и наливане на течности за пиене, отваряне на бутилки и кенчета, пиене със сламка или пиене на течаща вода, както от крана на чешмата или от извор; кърмене.

*Изключва: хранене (d550)*

**d570** **Грижа за здравето**

Осигуряване на физически комфорт, добро здраве и физическо и психическо благополучие, например чрез балансирано хранене, както и на подходящо ниво на физическа дейност, стоене на топло или на хладно, избягване на увреждане на здравето, практикуване на безопасен секс, включително чрез използване на презервативи, имунизирани и редовни здравни прегледи.

*Включва: осигуряване на физически комфорт, грижи за хранителната диета и фитнес, поддържане на здравето*

**d 5700** **Осигуряване на физически комфорт**

Полагане на грижи за себе си чрез осъзнаване на своите потребности; осигуряване на удобно положение за тялото, без да му е нито много горещо, нито студено, и осигуряване на подходящо осветление.

**d 5701** **Грижи за хранителната диета и фитнес**

Полагане на грижи за себе си чрез осъзнаване на своите нужди и консумиране на избрани здравословни хранителни продукти и поддържане на добра физическа форма.

**d 5702** **Поддържане на здравето**

Полагане на грижи за себе си чрез осъзнаване на своите нужди и правене на това, което е необходимо за тялото, както за да не се допусне риск за здравето, така и с цел профилактика на заболяване или влошаване на здравето; съобразяване с медицински и други съвети за здравето; избягване на риск за здравето в резултат на физическо нараняване, заразни болести, приемане на наркотици и болести, пренасяни по полов път.

**d 5708** Полагане на грижи за здравето, друго, уточнено

**d 5709** Полагане на грижи за здравето, неуточнено

**d598** Самостоятелна грижа, друга, уточнена

**d599** Самостоятелна грижа, неуточнена

## Глава 6

### Домашен бит

Тази глава се отнася за извършване на ежедневни дейности и задачи в домакинството. Областите от ежедневието включват намиране на място за живеене, храна, облекло и други стоки от първа необходимост, почистване и ремонти вкъщи, полагане на грижи за личните вещи и другите предмети в дома, както и грижа за други хора.

#### **Снабдяване с вещи от първа необходимост (d610-d629)**

**d610****Намиране на подходящо място за живеене**

Купуване, вземане под наем, обзавеждане и поддръждане на къщата, апартамента или друго жилище.

*Включва: купуване или вземане под наем на място за живеене и обзавеждане на това място*

*Изключва: придобиване на стоки и услуги (d620); полагане на грижи за предметите в домакинството (d650)*

**d 6100 Купуване на място за живеене**

Придобиване на собственост върху къща, апартамент или друго място за живеене.

**d 6101 Вземане под наем на място за живеене**

Придобиване на право за ползване на къща, апартамент или друго място за живеене, което принадлежи другиму, срещу заплащане.

**d 6102 Обзавеждане на мястото за живеене**

Обзавеждане и поддръждане на мястото за живеене с мебели, принадлежности и инвентар и украсяване на стаите.

**d 6108 Придобиване на място за живеене, друго уточнено****d 6109 Придобиване на място за живеене, неуточнено****d620****Придобиване на стоки и услуги**

Избиране, доставка и транспорт на всякакви стоки и услуги, каквито са необходими в ежедневието, например чрез подбор, доставка, транспортиране и складиране на хранителни продукти, напитки, дрехи, миешки препарати, гориво, вещи за домакинството, инструменти, кухненски съдове, домакински уреди и инструменти; уреждане доставката на комунални услуги и други видове услуги за дома.

*Включва: пазаруване и придобиване на вещи, необходими в ежедневието*

*Изключва: намиране на подходящо място за живеене (d610)*

**d 6200 Пазаруване**

Получаване на стоки и услуги, необходими в ежедневиия живот, срещу заплащане (включително инструктиране и наблюдаване на посредник при пазаруването), например избор на хранителни продукти, напитки, почистващи материали, домакински вещи и дрехи от магазин или супермаркет; сравняване на качеството и цените на необходимите вещи, пазарене и плащане за избраните стоки и услуги; транспортиране до къщи.

**d 6201 Събиране на предмети от първа необходимост**

Получаване, без заплащане, на стоки и услуги, необходими в ежедневиия живот (включително инструктиране и наблюдаване на посредника за получаването им), например чрез отглеждане на зеленчуци и плодове и получаване на вода и гориво.

**d 6208 Снабдяване със стоки и услуги, друго уточнено****d 6209 Снабдяване със стоки и услуги, неуточнено****d629**

**Придобиване на предмети от първа необходимост, друго, уточнено и неуточнено**

**Грижи за домакинството (d630-d649)****d630****Приготвяне на ястия**

Планиране, организиране, приготвяне и сервиране на прости и сложни ястия за себе си и за други хора, например съставяне на менюто, избиране на добри хранителни продукти и напитки, подбиране на съставките, необходими за приготвяне на ястията, готвене на висока температура и приготвяне на студени храни и напитки; сервиране на храната.

*Включва: приготвяне на прости и сложни ястия*

*Изключва: хранене (d550); пиене (d560); снабдяване със стоки и услуги (d620); домакинска работа (d640); полагане на грижи за предметите в домакинството (d650); полагане на грижи за други хора (d660)*

**d 6300 Приготвяне на прости ястия**

Организиране, приготвяне и сервиране на ястия с малък брой съставки, които се приготвят и сервират лесно, например приготвяне на закуска или леко ястие; трансформиране на хранителните съставки чрез рязане, разбъркване, варене и затопляне на храната, например ориз или картофи.

**d 6301 Приготвяне на сложни ястия**

Планиране, организиране, приготвяне и сервиране на ястия с голям брой съставки, които изискват сложен начин на подготовка и сервиране, например планиране на ядене от няколко блюда; трансформиране на хранителните съставки чрез комбинирани действия – белене, рязане, смесване, месене, разбъркване, оформяне и сервиране на храната по начин, който отговаря на дадения случай и на съответната култура.

*Исключва: използване на битова техника (d6403)*

**d 6308 Приготвяне на ястия, друго, уточнено****d 6309 Приготвяне на ястия, неуточнено****d640 Домакинска работа**

Управление на домакинството чрез почистване на дома, пране на дрехите, използване на домакински прибори и уреди, складиране на хранителни продукти и изхвърляне на боклука, например метене, бърсане с парцал, измиване на работните повърхности, стените и други повърхности; събиране и изхвърляне на боклука; почистване на стаите, килерите и чекмеджетата; събиране, изпиране, изсушаване, сгъване и гладене на дрехите; почистване на обувките; използване на големи и малки четки и прахосмукачки, на перални машини и сушилни; използване на ютия.

*Включва: пране и сушене на дрехи и облекло; почистване на готварската повърхност и приборите; почистване на жилищните пространства; използване на домакински уреди, поддръждане на предметите от първа необходимост и изхвърляне на боклука*

*Исключва: намиране на подходящо място за живеене (d610); снабдяване със стоки и услуги (d620); приготвяне на ястия (d630); полагане на грижи за предметите в домакинството d650); полагане на грижи за други хора (d660)*

**d 6400 Пране и сушене на дрехи и облекло**

Пране на дрехи и облекло на ръка и простирането им да съхнат навън.

**d 6401 Почистване на готварската повърхност и приборите**

Почистване след готвене, например измиване на съдовете, тенджерите, тиганите и кухненските прибори, почистване на масата и пода там, където са приготвяни ястията и където те се консумират.

- d 6402 Почистване на жилищното пространство**  
Почистване на жилищното пространство в дома, например чрез разтребване, почистване на праха, метене, използване на подомиячка, миене на пода с парцал, измиване на прозорците и стените, почистване на банята и тоалетната, почистване на мебелите вкъщи.
- d 6403 Използване на битова техника**  
Използване на всички видове домакински прибори и уреди, например пералня, сушилня, ютия, прахосмукачка и миялна машина.
- d 6404 Съхраняване на продукти от първа необходимост**  
Съхраняване на хранителни продукти, напитки, дрехи и други домакински предмети, които се използват в ежедневиия живот; приготвяне на храни за консервиране – затваряне в буркани, осоляване и замразяване; поддържане на храната в прясно състояние на място, недостъпно за животни.
- d 6405 Изхвърляне на боклука**  
Изхвърляне на боклука, например чрез събиране на отпадъците и боклуците в дома, подготвяне на боклука за изхвърляне, използване на приспособления за изхвърляне на боклука; изгаряне на боклука.
- d 6408 Домакинска работа, друга, уточнена**
- d 6409 Домакинска работа, неуточнена**

**d649** Грижи за домакинството, други, уточнена и неуточнена

### ***Грижи за предметите в домакинството и помагане на други хора (d650-d669)***

**d650** Грижи за предметите в домакинството

Поддържане и ремонт на домакинските и други лични предмети, включително самия дом и вещите в него, дрехите, превозните средства и помощните устройства, както и полагане на грижи за растенията и животните, например боядисване или слагане на тапети в стаите, ремонт на мебели, ремонт на ВиК, полагане на грижи за изправното състояние на превозните средства, поливане на цветята, полагане на грижи за домашните животни.

*Включва: шиене и поправяне на дрехи; поддържане на жилището, мебелите и домакинските уреди; поддържане на превозните средства; поддържане на помощните уреди; поддържане на растенията (вътре в жилището и извън него) и грижи за животните*

*Изключва: намиране на подходящо място за живеене (d610); снабдяване със стоки и услуги (d620); домакинска работа (d640); полагане на грижи за други хора (d660); платена работа (d850)*

**d 6500 Шиене и поправяне на дрехи**

Шиене и поправяне на дрехи, например чрез шиене и направа на нови дрехи и поправяне на стари; пришиване на копчета и закопчалки (ципове); гладене на дрехи, поправка и ваксане на обувки.

*Изключва: използване на домакински уреди (d6403)*

**d 6501 Поддръжка на жилището и мебелировката**

Ремонт и грижи за жилището, за външния му вид и вътрешното състояние и всички вещи в него, например с помощта на боядисване, ремонт на неподвижно закрепените предмети и мебелите, използване на подходящите инструменти за ремонта.

**d 6502 Поддръжка на домакинските уреди**

Ремонт и полагане на грижи за всички домакински уреди – за готвене, почистване и ремонтване, например чрез смазване и поправка на инструментите и поддържане на пералнята в добро работно състояние.

**d 6503 Поддръжка на превозните средства**

Ремонт и грижи за моторните и не-моторни превозни средства за лично ползване, включително велосипеди, каруци, леки автомобили и лодки.

**d 6504 Поддръжка на помощните средства**

Ремонт и полагане на грижи за помощните средства, например протези, ортези и специализиране пособия и инструменти и за домакинстване и грижа за себе си; поддържане и поправка на пособия за лична мобилност, например бастуни, проходилки, инвалидни колички и моторолери; поддръжка на средствата за комуникация и почивка.

**d 6505 Полагане на грижи за растенията въщи и извън от дома**

Полагане на грижи за растенията въщи и извън дома, например чрез засаждане, поливане и торене; работа в градината и отглеждане на хранителни продукти за лична употреба.

**d 6506 Грижа за животните**

Полагане на грижи за домашните животни, например чрез хранене, почистване, грижи за външния им вид и извеждане на домашните животни на разходка; полагане на грижи за здравето на животните; планиране на грижата за домашните животни по време на отсъствието на собственика от дома.

**d 6508 Полагане на грижи за предметите в домакинството, посочени****d 6509 Полагане на грижи за предметите в домакинството, неуточнено****d660****Полагане на грижи за други хора**

Помагане на членовете на домакинството и на други хора във връзка с обучението, общуването, самостоятелните грижи и придвижването в дома и извън него; проявяване на загриженост във връзка с благосъстоянието на членовете на домакинството и на други хора.

*Включва: помагане на другите във връзка с полагането на самостоятелни грижи за себе си, придвижването, общуването, междуличностните отношения, храненето и грижата за здравето*

*Изключва: платена работа (d850)*

**d 6600 Помагане на други хора да се грижат за себе си самостоятелно**

Помагане на членовете на домакинството и на други хора да се грижат за себе си самостоятелно, включително да си помагат взаимно по време на хранене, къпане и обличане; грижа за децата или за членове на домакинството, които са болни или изпитват затруднения при полагане на елементарни самостоятелни грижи за себе си; помагане на други хора при ползване на тоалетна.

**d 6601 Помагане на други хора да се движат**

Помагане на членовете на домакинството и на други хора по време на придвижването им извън дома, например в квартала или из града, до училището и обратно, до мястото на работа или до друго място.

**d 6602 Помагане на други хора да общуват**

Помагане на членовете на домакинството и на други хора при общуване, например оказване на помощ при говорене, писане и четене.

**d 6603 Помагане на други хора в междуличностните им отношения**

Помагане на членовете на домакинството и на други хора в междуличностните им отношения, например оказване на помощ във връзка със запознанство, поддържане и приключване на взаимоотношения.



**d 6604 Помагане на други хора при хранене**

Помагане на членовете на домакинството и на други хора по време на хранене, например оказване на помощ при сготвянето на храната и по време на хранене.

**d 6605 Помагане на други хора да се грижат за своето здраве**

Помагане на членовете на домакинството и на други хора чрез формална и неформална грижа за тяхното здраве, например полагане на грижи за редовни медицински прегледи на децата или проследяване дали възрастен роднина си взема предписаните лекарства.

d 6608 Помагане на други хора, друго, уточнено

d 6609 Помагане на други хора, неуточнено

**d669 Полагане на грижи за предметите в домакинството и оказване на помощ на други хора, други, уточнени и неуточнени**

**d698 Домашен/семеен живот, друг, уточнен**

**d699 Домашен/семеен живот, неуточнен**

## Глава 7

# Междупличностни взаимодействия и отношения

Тази глава се отнася за извършване на действия и изпълнение на задачи, необходими във връзка с основни и сложни взаимодействия с други хора (непознати, приятели, роднини, членове на семейството и сексуални партньори) по начин, който е уместен при конкретните обстоятелства и отговаря на дадената култура на поведение.

## Общи междупличностни взаимоотношения (d710-d729)

### d710

#### Основни междупличностни взаимоотношения

Взаимодействие с хората по начин, който е подходящ както контекстуално, така и социално, например чрез проява на внимание и уважение, когато това е уместно, или чрез откликване на чувствата на другите.

*Включва: проява на уважение, топлина, признателност и търпимост във взаимоотношенията; реагиране на критиката и социалните сигнали в отношенията с другите; използване на подходящ физически контакт в отношенията*

#### d 7100 Проява на уважение и топлина във взаимоотношенията

Проява и откликване на внимание и уважение по начин, който е подходящ както контекстуално, така и социално.

#### d 7101 Проява на признателност във взаимоотношенията

Проява и откликване на удовлетворение и благодарност по начин, който е подходящ както контекстуално, така и социално.

#### d 7102 Търпимост във взаимоотношенията

Проява и откликване на разбирането и приемане на поведението на другите по начин, който е подходящ както контекстуално, така и социално.

#### d 7103 Критично отношение във взаимоотношенията

Изразяване и откликване на скрити и явни различия в мнението или несъгласие по начин, който е подходящ както контекстуално, така и социално.

#### d 7104 Социални сигнали във взаимоотношенията

Изразяване и откликване по подходящ начин на знаци и подсказки, каквито са характерни за отношенията между хората.

**d 7105 Физически контакт във взаимоотношенията**

Осъществяване и откликване на физически допир с други хора по начин, който е подходящ както контекстуално, така и социално.

**d 7108 Основни междуличностни взаимодействия, други, уточнени****d 7109 Основни междуличностни взаимодействия, неуточнени****d720****Сложни междуличностни взаимодействия**

Поддържане и управление на взаимодействия с другите хора по начин, който е подходящ както контекстуално, така и социално, например чрез контролиране на емоциите и импулсивността, както и на вербалната и физическа агресия, чрез самостоятелни действия в социалните взаимоотношения, в съответствие с приетите социални норми и условия.

*Включва: създаване и прекратяване на взаимоотношения; регулиране/контролиране на поведението в рамките на взаимодействието; взаимодействие в съответствие с обществените норми; спазване на социалното пространство*

**d 7200 Създаване на взаимоотношения**

Създаване и поддържане на взаимодействие с други хора през кратък или дълъг период от време, по начин, който е подходящ както контекстуално, така и социално, например както при представяне, търсене и създаване на приятелства и професионални взаимоотношения, създаване на взаимоотношение, което може да се превърне в постоянно, романтично или интимно.

**d 7201 Прекратяване на взаимоотношения**

Прекратяване на взаимоотношения по начин, който е подходящ както контекстуално, така и социално, например като прекратяване на временните взаимоотношения в края на посещение; прекратяване на отдавнашнопродължително взаимоотношение с приятели поради преместване в друг град, или като прекратяване взаимоотношения с колеги по месторабота и по професия, или с доставчици на услуги, или като приключване на романтични или интимни взаимоотношения.

**d 7202 Регулиране/контролиране на поведението в рамките на дадени взаимоотношения**

Контролиране на емоциите и импулсите, както и на вербалната и физическа агресия във взаимодействията с другите хора, по начин, който е подходящ както контекстуално, така и социално.

- d 7203 Взаимодействие в съответствие с обществените норми**  
Самостоятелно действие в рамките на социалните взаимоотношения и съобразяване с обществените условия, регламентиращи ролята, положението или друг статус при взаимодействието с другите хора.
- d 7204 Спазване на социалното пространство**  
Осъзнаване и спазване на разстоянието между себе си и другите по начин, който е подходящ както контекстуално, така и социално и културно.
- d 7208 Сложни междуличностни взаимоотношения, други, уточнени**
- d 7209 Сложни междуличностни взаимоотношения, неуточнени**

**d729**

**Общи междуличностни взаимоотношения, други, уточнени и неуточнени**

### **Специални междуличностни взаимоотношения (d730-d779)**

**d730**

**Отношения с непознати**

Създаване на временни познанства и връзки с непознати лица с конкретна цел, например когато се пита как да се стигне някъде или когато се пазарува.

**d740**

**Официални взаимоотношения**

Създаване и поддържане на специални взаимоотношения при официални обстоятелства, например с работодатели, експерти или доставчици на услуги.

*Включва: свързване с висшестоящи лица, с подчинени и с равнопоставени лица/ връстници*

**d 7400 Свързване с висшестоящи лица**

Създаване и поддържане на официални взаимоотношения с хора, заемащи властова позиция, или с висшестоящо или по-престижно положение, в сравнение със собственото социално положение, например работодател.

**d 7401 Свързване с подчинени**

Създаване и поддържане на официални взаимоотношения с лица, заемащи по-ниско или по-малко престижно положение в сравнение със собственото социално положение, например служител или прислуга.

**d 7402 Свързване с равнопоставени лица/ връстници**

Създаване и поддържане на официални взаимоотношения с лица, заемащи същата ръководна позиция, със същия ранг или престижност, съпоставими със собственото социално положение.

**d 7408 Официални взаимоотношения, други, уточнени****d 7409 Официални взаимоотношения, други, неуточнени****d750****Неформални социални взаимоотношения**

Встъпване във взаимоотношения с други хора, например случайни взаимоотношения с хора, които живеят в същия квартал или същото жилище, с колеги, студенти, приятели от детските години или хора със сходна съдба или професия.

*Включва: неформални взаимоотношения с приятели, съседи, познати, съжители и колеги*

**d 7500 Неформални взаимоотношения с приятели**

Създаване и поддържане на приятелски взаимоотношения, които се характеризират с взаимно уважение и общи интереси.

**d 7501 Неформални взаимоотношения със съседни**

Създаване и поддържане на неформални взаимоотношения с хора, които живеят наблизо или в същия квартал.

**d 7502 Неформални взаимоотношения с познати**

Създаване и поддържане на неформални взаимоотношения с хора, които са познати, но не са близки приятели.

**d 7503 Неформални взаимоотношения със съжители**

Създаване и поддържане на неформални взаимоотношения с хора, които живеят в същия дом или в друго жилище, частно или обществено, независимо от целта на запознанството.

**d 7504 Неформални взаимоотношения с партньори**

Създаване и поддържане на неформални взаимоотношения с хора на същата възраст, със същите интереси или с хора, които споделят някаква друга обща черта.

**d 7508 Неформални социални взаимоотношения, друго, уточнено****d 7509 Неформални социални взаимоотношения, неуточнени**

**d760****Семейни взаимоотношения**

Създаване и поддържане на родствени взаимоотношения, например с членовете на основното семейство, разширеното семейство, приемното семейство или с доведени или заварени роднини, с по-далечни роднини, например втори братовчеди, или с официалния опекун/попечител.

*Включва: взаимоотношения между родители и деца / деца и родители, между братя и сестри; взаимоотношения в разширеното семейство*

**d 7600** **Взаимоотношения между родител и деца**

Ставам родител; състояние на родител, естествен или приемен, например тъй като имам дете – свързване с него като родител или чрез създаване и поддържане на родителски отношения с осиновено дете; полагане на физически, интелектуални и емоционални грижи както за естествено, така и за осиновено дете.

**d 7601** **Взаимоотношения между деца и родител**

Създаване и поддържане на взаимоотношения със своя родител, както при малките деца – с подчинение на своите родители, или при пълнолетните деца – с полагане на грижи за своя възрастен родител.

**d 7602** **Взаимоотношения между братя и сестри**

Създаване и поддържане на братски и сестрински взаимоотношения с лице, което има общ родител или родители по рождение, чрез осиновяване или по силата на брак.

**d 7603** **Отношения с членовете на разширеното семейство**

Създаване и поддържане на семейни взаимоотношения с членовете на своето разширено семейство, например братовчеди, лели, чичовци, баби и дядовци.

**d 7608** **Семейни взаимоотношения, други, уточнени****d 7609** **Семейни взаимоотношения, неуточнени**

**d770****Интимни взаимоотношения**

Създаване и поддържане на тесни или романтични взаимоотношения с друг човек, например съпруг или съпруга, любовник/ любовница или сексуални партньори.

*Включва: романтични, съпружески и сексуални взаимоотношения*

**d 7700 Романтични взаимоотношения**

Създаване и поддържане на взаимоотношение, основаващо се на емоционално и физическо привличане, водещо потенциално до дълготрайни интимни взаимоотношения.

**d 7701 Отношения със съпруг/съпруга**

Създаване и поддържане на взаимоотношение от правен характер с друг човек, например законен брак, включително като законен съпруг или съпруга или като съпруг/съпруга без сключен брак.

**d 7702 Сексуални взаимоотношения**

Създаване и поддържане на взаимоотношения от сексуален характер, със съпруг/съпруга или с друг партньор.

**d 7708 Интимни взаимоотношения, други, уточнени****d 7709 Интимни взаимоотношения, неуточнени****d779**

**Специални междуличностни взаимоотношения, други, уточнени и неуточнени**

**d798**

**Междуличностни взаимодействия и взаимоотношения, други, уточнени**

**d799**

**Междуличностни взаимодействия и взаимоотношения, неуточнени**

## Глава 8

# Основни области от живота

Тази глава се отнася за изпълнение на задачите и дейностите, необходими за участие в сферата на образованието, работата и заетостта и с цел извършване на финансови операции.

### Образование (d810-d839)

#### **d810** Неформално образование

Обучение в дома или в друга не-институционална среда, например изучаване на занаят и други умения от родителите или от членове на семейството, или чрез домашно обучение.

#### **d815** Предучилищно образование

Обучение в началното ниво от организираната подготовка, предназначено предимно, за да се въведе детето в училищна среда и да се подготви за задължителното образование, например чрез придобиване на умения в дневна занималня или в друга подобна среда като подготовка за училище.

#### **d820** Училищно образование

Получаване на достъп до училище, образование, участие в обучението чрез поемане на всички отговорности и задължения, свързани с обучението, изучаване на учебните материали, обучение по предметите и другите изисквания, полагащи се съгласно учебната програма за основно и средно образование, включително редовно посещение на училище, занятия съвместно с другите ученици, приемане на указания от учителите, организиране, изучаване и завършване на дадените задачи и проекти; напредване към другите степени на образованието.

#### **d825** Професионално обучение

Участие във всички дейности съгласно програмата за професионално обучение и изучаване на материала по програмата като подготовка за занаят, работа или професия.



**d830 Висше образование**

Участие в дейностите съгласно програмите в областта на висшето образование, в университети, колежи и професионални школи, и изучаване на всички аспекти на учебната програма, необходими за получаване на степен, диплом, удостоверение и друга акредитация, например завършване на университетския курс за придобиване на бакалавърска или магистърска степен, на висше медицинско училище или на друго професионално училище.

**d839 Образование, друго, уточнено и неуточнено****Работа и заетост (d840-d859)****d840 Чиракуване (подготовка за работа)**

Участие в програми, свързани с подготовка за наемане на работа, например изпълнение на задачи, необходими за чиракуване, стажуване, стажуване в юридическа кантора или обучение без откъсване от работа.

*Изключва: професионално образование (d825)*

**d845 Получаване, запазване и напускане на работа**

Търсене, намиране и избор на работа, наемане на работа и приемане на предложената работа, поддържане на добро ниво на работа и напредване в занаята, работата, заетостта и професията, както и напускане на работата по подходящ начин.

*Включва: търсене на работа; съставяне на кратка анотация или биографични данни; свързване с работодатели и подготовка за интервю; поддържане на добро ниво на работа; контролиране на качеството на своята дейност; подаване на молба за напускане; прекратяване на трудовото взаимоотношение*

**d 8450 Търсене на работа**

Намиране и избор на работа в даден занаят, професия или друга форма на заетост; изпълнение на необходимите задачи с цел наемане на работа, например отиване на мястото на работа или участие в интервю за работа.

**d 8451 Поддържане на добро ниво на работа**

Извършване на задачи, свързани с работата с цел запазване на мястото на работа – занаят, професия, стопанска дейност или друга форма на заетост – и за получаване на служебно повишение или друг вид служебен напредък.

**d 8452 Напускане на работа**

Напускане на работа по подходящ начин.

**d 8458** Получаване, запазване и напускане на работа,  
друго уточнено

**d 8459** Получаване, запазване и напускане на работа, неуточнено

**d850** Платена работа

Извършване на всички аспекти на дадената работа, занаят, професия или друга форма на заетост срещу заплащане, в качеството си на служител на пълно или непълно работно време, или като самонаето лице, например чрез търсене и намиране на работа, изпълнение на задачите, които се изискват от съответното работно място, ходене на работа съгласно изискванията, осъществяване на надзор над други работници или представляващ обект на надзор, както и извършване на дадените задачи сам или в група.

*Включва: самостоятелна заетост, работа на пълно и непълно работно време*

**d 8500** Самостоятелна заетост

Извършване на платена работа, търсена или генерирана от даденото лице или създадена по силата на сключен договор с други лица без наличието на официални трудовоправни отношения, например извършване на работа като сезонен работник в селското стопанство, работа като писател или консултант на свободна практика, извършване на краткосрочна работа по договор, работа като занаятчия или творец, или като лице, притежаващо и управляващо магазин или друг вид дейност.

*Изключва: работа на пълно и непълно работно време (d 8501, d 8502)*

**d 8501** Работа на непълно работно време

Извършване на всички аспекти на работата срещу заплащане при непълно работно време, като служител, например търсене на заетост и получаване на работа, изпълнение на дейностите, изисквани от конкретното работно място, ходене на работа съгласно изискванията, осъществяване на надзор над други работници или представляващ обект на надзор, както и извършване на дадените задачи сам или в група.

**d 8502** Работа на пълно работно време

Извършване на всички аспекти на работата срещу заплащане при пълно работно време, като служител, например търсене на заетост и получаване на работа, изпълнение на дейностите, изисквани от конкретното работно място, ходене на работа съгласно изискванията, осъществяване на надзор над други работници или представляващ обект на надзор, както и извършване на дадените задачи сам или в група.

**d 8508 Платена работа, друга уточнена**

**d 8509 Платена работа, неуточнена**

**d855 Безвъзмезден труд**

Извършване на всички аспекти на работа без заплащане, на пълно или непълно работно време, включително извършване на организирани дейности, изпълнение на дейностите, изисквани от конкретното работно място, ходене на работа съгласно изискванията, осъществяване на надзор над други работници или представляващ обект на надзор, както и извършване на дадените задачи сам или в група, например доброволческа дейност, благотворителни дейности, извършване на работа в полза на общност или религиозна група без възнаграждение, извършване на различни работи вкъщи без възнаграждение.

*Изключва: Глава 6 Домашен бит*

**d859 Работа и заетост, друга уточнена и неуточнена**

**Икономически живот (d860-d879)**

**d860 Основни икономически/финансови операции**

Участие във всякакви форми на прости икономически/финансови операции, например използване на пари за купуване на хранителни продукти или размяна на стоки и услуги; спестяване на пари.

**d865 Сложни икономически/финансови операции**

Участие във всякакви форми на сложни икономически/финансови операции, свързани с обмен на капитал или имущество, и създаване на печалба или икономическа стойност, например купуване на предприятие, фабрика, техника, поддържане на банкова сметка или търгуване със стоки.

**d870 Икономическа самостоятелност**

Разполагане с икономически/финансови средства от частни или обществени източници с цел гарантиране на икономическа сигурност и покриване на настоящи и бъдещи нужди.

*Включва: лични икономически средства и права върху обществени икономически средства*

**d 8700 Лични икономически/финансови ресурси**

Разполагане с лични или частни икономически/финансови средства с цел гарантиране на икономическа сигурност и покриване на настоящи и бъдещи нужди.

**d 8701 Права върху обществени икономически/  
финансови средства**

Разполагане с обществени икономически/финансови средства с цел гарантиране на икономическа сигурност и покриване на настоящи и бъдещи нужди.

**d 8708 Икономическа самостоятелност, друга, уточнена****d 8709 Икономическа самостоятелност, неуточнена****d879** Икономически живот, друг, уточнен и неуточнен**d898** Основни области от живота, други, уточнени**d899** Основни области от живота, неуточнени

## Глава 9

# Социален и обществен живот, живот в общността

Тази глава се отнася за дейностите и задачите, необходими за участие в организиран социален живот извън семейството, в социалния и обществен живот, живот в общността.

### **d910** Живот в общността

Участие във всички аспекти на обществения живот в общността, например участие в благотворителни организации, клубове по интереси и професионални обществени организации.

*Включва: неформални и формални сдружения; церемонии*

*Изключва: безвъзмезден труд (d855); отдих и почивка (d920); религия и духовни практики (d930); политически живот и гражданство (d950)*

#### **d 9100** Неформални сдружения

Участие в обществени или кооперативни сдружения, организирани от хора с общи интереси, например местни социални клубове или етнически групи.

#### **d 9101** Формални сдружения

Участие в професионални или други подобрени социални групи, например сдружения на правистите, на лекарите или академични сдружения.

#### **d 9102** Церемонии

Участие в нерелигиозни обреди или обществени церемонии, например сватби, погребения или ритуални церемонии за посвещаване.

#### **d 9108** Живот в общността, друг, уточнен

#### **d 9109** Живот в общността, неуточнен

**d920 Отдых и почивка**

Участие в различни форми на игри, развлекателни дейности и отдых, например неформални или организирани игри и спорт, програми за физическа активност, почивка, забавление или развлечение, посещаване на художествени галерии, музеи, кино и театър, занимание със занаяти или хоби, четене за отмора, свирене на музикални инструменти; разглеждане на забележителности, туризъм и пътуване за удоволствие.

*Включва: игри, спортове, изкуство и култура, занаяти, хоби и общуване*

*Изключва: яздене на животни с цел транспорт (d480); платена работа и безвъзмезден труд (d850 и d855); религия и духовни практики (d930); политически живот и гражданство (d950)*

**d 9200 Игри**

Участие в игри с правила или в неструктурирани и не организирани игри и спонтанна почивка, например игра на шах, на карти или детски игри.

**d 9201 Спорт**

Участие в състезателни и неформални или официално организирани игри или спортни събития, сам или в група, например боулинг (игра на кегли), гимнастика, футбол.

**d 9202 Изкуство и култура**

Участие в или оценяване на събития, свързани с културата или изящните изкуства, например посещение на театър, кино, музей и художествена галерия, участие в постановка на пиеса, четене за развлечение или свирене на музикален инструмент.

**d 9203 Занаяти**

Участие в занаяти, например занимание с грънчарство или плетене.

**d 9204 Хоби**

Приятно прекарване на времето, например събиране на пощенски марки, монети или антични предмети.

**d 9205 Общуване**

Участие в неформални, неофициални събирания с други хора, например ходене на гости при приятели или роднини, неофициални срещи на обществени места.

**d 9208 Отдых и почивка, други, уточнени****d 9209 Отдых и почивка, неуточнени**

**d930 Религия и духовни практики**

Участие в религиозни или духовни дейности, организации и практики с цел самореализация, търсене на смисъла на живота, на религиозни или духовни ценности, установяване на връзка с божествената сила, например ходене на църква, храм, джамия или синагога, молитви или песнопение с религиозна цел, както и духовна медитация/ съзерцание.

*Включва: организирана религия и духовни практики*

**d 9300 Организирана религия**

Участие в организирани религиозни церемонии, дейности и събития.

**d 9301 Духовни практики**

Участие в духовни дейности и събития извън организираната религия.

**d 9308 Религия и духовни практики, други, уточнени****d 9309 Религия и духовни практики, неуточнени****d940 Човешки права**

Ползване на всички права, признати на национално и международно ниво, които се отнасят за хората по силата на това, че са човешки същества, например правата на човека, залегнали във Всеобщата декларация на ООН за правата на човека от 1948 г. и Стандартните правила на ООН за равни възможности на хората с увреждания от 1993 г.; правото на самоопределение и автономия; правото на контрол върху своята съдба.

*Изключва: политически живот и гражданство (d950)*

**d950 Политически живот и гражданство**

Участие в обществения, политическия и публично-властен живот като гражданин, ползващ се с еднакви права, както всички граждани, ползване на правен статут като гражданин и ползване на всички права, защита, привилегии и задължения, свързани с този статут, например правото на глас, правото да заема политически пост, правото да основава политически сдружения; ползване на правата и свободите, свързани с гражданството (например свобода на словото, на сдруженията, на вероизповеданието, защита срещу неоснователни заповеди за претърсване и изземване, правото на адвокатска защита, на справедлив съдебен процес и други юридически права, както и защита против дискриминация); притежаване на правен статут на гражданин.

*Изключва: човешки права (d940)*

**d998 Социален и обществен живот, живот в общността, друг уточнен****d999 Социален и обществен живот, живот в общността, неуточнен**

## ФАКТОРИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА/ ВЪНШНИ ФАКТОРИ

Определение: Факторите на околната среда съставят физическия и социален свят и света на нагласата, в който живеят и се развиват хората.

### *Обозначаване на факторите на околната среда с код*

Факторите на околната среда представляват компонент от Дял 2 (Контекстуални фактори) от класификацията. Тези фактори трябва да се вземат под внимание при всеки компонент от функционирането и да се отбелязват със съответен код (виж Приложение 2).

Факторите на околната среда трябва да се обозначават с код от гледна точка на лицето, чието здравно състояние се описва. Така например, намаляването на височината на бордюра (рампа) на тротоар с гладка повърхност може да се обозначи с код като фасилитатор за хора с инвалидна количка, но също и като препятствие за хора с увредено зрение (незрящи).

Първият определител показва доколко даден фактор е фасилитатор или препятствие. Има няколко причини, поради които даден външен фактор може да се окаже фасилитатор или препятствие и ако е така, следва да се посочи мащаба. Във връзка с фасилитаторите, кодиращото лице трябва да помни различни важни въпроси, например степен на достъпност на съответното средство, дали достъпът зависи от нещо или е променлив, какво е неговото качество – добро или не, и така нататък. Когато се описват препятствия, би било уместно да се посочи колко често даденият фактор пречи на лицето, дали препятствието е голямо или малко, дали може да се избегне или не. Трябва също да се има предвид, че факторите на околната среда могат да бъдат препятствие било поради своето присъствие (например отрицателното отношение на другите хора към хората с увреждания) или поради отсъствие (например липса на дадена услуга, от която лицето с увреждане има нужда). Влиянието на факторите на околната среда върху живота на хората с болестно състояние е най-разнообразно и много сложно; надяваме се бъдещите научни изследвания да доведат до по-добро разбиране на това взаимодействие и, евентуално, да докажат ползата от втория определител при тези фактори.

В някои случаи различният набор от външни фактори се обобщава с един-единствен термин, например бедност, развитие, селска или градска среда, социален капитал. Тези общи термини не са посочени в класификацията. По-скоро, кодиращото лице трябва да определи кои са съставните фактори и да ги обозначи с код. Повтаряме, че е необходима допълнителна изследователска работа, която ще определи дали общите термини съдържат недвусмислени, последователни групи от фактори на околната среда, които са част от общите термини.



## Първи определител

Тук са дадени положителна и отрицателна скала, сочещи размера на въздействието на даден фактор на околната среда, когато се явява препятствие или фасилитатор. Точката, или разделителният знак, означава сама по себе си препятствие, а знакът + обозначава фасилитатор, както е посочено по-долу:

xxx.0	НЯМА препятствие	(никакво, липсващо, незначително)	0-4%
xxx.1	ЛЕКО препятствие	(слабо, в ниска степен,...)	5-24%
xxx.2	УМЕРЕНО препятствие	(средно, в достатъчна степен,...)	25-49%
xxx.3	ТЕЖКО препятствие	(във висока степен, крайно, ...)	50-95%
xxx.4	ПЪЛНО препятствие	(всеобщо, тотално,...)	96-100%
xxx+0	НЯМА фасилитатор	(липсва, незначителен,...)	0-4%
xxx+1	ЛЕК фасилитатор	(слабо, в ниска степен,...)	5-24%
xxx+2	УМЕРЕН фасилитатор	(средно, в достатъчна степен...)	25-49%
xxx+3	ТЕЖЪК фасилитатор	(във висока степен, крайно, ...)	50-95%
xxx+4	ПЪЛЕН фасилитатор	(цялостно,...)	96-100%
xxx.8	препятствие, неуточнено		
xxx+8	фасилитатор, неуточнено		
xxx.9	не е приложимо		

Широк спектър от проценти е посочен при случаите, в които съществуват калибрирани инструменти за оценка или други стандарти, чрез които обхватът на препятствието в околната среда или размерът на съответния фасилитатор може да се изрази цифрово. Така например, при регистриран код, обозначаващ „липса на препятствие“ или „пълно препятствие“, по тази скала допустимата грешка няма да превишава 5%. „Умереното препятствие“ се определя като заемащо до половината от скалата на пълното препятствие. Процентите следва да се калибрират в отделните области като персентили спрямо съответната съвкупност от стандарти. За да може класификацията да се използва по един и същ начин навсякъде, трябва да се разработят научни процедури за оценка.

Втори определител: Предстои да бъде разработен.

## Глава 1

# Продукти и технологии

Тази глава се отнася за продуктите и системите от продукти, оборудване и технологии в непосредствената околна среда на индивида, които имат естествен произход или са направени от човека, които събрани, сътворени, произведени или изработени. Стандарт ISO 9999 на техническите помощни средства ги определя като „всякакъв продукт, инструмент, апаратура и техническа система, която се използва от лице с увреждания, особено ако е произведена и общодостъпна, която има за цел предотвратяване, компенсиране, контролиране, облекчаване и неутрализиране“ на увреждането. Приема се, че всеки продукт или технология може да бъде помощно средство. (Виж ISO 9999: Технически помощни средства за хора с увреждания – Класификация (второ издание); ISO/TC 173/SC 2; ISO/DIS 9999 (rev.)) Обаче за целите на настоящата класификация на фактори на околната среда, помощните средства и технологии са дефинирани по-подробно, а именно – като всякакъв продукт, инструмент, машина или технология, които са приспособени или проектирани специално за подобряване на начина на функциониране на човек с увреждане.

### **e110** Продукти и субстанции, предназначени за лична консумация

Всеки природен или направен от човека продукт или субстанция, събран, преработен или произведен за вътрешен прием от човека.

*Включва: храни и лекарствени средства*

#### **e 1100 Храни**

Всеки природен или направен от човека продукт или субстанция, събран, преработен или произведен с цел да бъде изяден, например в сурово състояние, преработен или като сготвена храна и течности с различна консистенция, билки и минерали (витамини и други добавки).

#### **e 1101 Лекарства**

Всеки природен или направен от човека продукт или субстанция, събран, преработен или произведен с медицинска цел, например алопатични и натуропатични лекарства.

#### **e 1108 Продукти и субстанции за лична консумация, други, уточнени**

#### **e 1109 Продукти и субстанции за лична консумация, неуточнени**

### **e115** Продукти и технологии за лична употреба в ежедневиия живот

Оборудване, продукти и технологии, използвани от хората в техните ежедневни дейности, включително такива, пригодени или специално проектирани, намиращи се при или близо до лицето, което ги използва.

*Включва: общи и помощни продукти и технология за лично ползване*

**е 1150 Общи продукти и технология за лично ползване в ежедневиия живот**

Оборудване, продукти и технологии, използвани от хората в техните ежедневни дейности, например дрехи, тъкани, мебели, прибори, почистващи продукти и инструменти, не приспособени, нито специално проектирани.

**е 1151 Помощни продукти и технологии за лично ползване в ежедневиия живот**

Адаптирано или специално проектирано оборудване, продукти и технологии, които помагат на хората в ежедневиия им живот, например протези и ортози, невропротези (например средства за функционално стимулиране, които контролират стомашно-чревния тракт, пикочния мехур, дишането и сърдечния пулс), както и външни контролни средства, които имат за цел да улеснят контрола, упражняват от индивида, върху вътрешната среда (сканиращи устройства, системи за дистанционно управление, системи, управлявани с глас, таймери).

**е 1158 Продукти и технологии за лично ползване в ежедневиия живот, други, уточнени****е 1159 Продукти и технологии за лично ползване в ежедневиия живот, неуточнени****е120****Продукти и технологии за лична вътрешна и външна мобилност и транспорт**

Оборудване, продукти и технологии, използвани от хората при дейности, свързани с движение вътре в сгради и извън тях, включително такива, които са адаптирани или специално проектирани, намиращи се при или близо до лицето, което ги използва.

*Включва: общи и помощни продукти и технологии за лична мобилност и транспорт вътре в дома или извън него*

**е 1200 Общи продукти и технологии за лична вътрешна и външна мобилност и транспорт**

Оборудване, продукти и технологии, използвани от хората при дейности, свързани с движение вътре в сгради и извън тях, например моторни и не-моторни превозни средства, използвани за транспорт на хора по сушата, водата и въздуха (например автобуси, автомобили, микробуси, други превозни средства, задвижвани с мотор, както и превозни средства с животинска тяга), които не са адаптирани, нито специално проектирани.

**е 1201 Помощни продукти и технологии за лична вътрешна и външна мобилност и транспорт**

Адаптирано или специално проектирано оборудване, продукти и технологии, които помагат на хората да се придвижват вътре в сгради или извън тях, например приспособления за ходене, специални автомобили и микробуси, приспособления към моторните превозни средства, инвалидни колички, моторолери, транспортно-подемни устройства.

**е 1208 Общи продукти и технологии за лична вътрешна и външна мобилност и транспорт, други, уточнени****е 1209 Общи продукти и технологии за лична вътрешна и външна мобилност и транспорт, неуточнени****е125****Продукти и технологии за общуване**

Оборудване, продукти и технологии, използвани от хората при дейности, свързани с изпращане и получаване на информация, включително такива, които са адаптирани или специално проектирани, намиращи се при или близо до лицето, което ги използва.

*Включва: общи и помощни средства и технологии за общуване*

**е 1250 Общи продукти и технологии за общуване**

Оборудване, продукти и технологии, използвани от хората при дейности, свързани с изпращане и получаване на информация, например оптични и слухови устройства, аудио приемници и предаватели, телевизионна и видео апаратура, телефонни устройства, системи за предаване на звук и средства за лично общуване, не адаптирани, нито специално проектирани.

**е 1251 Помощни продукти и технологии за общуване**

Адаптирано или специално проектирано оборудване, продукти и технологии, които помагат на хората да изпращат и получават информация, например специални устройства за гледане, електро-оптични устройства, специални устройства за писане, чертане или ръкопис, сигнални системи и специален компютърен софтуер и хардуер, кохлеарни импланти, слухови апарати, обучители за приемане на звуци на средни вълни (FM), гласови протези, комуникационни панели, очила и контактни лещи.

**е 1258 Продукти и технологии за общуване, други, уточнени****е 1259 Продукти и технологии за общуване, неуточнени**

**е130 Продукти и технологии за обучението**

Оборудване, продукти, процеси, методи и технологии, използвани за получаване на знания, професионални и други умения, включително такива, които са адаптирани или специално проектирани.

*Включва: общи и помощни продукти и технологии за нуждите на обучението*

**е 1300 Общи продукти и технологии за обучението**

Оборудване, продукти, процеси, методи и технологии, използвани за получаване на знания, професионални и други умения на каквото и да е ниво, например книги, наръчници, играчки за разработване на игри, компютърен хардуер или софтуер, не адаптирани, нито специално проектирани.

**е 1301 Помощни продукти и технологии за обучението**

Адаптирано и специално проектирано оборудване, продукти, процеси, методи и технологии, използвани за получаване на знания, професионални и други умения, например специални компютърни технологии.

**е 1308 Продукти и технологии за обучението, други, уточнени****е 1309 Продукти и технологии за обучението, неуточнени****е135 Продукти и технологии, свързани със заетостта**

Оборудване, продукти и технологии, използвани във връзка със заетостта с цел улесняване на трудовите дейности.

*Включва: общи и помощни продукти и технологии в областта на заетостта*

**е 1350 Общи продукти и технологии, свързани със заетостта**

Оборудване, продукти и технологии, използвани във връзка със заетостта с цел улесняване на трудовите дейности, например инструменти, машини и офис техника, не адаптирани, нито специално проектирани.

**е 1351 Помощни продукти и технологии, свързани със заетостта**

Адаптирано или специално проектирано оборудване, продукти и технологии, използвани във връзка със заетостта с цел улесняване на трудовите дейности, например регулируеми маси, бюра и класьори; дистанционно влизане и излизане от вратата на офиса; компютърен хардуер, софтуер, принадлежности и средства за контрол на параметрите на околната среда, които имат за цел да улеснят изпълнението на задачите, свързани с работата на индивида и да контролират параметрите на работната среда (например сканиращи устройства, системи за дистанционен контрол, системи, управлявани с глас и таймери).

**е 1358 Продукти и технологии, свързани със заетостта, други, уточнени**

**е 1359 Продукти и технологии, свързани със заетостта, неуточнени**

**е140 Продукти и технологии за култура, отдих и спорт**

Оборудване, продукти и технологии, използвани за извършване и активиране на културна дейност, отдих и спорт, включително такива, които са адаптирани или специално проектирани.

*Включва: общи и помощни продукти и технологии за културна дейност, отдих и спорт*

**е 1400 Общи продукти и технологии за културна дейност, отдих и спорт**

Оборудване, продукти и технологии, използване за извършване и активиране на културна дейност, отдих и спорт, например играчки, ски, топки за тенис и музикални инструменти, които не са адаптирани, нито специално проектирани.

**е 1401 Помощни продукти и технологии за културна дейност, отдих и спорт**

Адаптирано или специално проектирано оборудване, продукти и технологии, използвани извършване и активиране на културна дейност, отдих и спорт, например модифицирани мобилни устройства за спортуване, приспособления за музикално изпълнение или за друг вид художествена дейност.

**е 1408 Продукти и технологии за културна дейност, отдих и спорт, други, уточнени**

**е 1409 Продукти и технологии за културна дейност,отдих и спорт, непосочени**

**е145 Продукти и технологии за изповядване на религия и духовни практики**

Продукти и технологии, уникални или масово производство, на които се придава или които приемат символично значение в контекста на изповядването на дадена религия или духовни практики, включително такива, които са адаптирани или специално проектирани.

*Включва: общи и помощни продукти и технологии, използвани при изповядването на религия и духовни практики*

**е 1450 Общи продукти и технологии, използвани при изповядването на религия или духовни практики**

Продукти и технологии, уникални или масово производство, на които се придава или които приемат символично значение в контекста на изповядването на дадена религия или духовни практики, например санпрапум (дом за духовете-покровители), „майско дърво“, украшения за глава, маски, кръстове, менора (седмосвещник) и молитвени килимчета, не адаптирани, нито специално проектирани.

**е 1451 Помощни продукти и технологии, използвани при изповядването на религия или духовни практики**

Адаптирани или специално проектирани продукти и технологии, на които се придава или които приемат символично значение в контекста на изповядването на дадена религия или духовни практики, например молитвеници на Брайлово писмо, карти таро на Брайлово писмо, специална защита за колелата на инвалидната количка, когато се влиза в храм.

**е 1458 Продукти и технологии за изповядване на религия и духовни практики, други, уточнени**

**е 1459 Продукти и технологии за изповядване на религия и духовни практики, неуточнени**

е150

Предмети и технологии за проектиране, конструиране и построяване на сгради за обществено ползване

Продукти и технологии, отнасящи се до вътрешната и външна среда на индивида, направена от човека, планирана, проектирана и построена за обществено ползване, включително онази, която е адаптирана или специално проектирана.

*Включва: продукти и технологии за проектиране, конструиране и изграждане на входове и изходи, съоръжения и маршрутни указания*

- е 1500 Продукти и технологии за проектиране, конструиране и изграждане с цел влизане в и излизане от обществени сгради**  
Продукти и технологии за вход и изход от среда, направена от човека, която е планирана, проектирана и построена за обществено ползване, например проектиране, изграждане и построяване на входове и изходи в сградите за обществено ползване (например офис сгради, магазини, театри), обществени сгради, портативни и стационарни рампи, електрически врати, дъгови дръжки за врати и ниво на праговете.
- е 1501 Продукти и технологии за проектиране, конструиране и изграждане с цел влизане в съоръженията в сградите за обществено ползване.**  
Продукти и технологии за проектирането, изграждането и построяването на вътрешните съоръжения в сгради за обществено ползване, например тоалетни, телефони, индукционни линии, лифтове и ескалатори, термостати (за регулиране на температурата) и разпръснати достъпни седящи места в салони или стадиони.
- е 1502 Продукти и технологии за проектиране, конструиране и изграждане, предназначени за намиране на пътя, маршрутни указания и описание на местоположението на обектите в обществената сграда**  
Продукти за вътрешно и външно проектиране, изграждане и построяване на сгради за обществено ползване, предназначени да помагат на хората да намерят пътя си вътре във сградата и непосредствено след излизане от нея и да открият местата, които искат да посетят, например чрез система от обозначения, на Брайлово писмо или друга азбука, на размера на коридорите, на подовата настилка, достъпа до павилиони и други форми на обозначаване.
- е 1508 Продукти и технологии за проектиране, конструиране и изграждане на сгради за обществено ползване, други, уточнени**
- е 1509 Продукти и технологии за проектиране, конструиране и изграждане на сгради за обществено ползване, неуточнени**

е155

**Продукти и технологии за проектиране, строеж и изграждане на сгради за частно ползване**

Продукти и технологии, отнасящи се до вътрешната и външна среда на индивида, направена от човека, планирана, проектирана и построена за частно ползване, включително онази, която е адаптирана или специално проектирана.

*Включва: продукти и технологии за проектиране, конструиране и изграждане на входове и изходи, съоръжения и маршрутни указания*



**е 1550 Продукти и технологии за проектиране, строеж и изграждане с цел влизане в и излизане от сгради за частно ползване**

Продукти и технологии за вход и изход от среда, която е направена от човека, планирана, проектирана и изградена за частно ползване, например вход в и изход от частен дом, преносими и стационарни рампи, електрически врати, дъгови дръжки за врати и ниво на праговете.

**е 1551 Продукти и технологии за проектиране, конструиране и изграждане достъп до съоръженията в сгради за частно ползване**

Продукти и технологии за проектиране, конструиране и изграждане на вътрешното пространство на сградите за частно ползване, например баня, телефон, индукционни линии, кухненски шкафове, приспособления и уреди за електронен контрол в частните домове.

**е 1552 Продукти и технологии за проектиране, строеж и изграждане, предназначени за намиране на пътя, маршрутни указания и описание на местоположението на обектите в сградите за частно ползване**

Продукти за вътрешно и външно проектиране, изграждане и построяване с цел намиране на пътя в частен дом, а именно – помагане на хората да намерят пътя си вътре във сградата и непосредствено след излизане от нея и да открият местата, които искат да посетят, например чрез система от обозначения, на Брайлово писмо или друга азбука, на размера на коридорите и повърхността на подовата настилка.

**е 1558 Продукти и технологии за проектиране, строеж и изграждане на сгради за частно ползване, други, уточнени****е 1559 Продукти и технологии за проектиране, строеж и изграждане на сгради за частно ползване, неуточнени****е160****Продукти и технологии за застрояване на територията**

Продукти и технологии за земните площи, които оказват влияние върху външната среда на индивида посредством прилагане на политики за използване на земята, проектиране, планиране и благоустрояване на територията, включително такива, които са адаптирани или специално проектирани.

*Включва: продукти и технологии за земните площи, които са организирани чрез прилагане на политики за използване на земята, например в селските райони, крайградските райони, градските райони, парковете, защитените зони и природните резервати*

**е 1600 Продукти и технологии за застрояване на селските райони**

Продукти и технологии в селските райони, които оказват влияние върху външната среда на индивида чрез прилагане на политики за използване на селските земи, проектиране, планиране и благоустрояване на територията, например обработваемите земи, пътищата и поставянето на указателни стълбове/табелки.

**е 1601 Продукти и технологии за застрояване на крайградските райони**

Продукти и технологии за застрояване на крайградските райони, които оказват влияние върху външната среда на индивида чрез прилагане на политики за използване на земите в крайградските райони, проектиране, планиране и благоустрояване на територията, например намаляване височината на бордюра (рампа) на тротоара, пътеки, поставяне на указателни стълбове и улично осветление.

**е 1602 Продукти и технологии за застрояване на градските райони**

Продукти и технологии за застрояване на градските райони, които оказват влияние върху външната среда на индивида чрез прилагане на политики за използване на градските територии, проектиране, планиране и благоустрояване на територията, например намаляване височината на бордюра (рампа) на тротоара, пътеки, поставяне на указателни стълбове и улично осветление.

**е 1603 Продукти и технологии в парковете, защитените зони и природните резервати**

Продукти и технологии в районите, представляващи паркове, защитени зони и природни резервати, които оказват влияние върху външната среда на индивида чрез прилагане на политики за използване на териториите, проектиране, планиране и благоустрояване на територията, например поставяне на указателни табелки в парковете и по пътеките на дивите животни.

**е 1608 Продукти и технологии за застрояване на територията, други, посочени****е 1609 Продукти и технологии за застрояване на територията, непосочени**

**е165 Авоари/Активи**

Продукти или предмети за икономическа размяна, например пари, стоки, имущество и други ценни предмети, които са собственост на индивида или върху които той/тя притежава право на ползване.

*Включва: материални и нематериални продукти и стоки, финансови активи*

**е 1650 Финансови активи**

Продукти, например пари и други финансови инструменти, които служат като средство за размяна срещу труд, производствени мощности и услуги.

**е 1651 Материални активи**

Продукти и предмети, например къщи и земя, облекло, хранителни продукти и техника, които служат като средство за размяна срещу труд, производствени мощности и услуги.

**е 1652 Нематериални активи**

Продукти, например интелектуална собственост, знания и умения, които служат като средство за размяна срещу труд, производствени мощности и услуги.

**е 1658 Активи, други, уточнени****е 1659 Активи, неуточнени****е198 Продукти и технология, други, уточнени****е199 Продукти и технология, неуточнени**

## Глава 2

# Естествена среда и промени в околната среда, направени от човека

### **e210** Физическа география

Характеристики на релефа на местността и водните обекти.

*Включва: Характеристики на географията, включени в орографията (релеф, качество и пространство на сушата и топографията, включително надморска височина) и хидрографията (водните обекти, например езера, реки, морета)*

#### **e 2100** Релеф на местността

Характеристики на релефа на местността, например планини, хълмове, долини и равнини.

#### **e 2101** Водни обекти

Характеристики на водните обекти, например езера, язовири, реки и потоци.

#### **e 2108** Физическа география, други, уточнени

#### **e 2109** Физическа география, неуточнени

### **e215** Население

Групи от хора, които живеят в дадена среда и споделят едни и същи особености, свързани с адаптиране към околната среда.

*Включва: демографски промени; плътност на населението*

#### **e 2150** Демографски промени

Промени в рамките на групи хора, например състав и изменения в общия брой на лицата, населяващи даден район, в резултат на раждания, смърт, застаряване на населението и миграция.

#### **e 2151** Плътност на населението

Брой на хората, населяващи единица площ, включително характеристики, като висока и ниска плътност.

#### **e 2158** Население, друго уточнено

#### **e 2159** Население, неуточнено

**e220 Флора и фауна**

Растения и животни

*Изключва: опитомени животни (e350); население (e215)*

**e 2200 Растения**

Всяко едно от различните фото синтезиращи, еукариотични многоклетъчни организми от царството „Растения“, които се характеризират с производство на ембриони, съдържащи хлоропласти, с целулозни клетъчни стени, които са лишени от способност за придвижване, например дървета, цветя, храсти и увивни растения.

**e 2201 Животни**

Многоклетъчни организми от царство „Животни“, които се отличават от растенията по някои специфични характерни черти, например способност за придвижване, не-фотосинтезиращ метаболизъм, ясно изразена реакция на стимулиране, ограничен ръст и фиксирана телесна структура, например диви или селскостопански животни, влечуги, птици, риби и бозайници.

*Изключва: активи (e165); опитомени животни (e350)*

**e 2208 Флора и фауна, други, уточнени****e 2209 Флора и фауна, неуточнени****e225 Климат**

Метеорологични характеристики и явления, например времето.

*Включва: температура, влажност, атмосферно налягане, валежи, вятър и сезонни промени.*

**e 2250 Температура**

Степен на топло и студена, например ниски и високи температури, нормална или екстремна температура.

**e 2251 Влага**

Степен на влажност във въздуха, например ниска и висока влажност.

**e 2252 Атмосферно налягане**

Налягането на въздуха в околната среда, например атмосферното налягане в зависимост от надморската височина и метеорологичните условия.

**e 2253 Валежи**

Валеж от влага, например дъжд, роса, сняг, суграшица и градушка.

**е 2254 Вятър**

По-силно или по-слабо естествено движение на въздуха, например лек вятър, силен вятър или порив на вятъра.

**е 2255 Сезонни промени**

Естествени, периодични и предвидими промени при преминаване от един сезон в друг, например лято, есен, зима и пролет.

**е 2258 Климат, друг уточнен****е 2259 Климат, неуточнен****е230****Природни явления**

Географски и атмосферни изменения, които водят до нарушаване на естествената физическа среда на индивида и които се случват редовно или от време на време, например земетресения, и екстремни и много резки промени във времето, например торнадо, ураган, тайфун, наводнение, горски пожари и ледена буря.

**е235****Събития, причинени от човека**

Изменения или нарушения в естествената среда, причинени от човешка дейност, които могат да предизвикат нарушаване на ежедневната дейност на човека, включително събития или обстоятелства, свързани с конфликти и войни, например разселване на хора, разрушаване на социалната инфраструктура, сгради и земи, екологични бедствия и замърсяване на сушата, водите и въздуха (напр. токсични разливи).

**е240****Светлина**

Електромагнитно излъчване, което прави нещата видими чрез слънчевата светлина или чрез изкуствено осветление (напр. свещи, маслени или парафинови лампи, огън и електричество) и което може да даде полезна или объркваща информация за света.

*Включва: интензивност на светлината; качество на светлината; цветови контрасти*

**е 2400 Интензивност на светлината**

Степен или количество енергия, излъчвана от природен източник на светлина (напр. слънцето) или от изкуствен източник на светлина.

**е 2401 Качество на светлината**

Естеството на получаваната светлина и свързаните с нея контрасти в цветовете, създавани във видимата околна среда, които могат да дадат полезна информация за света (напр. визуална информация за наличието на стъпала или врата) или да създадат объркване (напр. прекалено много визуални образи).

е 2408 Светлина, други, уточнени

е 2409 Светлина, неуточнени

**е245** Промени, свързани с времето

Естествени, периодични и предвидими промени във времето.

*Включва: цикъл на деня и нощта; лунни цикли*

е 2450 Цикли на деня и нощта

Естествени, периодични и предвидими промени от ден към нощ и обратно, от нощ към ден, например ден, нощ, зазоряване и здрачаване.

е 2451 Лунни цикли

Естествени, периодични и предвидими промени в положението на Луната спрямо Земята.

е 2458 Промени, свързани с времето, други, уточнени

е 2459 Промени, свързани с времето, неуточнени

**е250** Звук

Явление, което може да бъде чуто или не, например удар, звън, силен удар, пеене, свиркане, крещене и шепнене, с каквато и да е сила, тембър или тон, което може да даде полезна информация за света или да създаде объркване.

*Включва: интензивност на звука; качество на звука*

е 2500 Интензивност на звука

Ниво или сила на звуковото явление, определяни от количеството на генерираната енергия, при което високите енергийни нива се възприемат като силни звуци, а ниските енергийни нива – като тихи звуци.

е 2501 Качество на звука

Характер на звука, определян от дължината на вълната на звука и нейната характеристика, който се възприема като тембър и тон, например рязък или мелодичен; характерът на звука може да даде полезна информация за света (напр. лай на куче или мяукане на котка) или да създаде объркване (шумов фон).

е 2508 Звук, друг уточнен

е 2509 Звук, неуточнен

**е255 Вибрация**

Периодично или неперидично движение в една и обратна посока на предмет или лице, причинено от физическо нарушение на дадено положение, например клатене, друсане, треперене, бързи резки движения на предмети, сгради или хора, причинени от малки или големи машини, самолет или взрив.

*Изключва: природни явления (е230), например вибриране или друсане на земята, причинено от земетресение*

**е260 Качество на въздуха**

Характеристики на атмосферния въздух (извън сградите) и въздуха в затворени помещения (вътре в сградите), които могат да дадат полезна информация за света или да създадат объркване.

*Включва: качество на атмосферния въздух и на въздуха в помещенията*

**е 2600 Качество на въздуха в затворени помещения**

Естество на въздуха вътре в сградите и в затворени помещения, което се определя от наличието на миризми, пушек, влажност, климатична инсталация (контролирано качество на въздуха) или неконтролирано качество на въздуха, което може да даде полезна информация за света (напр. мирис на теч от газ) или да създаде объркване (напр. много силна миризма на парфюм).

**е 2601 Качество на атмосферния въздух**

Естество на въздуха извън сградите и затворените помещения, което се определя от наличието на миризми, пушек, влажност, ниво на озона и други характеристики на атмосферния въздух, което може да даде полезна информация за света (напр. мирис на дъжд) или да създаде объркване (напр. токсични миризми).

е 2608 Качество на въздуха друг, уточнен

е 2609 Качество на въздуха, неуточнен

**е298**

**Естествена среда и промени в околната среда, направени от човека, други, уточнени**

**е299**

**Естествена среда и промени в околната среда, направени от човека, неуточнени**



## Глава 3

# Подкрепа и взаимоотношения

Тази глава се отнася за хора и животни, които дават практическа физическа и/или емоционална подкрепа, грижи, защита и помощ, както и взаимоотношения с други лица, в техния дом месторабота, в училище или по време на игра или на други видове ежедневни действия. В тази глава не се говори за отношението на лицето или хората, които предоставят помощта. Описваният фактор на околната среда не е лицето или животното, а размерът на физическа и/или емоционална подкрепа, предоставяна от този човек и/или животно.

**e310****Най-близки членове на семейството**

Лица, които имат кръвно родство или са свързани по съпругеска линия или някаква друга роднинска линия, и които се признават от обществената култура за непосредствено семейство, например съпруг/съпруга, партньори, родители, братя и сестри, деца, приемни родители (осиновители) и баби и дядовци.

*Изключва: разширено семейство (e315); лица, които предоставят лична грижа, и персонални помощници (e340)*

**e315****Разширено семейство**

Лица, които имат кръвно родство по семейна или съпругеска линия или някаква друга роднинска линия, признато от обществената култура за разширено семейство, например лели, чичовци, племенници и племеннички.

*Изключва: най-близките членове на семейството (e310)*

**e320****Приятел**

Близки лица, които участват във взаимоотношенията, ползващи се с доверие и взаимна подкрепа.

**e325****Познати, връстници, колеги, съсед и членове на местната общност**

Лица – например познати, връстници, колеги, съсед и членове на местната общност – които се познават от местоработата, от училище или от място за почивка, или са се запознали при други житейски обстоятелства, които споделят сходни демографски характеристики, например възраст, пол, вяра, етническа принадлежност, или имат сходни интереси.

*Изключва: сдружения и организационни услуги (e5550)*

**e330****Висшестоящи лица**

Лица, които имат правомощията да вземат решения от името на други лица, и чиято социална функция или власт е социално определена и се основава на тяхната обществена, икономическа, културна и религиозна роля в обществото, например учители, работодатели, инспектори, религиозни водачи, заместниците на лицата, които вземат решения, настойници и попечители.

**e335****Лица, заемащи подчинена позиция**

Лица, чийто ежедневен живот се влияе от висшестоящи лица на работното място, в училището или другаде, например студенти, работници и служители и членове на религиозна група.

*Изключва: най-близките членове на семейството (e310)*

**e340****Лица, които предоставят лични грижи, и персонални помощници**

Лица, които предоставят необходимите услуги на други лица като помощ в ежедневните им дейности и за подпомагане на ефективността им на работното място, във връзка с тяхното обучение или при други житейски обстоятелства, при което услугите се заплащат или със социални или частни средства, или се дават на доброволна основа, например лица, предоставящи подкрепа във връзка с домакинството и грижите за дома, персонални помощници, помощници за транспорт, платени помощници, бавачки и други лица, които спадат към категорията на основните обгрижващи лица.

*Изключва: най-близките членове на семейството (e310); разширеното семейство (e315); приятелите (e320); общи социални услуги за подпомагане (e5750); ерготерапевти (e355)*

**e345****Непознати**

Непознати лица, които нямат връзка помежду си, или лица, които още не са установили взаимоотношения или връзка, включително лица, които даденото лице не познава, но които споделят житейската ситуация с него, например заместник-учители, колеги и доставчици на здравни услуги.

**e350****Опитомени животни**

Животни, които дават физическа, емоционална и психична подкрепа, например домашни животни (кучета, котки, птици, риби и др.) и животни, използвани за лична мобилност и транспорт.

*Изключва: животни (e2201); активи (e165)*

**e355****Здравни специалисти**

Всички доставчици на услуги, които работят в сферата на здравеопазването, например лекари, медицински сестри, физиотерапевти, ерготерапевти (специалисти по трудова терапия), логопеди, отоларинголози, ортопеди-техници, протезисти, медицински социални работници.

*Изключва: други специалисти (e360)*

**e360****Други специалисти**

Всички доставчици на услуги, които работят извън сферата на здравната система, включително социални работници, юристи, учители, архитекти, проектанти.

*Изключва: ерготерапевти (e355)*

**e398****Подкрепа и взаимоотношения, други, уточнени****e399****Подкрепа и взаимоотношения, неуточнени**

## Глава 4

# Нагласи / Манталитет

Тази глава се отнася за нагласата, т.е. видимия резултат от нравите и обичаите, практиките, идеологиите, ценностите, нормите, реалните убеждения и религиозните вярвания. Нагласите влияят върху индивидуалното поведение и социалния живот на всички нива – от междуличностните отношения и кварталната общност до политическите, икономически и правни структури; така например, личната и обществена нагласа относно благонадеждността и стойността на дадено лице като човешко същество може да мотивира положителни, почтителни практики или отрицателни и дискриминационни практики (например заклеявяване, вкарване в стереотип и маргинализиране или пренебрегване на лицето). По-долу е дадена класификация на нагласата от страна на хора, които се намират извън лицето, чието положение се описва. Това не е нагласа на самото лице. Личната нагласа е категоризирана според вида на взаимоотношенията, изброени в Глава 3 „Фактори на околната среда“. Ценностите и вярванията не са записани с код, различен от кода на вида на нагласата, тъй като се предполага, че именно те са движещата сила на нагласата.

**e410****Лична нагласа на най-близките членове на семейството**

Общо и конкретно мнение и вярвания на най-близките членове на семейството за лицето или по други въпроси (напр. социални, политически и икономически въпроси), които влияят върху личната нагласа и действия.

**e415****Лична нагласа на членовете на разширеното семейство**

Общо и конкретно мнение и вярвания на членовете на разширеното семейство за лицето или по други въпроси (напр. социални, политически и икономически въпроси), които влияят върху личната нагласа и действия.

**e420****Лична нагласа от страна на приятели**

Общо и конкретно мнение и вярвания на приятели за лицето или по други въпроси (напр. социални, политически и икономически въпроси), които влияят върху личната нагласа и действия.

**e425****Лична нагласа на познати, връстници, колеги, съседи и членове на местната общност**

Общо и конкретно мнение и вярвания на познати, връстници, колеги, съседи и членове на местната общност за лицето или по други въпроси (напр. социални, политически и икономически въпроси), които влияят върху личната нагласа и действия.

**e430****Лична нагласа на висшестоящите лица**

Общо и конкретно мнение и вярвания на висшестоящите лица за лицето или по други въпроси (напр. социални, политически и икономически въпроси), които влияят върху личната нагласа и действия.

- e435** **Лична нагласа на подчинени лица**  
Общо и конкретно мнение и вярвания на подчинени лица за лицето или по други въпроси (напр. социални, политически и икономически въпроси), които влияят върху личната нагласа и действия.
- e440** **Лична нагласа на доставчиците на персонални грижи и персоналните помощници**  
Общо и конкретно мнение и вярвания на доставчиците на персонални грижи и персоналните помощници за лицето или по други въпроси (напр. социални, политически и икономически въпроси), които влияят върху личната нагласа и действия.
- e445** **Лична нагласа на непознати**  
Общо и конкретно мнение и вярвания на непознати лица за лицето или по други въпроси (напр. социални, политически и икономически въпроси), които влияят върху личната нагласа и действия.
- e450** **Лична нагласа на здравните специалисти**  
Общо и конкретно мнение и вярвания на здравните специалисти за лицето или по други въпроси (напр. социални, политически и икономически въпроси), които влияят върху личната нагласа и действия.
- e455** **Лична нагласа на другите специалисти**  
Общо и конкретно мнение и вярвания на специалистите в сферата на здравеопазването и на другите специалисти за лицето или по други въпроси (напр. социални, политически и икономически въпроси), които влияят върху личната нагласа и действия.
- e460** **Социални нагласи**  
Общо и конкретно мнение и вярвания, характерни за хората от дадена културна среда, общност, субкултурна или друга социална група за други лица или по други социални, политически и икономически въпроси, които влияят върху груповата или лична нагласа и действия.
- e465** **Обществени норми, практики и идеологии**  
Нрави и обичаи, практики, правила и абстрактни системи от ценности и нормативни вярвания (напр. идеологии, нормативен мироглед и нравствена философия), които възникват в рамките на определен социален контекст и влияят върху или създават социални и индивидуални практики и норми на поведение, например социални норми на нравствено и религиозно поведение и професионална етика; религиозни доктрини и произтичащите от тях норми и практики; норми на обредни и неофициални събирания.
- e498** **Нагласи, други, уточнени**
- e499** **Нагласи, неуточнени**

## Глава 5

# Услуги, системи и политики

В тази глава става дума за следното:

1. *Услуги*, които определят обезщетенията, структурираните програми и операции в отделните обществени сектори, които имат за цел да отговорят на нуждите на лицата. (В услугите са включени и лицата, които ги предоставят.) Услугите могат да бъдат обществени, частни и на доброволна основа; те могат да се предоставят на местно, общинско, регионално, щатско, провинциално, национално и международно ниво от лица, сдружения, организации, агенции и правителства. Стоките, предоставяни с тези услуги, могат да имат общ характер или да бъдат адаптирани или специално проектирани.
2. *Системи*, които представляват средства за административен контрол и организационни механизми, се създават от правителството или от друг признат орган на власт на местно, регионално, национално и международно ниво. Тези системи имат за цел да организират, контролират и инспектират услугите, които предоставят обезщетенията, структурираните програми и операциите в отделните обществени сектори.
3. *Политики*, които са съставени от правила, наредби, споразумения и стандарти, въведени от правителството или от друг признат орган на власт на местно, регионално, национално и международно ниво. Политиките управляват и регламентират системите, които организират, контролират и инспектират услугите, структурираните програми и операциите в отделните обществени сектори.

### e510

#### Услуги, системи и политики за производство на потребителски стоки

Услуги, системи и политики, които управляват и осигуряват производството на предмети и продукти за консумация или употреба от хората.

#### e 5100 Услуги за производството на потребителски стоки

Услуги и програми за събиране, създаване, производство и преработване на потребителски стоки и продукти, например за продукти и технологии, използвани за мобилност, общуване, обучение, транспорт, заетост и домакинска работа, включително тези, които предоставят тези услуги.

*Изключва: услуги за обучение и квалификация (e5850); услуги за общуване (e5350); Глава 1*

- e 5101 Системи за производство на потребителски стоки**  
Механизми за административен контрол и мониторинг, например регионални, национални и международни организации, които разработват стандарти (например Международната организация по стандартизация) и органи на потребителите, които управляват събирането, създаването, производството и преработването на потребителските стоки и продукти.
- e5102 Политики в областта на производството на потребителските стоки**  
Законодателство, наредби и стандарти за събиране, създаване, производство и преработване на потребителски стоки и продукти, например какви стандартни трябва да се приемат.
- e 5108 Услуги, системи и политики за производство на потребителски стоки, други, уточнени**
- e 5109 Услуги, системи и политики за производство на потребителски стоки, неуточнени**

**e515****Архитектурни и строителни услуги, системи и политики**

Услуги, системи и политики за проектиране и строителство на сгради, обществени и частни.

*Изключва: услуги, системи и политики за планиране на откритото пространство (e520)*

**e 5150 Архитектурни и строителни услуги**

Услуги и програми за проектиране, строителство и поддръжка на жилищни сгради, търговски обекти, промишлени и обществени сгради, например строителство на жилища, практическо внедряване на принципите на проектирането, строителни норми, правила и стандарти, включително тези, които предоставят тези услуги.

**e 5151 Архитектурни и строителни системи**

Механизми за административен контрол и мониторинг, които управляват планирането, проектирането, строителството и поддръжката на жилищни сгради, търговски обекти, промишлени и обществени сгради, например с цел внедряване и мониторинг на строителните норми и стандарти, както и стандартите за противопожарна и друга безопасност.

**е 5152 Архитектурни и строителни политики**

Законодателство, наредби и стандарти, които регламентират планирането, проектирането, строителството и поддръжката на жилищни сгради, търговски обекти, промишлени и обществени сгради, например политики относно строителните норми и стандарти и стандартите за противопожарна и друга безопасност.

**е 5158 Архитектурни и строителни услуги, системи и политики, други, посочени****е 5159 Архитектурни и строителни услуги, системи и политики, други, неуточнени****е520****Услуги, системи и политики за планиране на откритото пространство**

Услуги, системи и политики за планиране, проектиране, благоустрояване и поддържане на обществените земи (напр. паркове, гори, крайбрежните линии, влажните зони) и частните земи в селската, крайградската и градската среда.

*Изключва: архитектурни и строителни услуги, системи и политики (e515)*

**е 5200 Услуги за планиране на откритото пространство**

Услуги и програми, които имат за цел планиране, създаване и поддържане на градска, крайградска, селска среда, среда за отдих и почивка, зони за опазване на природната среда, места за срещи и открити търговски пространства (търговски площи, открити пазари), както и пешеходни алеи и алеи за велосипедисти със специфична цел, включително тези, които предоставят тези услуги.

*Изключва: Продукти за проектиране, строителство и изграждане на сгради за обществено ползване (e150) и частно ползване (e155); продукти за благоустройство на територията (e160)*



**е 5201 Системи за планиране на откритото пространство**

Механизми за административен контрол и мониторинг, например с цел прилагане на местни, регионални и национални закони за планирането, стандарти в проектирането, политики в областта на опазване на наследството и политики по благоустройство на околната среда, които управляват планирането, проектирането, благоустройството и поддържането на откритото пространство, включително селските, крайградски и градски земи, парковете, защитените зони и природните резервати.

**е 5202 Политики за планиране на откритото пространство**

Законодателство, наредби и стандарти, които регламентират планирането, проектирането, благоустройството и поддържането на откритото пространство, включително селските земи, крайградските земи, градските земи, парковете, защитените зони и природните резервати, например местно, регионално, национално законодателство в областта на планирането и благоустройството, стандарти в проектирането, политики в областта на опазване на наследството и политики по благоустройство на околната среда.

**е 5208 Услуги, системи и политики за планиране на откритото пространство, други, уточнени****е 5209 Услуги, системи и политики за планиране на откритото пространство, неуточнени****е525****Жилищни услуги, системи и политики**

Услуги, системи и политики за предоставяне на подслон и на жилища за настаняване на хора.

**е 5250 Жилищни услуги**

Услуги и програми, които имат за цел намиране, предоставяне и поддържане на къщи и подслони за настаняване на хора, например агенции за недвижими имоти, организации по настаняване, приюти за бездомни хора, включително тези, които предоставят тези услуги.

**е 5251 Жилищни системи**

Механизми за административен контрол и мониторинг, които управляват настаняването или приютяването на хора, например системи за внедряване и контрол на жилищната политика.

**е 5252 Жилищна политика**

Законодателство, наредби и стандарти, които регламентират настаняването и приютяването на хора, например закони и политики за определяне на пригодността на лицата да бъдат настанявани в жилища или приюти, политики относно участието на правителството в застрояването и поддържането на жилищата, както и политики относно най-подходящите места и начини за строителство на жилища.

**е 5258 Жилищни услуги, системи и политики, други, уточнени****е 5259 Жилищни услуги, системи и политики, неуточнени****е530****Комунални услуги, системи и политики**

Услуги, системи и политики за комунални услуги, които са публична собственост, например снабдяване с вода, горива, електричество, канализация, обществен транспорт основни услуги.

*Изключва: услуги, системи и политика в областта на гражданската защита (е545)*

**е 5300 Комунални услуги**

Услуги и програми за снабдяване на цялото население с основни източници на енергия (напр. горива и електричество), канализация, вода и други основни услуги (напр. аварийен ремонт) за обитателите на жилищни и търговски комплекси, включително тези, които предоставят тези услуги.

**е 5301 Комунални системи**

Механизми за административен контрол и мониторинг, които управляват предоставянето на комунални услуги, например Съвети за здраве и безопасност, Съвети на потребителите.

**е 5302 Политики в областта на комуналните услуги**

Законодателство, наредби и стандарти, които регламентират предоставянето на комунални услуги, например стандарти в областта на здравето и безопасността, регламентиращи доставянето и снабдяването с вода и горива, подобряване на хигиенните условия в общностите, както и политики в областта на другите основни услуги и доставки по време на недостиг и природни бедствия.

**е 5308 Комунални услуги, системи и политики, други, уточнени****е 5309 Комунални услуги, системи и политики, неуточнени**

**e535****Комуникационни услуги, системи и политики**

Услуги, системи и политики за предаване и обмен на информация.

**e 5350 Комуникационни услуги**

Услуги и програми, които имат за цел предаване на информация по различен начин, например по телефон, факс, обикновена и въздушна поща, електронна поща и други компютърни системи (напр. телефонно реле, телетип, теле текст, Интернет услуги), включително тези, които предоставят тези услуги.

*Изключва: медийни услуги (e 5600)*

**e 5351 Комуникационни системи**

Механизми за административен контрол и мониторинг, например регулаторен орган за телекомуникациите и други подобни органи, които управляват предаването на информация по различен начин, включително по телефон, факс, обикновена и въздушна поща, електронна поща и с компютърни системи.

**e 5352 Комуникационни политики**

Законодателство, наредби и стандарти, които регламентират предаването на информация по различен начин, включително по телефон, факс, обикновена и въздушна поща, електронна поща и с компютърни системи, например във връзка с пригодността за достъп до комуникационните услуги, изискванията за пощенски адрес и стандартите за предоставяне на телекомуникационни услуги.

**e 5358 Комуникационни услуги, системи и политики, други, уточнени****e 5359 Комуникационни услуги, системи и политики, неуточнени****e540****Транспортни услуги, системи и политики**

Услуги, системи и политики, които дават възможност на хората да се придвижват или да бъдат придвижвани от едно място на друго.

**e 5400 Транспортни услуги**

Услуги и програми, които имат за цел придвижване на хора и стоки по шосе, пътеки, железопътна линия, по въздух и вода, с обществен или частен транспорт, включително тези, които предоставят тези услуги.

*Изключва: продукти за лична мобилност и транспорт (e115)*

**е 5401 Транспортни системи**

Механизми за административен контрол и мониторинг, които управляват придвижването на хора и стоки по шосе, пътеки, железопътна линия, по въздух и вода, например системи за определяне на пригодността за управление на превозни средства, както и въвеждане на и контрол върху стандартите за здраве и безопасност, които се използват във всеки отделен тип транспорт.

*Изключва: услуги, системи и политики в областта на социалното осигуряване (е570)*

**е 5402 Транспортни политики**

Законодателство, наредби и стандарти, които регламентират придвижването на хора и стоки по шосе, пътеки, железопътна линия, по въздух и вода, например закони и политики за планиране и транспорт, политики за предоставяне и достъп на населението до обществените средства за транспорт.

**е 5408 Транспортни услуги, системи и политики, други, уточнени****е 5409 Транспортни услуги, системи и политики, неуточнени****е545****Услуги, системи и политики в областта на гражданската защита**

Услуги, системи и политика, които имат за цел опазване на хората и имуществото.

*Изключва: комунални услуги, системи и политики (е530)*

**е 5450 Услуги в областта на гражданската защита**

Услуги и програми, организирани от общността, които имат за цел опазване на хората и имуществото, например противопожарна служба, полиция, аварийни служби и линейки, включително тези, които предоставят тези услуги.

**е 5451 Системи за гражданска защита**

Механизми за административен контрол и мониторинг, които управляват опазването на хората и имуществото, например системи, които организират службите на полицията, противопожарната защита, спешните услуги и линейките.

**е 5452 Политики в областта на гражданската защита**

Законодателство, наредби и стандарти, които регламентират опазването на хората и имуществото, например политики за осигуряване на полиция, противопожарна защита, спешни услуги и линейки.

**е 5458 Услуги, системи и политики в областта на гражданската защита, други, уточнени**

**е 5459 Услуги, системи и политики в областта на гражданската защита, неуточнени**

**е550**

**Правни услуги, системи и политики**

Услуги, системи и политики в областта на законодателството; други национални закони.

**е 5500 Правни услуги**

Услуги и програми, които имат за цел а предоставят компетенциите на държавата, заложен в правните инструменти, например съдилища, трибунали и други органи за изслушване и уреждане на граждански спорове и наказателни дела, защита чрез адвокат, нотариални услуги, посредничество, арбитраж и изправителни домове и затвори, включително тези, които предоставят тези услуги.

**е 5501 Правни системи**

Механизми за административен контрол и мониторинг, които управляват правораздаването, например системи за прилагане и контрол върху формалните правила (напр. закони, наредби, обичайно право, религиозно право, международно законодателство и споразумения).

**е 5502 Правни политики**

Законодателство, наредби и стандарти, например закони, обичайно право, религиозно право, международно законодателство и споразумения, които регламентират правораздаването.

**е 5508 Правни услуги, системи и политики, други, уточнени**

**е 5509 Правни услуги, системи и политики, неуточнени**

**е555**

**Услуги, системи и политики, свързани със сдруженията и организациите**

Услуги, системи и политики, които са свързани с групи хора, които са се обединили в търсене на общи, нетърговски интереси, чиято често срещана структура е асоциирано членство.

**е 5550 Услуги на сдружения и организации**

Услуги и програми, предоставяни от хора, които са обединили усилията си в преследване на общи, нетърговски интереси, заедно с хора със същите интереси, при което предоставянето на тези услуги може да бъде свързано с членство, например сдружения и организации, предоставящи почивка и развлечения, спортуване, културни и религиозни услуги и взаимопомощ.

**е 5551 Системи на сдружения и организации**

Механизми за административен контрол и мониторинг, които управляват взаимоотношенията и дейностите на хората, които са се организирали, водени от общи, нетърговски интереси, и основаване и ръководство на сдружения и организации, например за взаимопомощ, за отдих, почивка и развлечения, културни и религиозни организации и организации с нестопанска цел.

**е 5552 Политики на сдружения и организации**

Законодателство, наредби и стандарти, които регламентират взаимоотношенията и дейностите на хората, които са се организирали, водени от общи, нетърговски интереси, например политики, които ръководят създаването и ръководството на сдружения и организации, например за взаимопомощ, за отдих, почивка и развлечения, културни и религиозни организации и организации с нестопанска цел.

**е 5558 Услуги, системи и политики, свързани със сдруженията и организациите, други, уточнени****е 5559 Услуги, системи и политики, свързани със сдруженията и организациите, неуточнени****е560****Медийни услуги, системи и политики**

Услуги, системи и политики за предоставяне на масови комуникации посредством радиото, телевизията, вестниците и Интернет.

**е 5600 Медийни услуги**

Услуги и програми, които имат за цел предоставяне на масови комуникации, например радио, телевизия, скрито субтитриране (за глухи), съобщения в печатните издания, вестници, услуги на Брайлово писмо и компютъризирани масови комуникации („световната мрежа“, Интернет), включително тези, които предоставят тези услуги.

*Изключва: комуникационни услуги (е5350)*

**е 5601 Медийни системи**

Механизми за административен контрол и мониторинг, които управляват предоставянето на новини и информация за масовата публика, например стандарти, регламентиращи съдържанието, разпространението, достъпа до и методите на комуникация по радиото, телевизията, съобщенията в печатните издания, вестниците и компютъризираните масови комуникации („световната мрежа“, Интернет).

*Включва: изисквания за предоставяне на скрити субтитри по телевизията, във вестникарските издания на Брайлово писмо и в други издания, както и радио предавания с теле текст*

*Изключва: комуникационни системи (е 5351)*

**е 5602 Медийни политики**

Законодателство, наредби и стандарти, които регламентират предоставянето на новини и информация за общата публика, например политики, които регламентират съдържанието, разпространението, достъпа до и методите на комуникация по радиото, телевизията, съобщенията в печатните издания, вестниците и компютъризираните масови комуникации („световната мрежа“, Интернет).

*Изключва: комуникационни политики (е 5352)*

**е 5608 Медийни услуги, системи и политики, другиуточнени****е 5609 Медийни услуги, системи и политики, неуточнени****е565****Икономически услуги, системи и политики**

Услуги, системи и политики, свързани с общата система на производство, разпространение, потребление и използване на стоки и услуги.

*Изключва: услуги, системи и политики в областта на социалното осигуряване (е570)*

**е 5650 Икономически услуги**

Услуги и програми, които имат за цел общия обем на производството, разпространението, потреблението и използването на стоки и услуги, например частния търговски сектор (напр. дружества, корпорации, частни предприятия с нестопанска цел), публичния сектор (напр. обществените и търговски услуги, както кооперативни, така и корпоративни), финансовите организации (напр. банки и застрахователни институти), включително тези, които предоставят тези услуги.

*Изключва: комунални услуги (е 5300 ); услуги в областта на труда и заетостта (е 5900)*

**е 5651 Икономически системи**

Механизми за административен контрол и мониторинг, които управляват производството, разпространението, потреблението и използването на стоки и услуги, например за изпълнение на политики и упражняване на контрол.

*Изключва: комунални системи (е 5301); услуги в областта на труда и заетостта (е 5901)*

**е 5652 Икономически политики**

Законодателство, наредби и стандарти, които регламентират производството, разпространението, потреблението и използването на стоки и услуги, например икономическите доктрини, приети и изпълнявани от правителството.

*Изключва: комунални политики (е 5302); услуги в областта на труда и заетостта (е 5902)*

**е 5658 Икономически услуги, системи и политики, други, уточнени****е 5659 Икономически услуги, системи и политики, неуточнени****е570****Услуги, системи и политики в областта на социалното осигуряване**

Услуги, системи и политики, които имат за цел подпомагане на доходите на хора, които – поради причини, свързани с възраст, бедност, безработица, здравословно състояние или увреждане – имат нужда от обществена подкрепа, която се финансира от общите данъчни постъпления в бюджета или от схеми с плащане на вноски.

*Изключва: икономически услуги, системи и политики (е565)*

**е 5700 Услуги в областта на социалното осигуряване**

Услуги и програми, които имат за цел подпомагане на доходите на хора, които – поради причини, свързани с възраст, бедност, безработица, здравословно състояние или увреждане – имат нужда от обществено подпомагане, която се финансира от общите данъчни постъпления в бюджета или от схеми с плащане на вноски, например услуги за определяне на правото на подпомагане, доставка или разпределяне на плащанията на помощите съгласно следните видове програми: програми за социална помощ (напр. обезщетения без плащане на вноски, които служат за подпомагане на благосъстоянието, компенсиране на бедността и други компенсации, основаващи се на потребностите), програми за социално осигуряване (напр. схеми за осигуряване срещу злополука или безработица с плащане на вноски) и схеми за увреждания и свързаните с тях пенсионни схеми (напр. помощи за заместване на доходите), включително тези, които предоставят тези услуги.

*Изключва: услуги в областта на здравеопазването (е 5800)*



**е 5701 Системи в областта на социалното осигуряване**

Механизми за административен контрол и мониторинг, които управляват програмите и схемите за подпомагане на доходите на хора, които – поради причини, свързани с възраст, бедност, безработица, здравословно състояние или увреждане – имат нужда от обществена подкрепа, например системи за прилагане на правилата и наредбите, регламентиращи достъпа до обезщетенията за социално подпомагане, подпомагане на благосъстоянието, плащанията на осигуровките за безработица, пенсиите за нетрудоспособност и обезщетенията за увреждания

**е 5702 Политики в областта на социалното осигуряване**

Законодателство, наредби и стандарти, които регламентират програмите и схемите за подпомагане на доходите на хора, които – поради причини, свързани с възраст, бедност, безработица, здравословно състояние или увреждане – имат нужда от социално подпомагане, например закони и наредби, регламентиращи правото на достъп до социално подпомагане, подпомагане на благосъстоянието, плащанията на осигуровките за безработица, пенсиите за нетрудоспособност и обезщетенията, свързани с нетрудоспособност.

**е 5708 Услуги, системи и политики в областта на социалното осигуряване, други, уточнени****е 5709 Услуги, системи и политики в областта на социалното осигуряване, неуточнени****е575****Общи услуги, системи и политики в областта на социалното подпомагане**

Услуги, системи и политики, които имат за цел подпомагане на лицата, които се нуждаят от помощ в области, като пазаруване, домакинска работа, транспорт, самостоятелни грижи и грижи за други хора, с цел да функционират по-пълноценно в обществото.

*Изключва: услуги, системи и политики в областта на социалното осигуряване (е570); доставчици на персонални грижи и персонални помощници (е340); услуги, системи и политики в областта на здравеопазването (е580)*

**е 5750 Общи услуги в областта на социалното подпомагане**

Услуги и програми, които имат за цел социално подпомагане на хора, които – поради причини, свързани с възраст, бедност, безработица, здравословно състояние или увреждане – имат нужда от социално подпомагане в области, като пазаруване, домакинска работа, транспорт, самостоятелни грижи и грижи за други хора, с цел да функционират по-пълноценно в обществото.

**е 5751 Общи системи за социално подпомагане**

Механизми за административен контрол и мониторинг, които управляват програмите и схемите за социално подпомагане на хора, които – поради причини, свързани с възраст, бедност, безработица, здравословно състояние или увреждане – имат нужда от социално подпомагане, включително системи за прилагане на правилата и наредбите, регламентиращи достъпа до услугите за социално подпомагане, подпомагане на благосъстоянието и предоставянето на тези услуги.

**е 5752 Общи политики за социално подпомагане**

Законодателство, наредби и стандарти, които регламентират програмата и схемите за социално подпомагане на хора, които – поради причини, свързани с възраст, бедност, безработица, здравословно състояние или увреждане – имат нужда от социално подпомагане, включително законодателство и наредби, регламентиращи достъпа до социално подпомагане.

**е 5758 Общи услуги, системи и политики в областта на социалната подкрепа, други, уточнени****е 5759 Общи услуги, системи и политики в областта на социалната подкрепа, неуточнени****е580****Здравни услуги, системи и политики**

Системи, услуги и политики за профилактика и лечение на здравословни проблеми, предоставяне на медицинска рехабилитация и насърчаване на здравословния начин на живот.

*Изключва: общи услуги, системи и политики за социално подпомагане (е575)*

**е 5800 Здравни слуги**

Услуги и програми на местно, общинско, регионално, щатско и национално ниво, които имат за цел извършване на процедури при лица с цел те да допринесат за подобряване на тяхното физическо, психологическо и социално благополучие, например услуги за подобряване на тяхното здравословно състояние и профилактика на заболявания, първично здравно обслужване, интензивно лечение, рехабилитация и дългосрочни здравни грижи; услуги, които се финансират от бюджета или от частни източници и които се предоставят на краткосрочна, дългосрочна, периодична или еднократна основа, които са част от широк набор от здравни услуги, предоставяни в общността, у дома, в училището или на работното място, в неспециализирани или тясно специализирани болници, клиники и домове за грижи с настаняване и без настаняване, включително тези, които предоставят тези услуги.

**е 5801 Здравни системи**

Механизми за административен контрол и мониторинг, които управляват целия спектър от услуги, предоставяни на лицата с оглед на тяхното физическо, психологическо и социално благополучие, предоставяни в общността, у дома, в училището или на работното място, в неспециализирани или тясно специализирани болници, клиники и домове за грижи с настаняване и без настаняване, например системи за прилагане на наредби и стандарти, регламентиращи правото на достъп до услуги, предоставянето на прибори, помощни технологии или друго адаптирано оборудване, както и законодателство, например закони в сферата на здравеопазването, които регламентират определени характеристики на здравната система, например достъпност, универсалност, преносимост, обществено финансиране и обхват.

**е 5802 Здравни политики**

Законодателство, наредби и стандарти, които регламентират целия спектър от услуги, предоставяни на лицата с оглед на тяхното физическо, психологическо и социално благополучие, предоставяни в общността, у дома, в училището или на работното място, в неспециализирани или тясно специализирани болници, клиники и домове за грижи с настаняване и без настаняване, например политики и стандарти, регламентиращи правото на достъп до услугите, предоставянето на прибори, помощни технологии или друго адаптирано оборудване, както и законодателство, например закони в сферата на здравеопазването, които регламентират определени характеристики на здравната система, например достъпност, универсалност, преносимост, обществено финансиране и обхват.

**е 5808 Здравни услуги, системи и политики, други, уточнени****е 5809 Здравни услуги, системи и политики, неуточнени****е585****Услуги, системи и политики в системата на образованието и обучението**

Услуги, системи и политики, които имат за цел придобиване, поддържане и усъвършенстване на познанията, експертните умения и професионалните и творчески способности. Виж Международната стандартна класификация в образованието на ЮНЕСКО (ISCED-1997).

**е 5850 Услуги в областта на образованието и обучението**

Услуги и програми в областта на образованието и придобиването, поддържането и усъвършенстването на познанията, експертните умения и професионалните и творчески способности, например услугите и програмите, предоставяни в различните степени на образователната система (напр. предучилищна подготовка, основно образование, средно образование, институции за обучение след средното образование, професионални програми, програми за обучение и придобиване на умения, стаж и продължаващо образование), включително тези, които предоставят тези услуги.

**е 5851 Системи в областта на образованието и обучението**

Механизми за административен контрол и мониторинг, които управляват осъществяването на учебните програми, например системи за внедряване на политики и стандарти, които определят правото на достъп до общественото и частното образование и специалните програми за нуждаещи се лица; местни, регионални и национални съвети по образованието или други авторитетни структури, които управляват характеристиките на образователната система, включително учебните програми, броя на учениците в един клас, броя на училищата в даден регион, учебните такси и субсидии, специалните програми за хранене и услугите за следучилищни занимания.

**е 5852 Политики в областта на образованието и обучението**

Законодателство, наредби и стандарти, които регламентират осъществяването на образователните програми, например политики и стандарти, които определят правото на достъп до общественото и частното образование и специалните програми за нуждаещи се лица и определят структурата на местните, регионални и национални съвети по образованието или други авторитетни структури, които управляват характеристиките на образователната система, включително учебните програми, броя на учениците в един клас, броя на училищата в даден регион, учебните такси и субсидии, специалните програми за хранене и услугите за след-училищни занимания.

**е 5858 Услуги, системи и политики в системата на образованието и обучението, други, уточнени****е 5859 Услуги, системи и политики в системата на образованието и обучението, неуточнени**

**e590****Услуги, системи и политики в областта на заетостта и труда**

Услуги, системи и политики, свързани с намиране на подходяща работа на лицата, които са безработни или си търсят друга работа, както и в подкрепа на лица, които са вече наети, но търсят повишение.

*Изключва: икономически услуги, системи и политики (e565)*

**e 5900 Услуги в областта на заетостта и труда**

Услуги и програми, предоставяни от местните, регионални или национални власти или от частни организации с цел намиране на подходяща работа на лицата, които са безработни или си търсят друга работа, както и в подкрепа на лица, които са вече наети, например различни услуги на пазара на труда – търсене и подготовка за работа, възстановяване на работа, трудоустрояване, последващо професионално обучение, здраве и безопасност на работното място, както и услуги, свързани с работната среда (напр. услуги в областта на ергономията, човешките ресурси и управлението на служителите, услуги в областта на трудовите правоотношения, услуги в областта на професионалните сдружения), включително тези, които предоставят тези услуги.

**e 5901 Системи в областта на заетостта и труда**

Механизми за административен контрол и мониторинг, които управляват разпределението на професиите и другите форми на труд срещу заплащане в икономиката, например системите за изпълнение на политиките и стандартите в областта на разкриване на нови работни места, гарантиране на заетостта, предварителна договореност за заетост и търсене на работа в конкурентна среда, трудови норми и трудово законодателство и професионални съюзи.

**e 5902 Политики в областта на заетостта и труда**

Законодателство, наредби и стандарти, които регламентират разпределението на професиите и другите форми на труд срещу заплащане в икономиката, например стандарти и политики за разкриване на нови работни места, гарантиране на заетостта, предварителна договореност за заетост и търсене на работа в конкурентна среда, трудови норми и трудово законодателство и професионални съюзи.

**e 5908 Услуги, системи и политики в областта на заетостта и труда, други, уточнени****e 5909 Услуги, системи и политики в областта на заетостта и труда, неуточнени**

**e595****Политически услуги и системи и политически курс**

Услуги, системи и политики, свързани с гласуване, избори и управлението на страната, на региони и общности, както и международни организации.

**e 5950 Политически услуги**

Услуги и структури, например органи на местното, регионалното и националното управление, международни организации и хората, които се избират или номинират за даден пост в тези структури, например Организацията на обединените нации, Европейския съюз, правителства, регионални органи на управление, местни селски органи на управление, традиционни лидери.

**e 5951 Политически системи**

Структури и свързаните с тях операции, които организират политическата и икономическа власт в обществото, например изпълнителната и законодателната сфера на управлението, както и конституционното право и другите правни източници, които ги обличат в правомощия, например науката за политическото устройство, конституцията, структурите на изпълнителната и законодателна сфери на властта, военните.

**e 5952 Политически курс**

Законите и политиките, формулирани и приложени чрез политическите системи, които управляват дейността на политическата система, например политиките, които управляват предизборните кампании, регистрацията на политическите партии, гласуването, членството в международни организации, включително договорите, конституционното право и другите закони, уреждащи законодателната рамка и регламентиранието.

**e 5958 Политически услуги и системи и политически курс, други, посочени****e 5959 Политически услуги и системи и политически курс, непосочени****e598****Услуги, системи и политики, други, уточнени****e599****Услуги, системи и политики, неуточнени**